Medicina

Inkunabel

68.

Maioli Laurentii: De gradibus medicinarum.

Venetiis. 1497.

DE GRADIBVS MEDI CINARVM

LAVRENTIVS MAIOLVS GENVENSIS ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO DVCI LVDOVICO MARIAE SFORTIAE PERPETVAM FOELICITATEM.

Præter meam in te summam obseruantiam, præsertimque Hybleti Flisci patroni mei, dedititii tui integram fidem, nulla re gratiam tuam facilius me initurum existimo q̃ munere litterario. quo & si minus præstare possum, ut te magnanimum principem (quem nullus satis potest) iure mihi promerear, tamẽ quia meritorum magnitudo potiꝰ uirtute animi pẽsanda est q̃ operis grauitate, non uereor quin hæc scripta nostra de artificiali graduum inuentione in medicinis, quæ excellentissimo nomini tuo dicamus, & sub tuo auspicio publicamus, hilari abs te fronte suscipiantur. nam ego ista tibi tãto studio dedico, ut maiore non possim. tum quia nihil ex tota philosophia aut medicina grauius, aut humano ingenio desiderabilius occurrere posset, in quo maiores mihi laudes deberẽtur, si ea scriberem, quæ studiosis placerent, q̃ sit hoc opus, quod suscepi. quod forte plurimi ea ratione prætermiserunt, ꝙ priores, qui ante ausi fuerant, aberrassent, & ipsi, si scriberent, implicare se erroribus uererentur. Ego uero quanto me periculo exposuerim, non ignoro. Quis enim tam uariis hominum iudiciis quibus me nunc ipse subiicio, satisfaciat? Sed quia in magnis audere sat est, & ut ait Pindarus. μέγας δὲ κίνδυνος ἄναλκιν οὐ φῶτα λαμβάνει. tantũ me onus suscepisse, nũquam pigebit, cui si tui unius iudicio, non succubuero, summa mihi spes est, ut tuam mihi beniuolentiam consequar. pro qua etiam deo optimo maximo agã semper immortales gratias. Vale.

Laurentii eiusdem prologus in totum opus continens necessitatem & utilitatem ipsius præsupposita auctoris intentiõe.

Qui se se in scientiis præclarum aliquid posteritati linquere studẽt quanta ueneratiõe philosophiã Aristotelis pdiscẽtes admirantur, tanta debent imitatione modum eius scribendi dignum censere. Hoc enim ita cæteroꝝ philosophantiũ errores increpat in omniũ fere suoꝝ librorum principiis. sicut illa in ea proficiẽtibus admirabilem ueritatẽ perfectissima demonstratione concludit, quæ nec pura, sincera, nec facilis exprimi põt, nisi undiq; ab erroribus calligãtibus denudetur, & in se clara prosistat. Mihi igitur nõ nihil de medicinaꝝ cõpositaꝝ graduum inuentione cõmentaturo operæpretiũ esse duxi opiniones non nullas prioꝝ, qui super re hac philosophati sunt præmittere, earũq; radices breuiter attingere ut sñiaꝝ illoꝝ non ignari recte dicta sectari cõprobare, & pro ipsis gratias agere possimus. Errata uero & insequamur, & refellamus, ne in id producãt bonarum litteraꝝ studiosos, in quod fugiẽtes ipsi præter spem inciderũt, & sui erroris inscii apud posteros habituros se summã laudem & gloriam existimauerunt. Nec eos fallit eorum opinio, si æquus iudex pro studio cura & animo merita illis decernat, quãuis re minus assecuti sint, quod pro posteritate elaborauerãt. Aliquã tamẽ nobis occasionẽ præbuere ꝙ huic rei operam posteri nauaremus & id assecuti fuerimus, quod se nobis præstitisse crediderunt. forte enim si ipsi prætermisissent dicere & nos opus illud minime aggressi essemus, multaq; nobis deessent uolentibꝰ recte philosophari, & mediciæ scientiã rationabiliter exercere. Quis enim tam ignarus medicus est, ut in proposito loquar, q̃ nesciat medicinarum compositarum sibi opus esse in ablatiõe morborum & causarum & accidentium pro sola sanitatis adeptione: qui ue nesciat simplices ipsas medicinas per sese nõ sufficere: aut quod omnia necessaria pro morbis, pro causis morborum, pro causis & morbis, pro morbis & accidentibus. pro ac-

cidentibus tantum, pro complexione membrorum, pro loco pro colligantia, in eis singulariter acceptis non reperiantur, aut quia plus, aut minus habent quam in cura conueniat, aut ꝙ cũ eo, quod expediens est contrariam possideant potestatem, & deniq; in se habeant, quæ ab artifice perito non cẽsentur oppor tuna ueluti horribilitatem, uelocem nimium per corpus motũ longam moram, transitum illac, qua nocumentum hũano cor pori inferant, & cætera, quæ quisq; medicus in medicorum li- bris attritus per se partiri potest. Sed frustra quisq; his assentiat, & manum det nisi exacte cognouerit, quis ex cõmistis inter se simplicibus medicinis in composita gradus efficiatur? Nihil. n. iuuat in alicuius morborum cura tanti gradus medicinam com positam esse necessariam coniectari, si quæ sit talis nequeamus agnoscere, nec per nos ipsos possumus conficere. Quare cum hi qui ante nos fuerunt, quos uiderim, aut omnino in hoc ne- gocio a uia ueritatis declinauerint, aut ueritatem, maxima diffi- cultate implicitam ac etiam diminutam enunciarint, ut quod plane senserint, nõ omnes ualeamus agnoscere. decreui ita bre- ui priorum positionem eniti destruere, ut aliorum possim perfe ctam & facilem sententiam explicare. Itaq; primũ Iesu christo glorioso duce. & utrunq; nobis sua benignitate præstante pro- positum sic aggrediar.

Tractatus primus de inuentione graduum medicinarum.

Caput primum de proportione graduum ad inuicem secũdum Alchindum & Arnaldum.

c Vm sermo de inuentione graduum medicinarum compositarum nobis habẽdus sit, quid primo de proportiõe graduũ senserint Alchindus & Arnaldus opus est referre, ut eo ordine progrediamur p tractantes quo exordientes promisimus, Alchindus igitur, & tpre antiquior, & fama celebrior, ueluti medietatẽ quandam temperamentum constituit, supra quã, gradũ primũ duplam proportionem habere argumentatus est, eandẽq; proportionem seruare gradum secundum supra primũ & tertium, supra secundum & quartum, supra tertium ea ratione monstrauit, ꝙ inter propositiones musicas, quæ quinq; numero sunt, sola dupla dulciorẽ sese auribus ingerit. & quod dicitur decia nona problematum diapason consonatia cantatur sola, & quod in ordine naturali ipsius numeri, primum augumentum p proportionem duplam conficitur. Cui positioni consentire uidetur Arnaldus in libro suo de gradibus medicinarum ratiões asferens per quas quod ipse sentit probabile fieri putat. Necesse enim inquit est ꝙ itensio omnis uel remissio supra uel infra temperamentum secundũ cõmunem aliquam rationem inueniatur in omnibus gradibus. Talis autem ratio non potest de qualitate dici, quæ sibi non magis unum gradum in subiecto secundum se determinat quam alium, qualitas enim in eo ꝙ qualitas non dicitur huius, uel illius gradus existere quantitati. etiam eius extensiuæ minime intensionis uel remissionis, ratio ascribi potest propterea ꝙ gradualis complexio uniformis est per totum ut supponitur in simplici medicina, & quantancũq; acceperis quantitatem eiusdem, quem totius gradum dixeris, & partis eẽ non negabis, quãuis non eadem uirtus omnino in toto & partẽ

uel in omnibus quibuslibet diuersis partibus existat. Communis ergo, & eadem ratio graduum est una & communis inter se proportio cũq; hæc dupla sit primi gradus ad temperamentũ, necessario conuincitur in eadẽ proportione consequentes gradus inuicem se habere ꝙ ex eo etiam uidetur admittendum ꝙ gradus secundus tantum supra gradum primũ operatur, quantum idem primus supra temperamentum, & consequentes gradus eodem modo iter se habent. Aequali igitur excessu & proportione inter se naturali ordine distabunt. Obiecta etiã inquit Arnaldus aliorum sensuum si sensibiliter alterum ab altero operationem uariauerit duplam ad minus intra se proportionem habebunt. Et hoc iacto fundamento optime compositaꝝ medicinarum existimat uterq; gradus inueniri posse, sicut inferius suo modo procedendo monstrabitur.

Caput secundum cõfutans prædictam positionem tanquã falso fundamento inixam.

PRædictã Alchindi positionẽ quã nõnulli rudioꝝ propter rationes rhectoricas praiductas. admirati sunt, ita confutamus ratione Auerrois, quinto colliget. esset iquit Auerrois necesse remouere quartum gradum, tertius enim id ageret, ꝙ quarto gradui tribuitur. nam ut inferius hoc capitulo declaratur absq; dubio, gradus tertius interficeret, & nõ tantum manifeste læderet. rursus medicina. quæ est quarti gradus cõtineret sexdecim partes, partibus primi gtadus æquales. nam proportionẽ sexdecuplam ad gradũ primũ quartus gradus haberet, quas partes corpus minime posset sustinere, sed gradu tertio pernecaretur, qui octuplam ad primũ proportionem habet, quare inter tertium & quartũ nulla distinctio assignari posset, quia in effectu conueniũt, distinctio aũt in gradibus per effectus mõstrari solet, Amplius nec gradus ipsi seruarent parem latitudinem, quãuis natu

rali ordine collocentur.nam inter temperamentū, & gradum secūdum quatuor intercidunt unitates.inter uero gradū quartum & tertium octo,quare longe maior inter hos apparet excessus. Nec ualet ad hæc dicere quemadmodum dicit conciliator differentia centesima trigesimanona,quod quartus gradus sexdecim medietates,& non gradus continet,hoc enim falsum ē, quia gradus primus,& qui se habet in proportione dupla ad illum duplam uirtutem eius continet,& est quasi ille geminatus & qui in quadrupla quadruplā uirtutem, & est ille quadruplatus,& sic deinceps. Aliter enim tantummodo esset excessus secundum denominationem maioris numeri,& non secundum uirtutem & ueritatem,quod non intendit Alchindus cum in re,talem constituat proportionem. Arnaldus uero ait quod impræssio primi gradus est occulta alteratio in prima obuiatione corporis humani. Impressio uero secūdi est alteratio manifesta ī prima ēt obuiatōe,tertii uero est occulta corruptō,q̄rti aūt manifesta, Addit autem idem Arnaldus quod q̄ttuor operatiōes eandem quam gradus ītra se proportionem habent .uidelicet duplam,quod tamen probatur esse falsum. Nam ut superius dicebatur,tertius gradus faceret operationem quarti,& secundus tertii,& primus secundi.nam primus manifestam induceret alterationem.secūdus occultam corruptionem.tertius uero manifestam.huius ratio est,quia duarum uirtutum æqualiter sibi resistentium,si earum altera dupletur sensibilem manifestamq;. in alteram alterationem inducet,quod signo monstratur multiplici,& de duobus pugnantibus æqualium uirium ui tantum & nulla arte pugnantium de duobus etiam ponderibus æqualibus altero deinde duplato nulla expunto perpendiculi adueniente uarietate.sed sola pōderis ratione. Ex feruētissima rursus & frigidissima aqua in proportionibus,& uirtutibus æqualibus commixtis altera postmodum duplata, Semper enim qđ geminatum est sensibili alterum pro mutatione alterabit, Con

futemus, & rursus aliter erroneam hanc positióem, & quam putat ueram rationem, confringamus dicentes graduum distinctionem, quæ naturalis est non debere ex arithmeticis, aut musicis suppositionibus assignari. Censentur profecto nónunquã Pythagoras, & Plato repræhensioné non indigni qđ naturalia per mathematica uoluerint demonstrare de genere in genus trãscendentes cum sciẽtia omnis ex propriis principiis sit, sed hoc sentiens Arnaldus excusare uoluit non ueluti propriam rationem Alchindum attulisse, quod ex arithmetica, aut musica ad propositum induxit affirmans, sed tanquam modum quendam quo inueniretur propositum astronomorum a more qui supposito planetarum motu per eccentricos fieri & epicyclos. quamuis hoc falsum a naturalibus existimetur, per ipsum tamen de multis, ut de eclipsibus aspectibus planetarum & de aliis certifiunt. Et me Hercle negari non potest ex falsis syllogistice aliquid uere colligi. Factum tamen ab ipsis in proposito nũdum comperi sed potius in errores esse delapsos ut in processu explicabimus. Neque præterea ex quocunque falso potest quodlibet uerum euidenter concludi ut patet ĩ dialecticis exercitato, & nisi prius astronomis fauisset sensus antequam talem modũ ex eccentricis & epicyclis adinuenerint, aut postquam tali modo ratiocinati sunt non dicerem ex falsis in uerum aliquod sua ratione perduxisse, ubi igitur deficit ratio & sensus iudicium nõ comprobat ex falsis minime dicam uerum elici posse. Sæpius enim ex falso falsum, quam uerum sequitur. quod de proposita positione posterius monstrabitur. Non puto etiam alchindum aliquo pacto non uera se ratione argumentatum cognouisse ꝙ illi ascribit Arnaldus, propterea quod pro uera ratione addit, ꝙ in ordine naturali ipsius numeri primum augmentum est per duplum. gradus autem se habent secundum ordinem naturalem. Quod tamen non demonstrare credimus, sed potius hominem hunc falli dicimus, præcipue cum existimauerit tempe-

ramētum esse quasi medietatem primam uel potius unitatme. si enim sic esset proculdubio eius augmentum esset per duplū sicut augmentum primum supra unitatem tale existit, sed non sic res habet. est enim medietas extremorum nō simpliciter unitas sicut inferius exactissime explicabitur, & est temperamētum ipsum numerus quidam supra quem fit augmētum per gradus. primum autem augmentum supra quemlibet numerum non est per duplum sed post primam unitatem semper in naturali ordine numerorum uariabis proportionem multiplicium super particularium si augmentum primum addideris, & quod Arnaldus superinduxit non est difficile soluere. Conceditur enim huic homini, quod una ratio communis omnibus est eadem proportio non geometrica sicut uterque existimauit, sed arithmetica quod facillime constabit in his quæ per nos inferius explicabuntur, Negatur etiam tanquam falsum & erroneum duplam proportionem requiri ad sensibilem uariationem. Negatur rursus quod per hanc uiam possimus certificari de quæsito sicut infra deo concedente clarius luce monstrabimus, Contra eādem hanc positionem arguit Consiliator prædicta differentia mediis quibusdam. quæ quod friuola sunt prætermitto.

Refert etiam idem Consiliator positionem Constantini. quæ non multum est ad propositum, non enim distinguit gradus de quibus intendimus sed hos implicat cum gradibus latitudinis naturalis, inquit enim æqualem complexionem antiqui intra duas extremitates dixerunt, primum uidelicet & quartum gradum latitudinis scilicet naturalis. in primo autem gradu calidum minus est calore naturali. In secundo autem quasi simile calidum autem in tertio est maius eo, & multo magis calidum in quarto. quare quoniam distantiam graduum, nec proportionem assignat, sed tantum noticiam quandam confusam comparādo gradus latitudinis iusticialis ad calorem naturalem ideo tanquam inutilis positio hæc est prætermittenda, nihil enim no

ſtro propoſito conducit, tu aduerte quod Conciliator eius poſitionem nó intellexit & falſo eam increpat, tu iudica.

Caput tertium quod penes qualitatem habitualem medicinarum & non actualem differentia in gradibus eſt cõſtituẽda.

m Edicina uel calida, uel frigida, uel alterius qualitatis dicitur, quæ primum a corpore permutata, deinde corpus ipſum permutans ad hanc, uel illam permutabit qualitatẽ ſiue a calore noſtro in minimas ſecetur partes ut Galeno placuit ſiue ab eodem in calidiorem uel minus calidam conuertatur, quam corporis noſtri calidum exiſtat ſiue intrinſecus quidem ſumpta fuerit ſiue extrinſecus appoſita. Non quidem quod maiorem caliditatem. uel frigiditatem, uel quampiam aliam qualitatem calor noſter præbeat quam ipſe in ſe exiſtat, ſed quia medicina habitualiter talem qualitatem continet ultra eam, quam actualiter poſſidet ex elementorum miſtione producta, quæ calore corporis excitata ad conſimilem qualitatem ipſum perducat ſiue per ipſam habitualem qualitatem denominetur medicina temperata non inducens ĩ humanum corpus alterationẽ. ſiue a caliditate uel alia quauis qualitate denominationem accipiat, uidemus enim plerunque tali qualitate habituali calida per ſuum contrarium in actum deduci ſicut calx cui ſuperinfũditur frigida quam primum calore formatur intenſo. Et tranſitu frigidæ ſuper mineras calida & ebuliens aqua ſentitur. Et marmor ſoli expoſitum, & pannis inuolutum, ſuam ſole excitat frigiditatem. Et flegma uitreum cliſteri calido concitatum uehementius infrigidatur. At uero niſi huiuſmodi habitualis qualitas ponatur, ſed tãtum paſſiua potentia medicinæ & eius qualitas actualis impoſſibile omnino eſt aliquam temperatam medicinam dicere niſi carnem humanam. Impoſſibile quoque

erit soluere quare uinum uetus calidius iudicatur, quam mustũ & quare quædam uiuentia mortificant non in eo quod actu frigida quia uinũ actu tale uiuificat. Calor uero naturalis dare non potest caliditatem ultra eam quam habet, nec frigiditatem mortiferam quam non habet. Rursus per diuisionem quam a calore naturali recipit cum assumpta fuerit fit actu talis si prius actu talis non fuerat sicut uidetur Auerrois Galeno ascribere, quamuis mentem eius rationabilius extitisse hanc existimẽ, quod medicina cum ĩ paruas partes diuisa fuerit facilius per calorem naturalem ab habitu ad actum perducitur, sicut Galenus testatur ex lignis siccis paruas in partes diuisis. Agit autem calor naturalis non tãtum in medicinam habitualiter frigidam, sed etiam in calidam, habet enim & ad hanc etiam contrarietatem. Eodemque modo dicatur de temperata, est enim illi contrarius cibus in sui principio, ut habetur secundo libro de anima, quanto magis medicina quæ non nutrit etiam si fuerit temperata. Aduertendum etiam quod habitualis hæc qualitas de qua diximus nõ omnibus inest æqualiter sed huic propinqua magis est actui idẽ de se habilis ut citius ac uelocius a nostro calore alteretur actueturque, illi uero tardius, quamuis eiusdem fuerint & qualitatis & gradus. Huiusmodi autem diuersitas a uariis potest causis eueni re sicut a uarietate substantiæ & ab aliis, quæ patent exercitato in libris medicorum, posita itaq; qualitate hac habituali multa clara fiunt, quæ Auerroim perturbarunt.

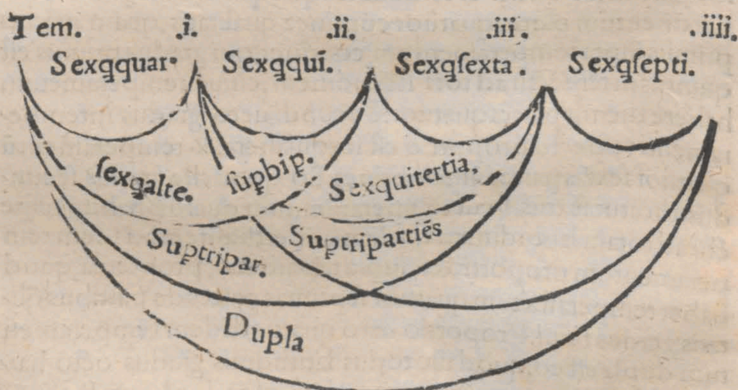
Caput quartum quomodo prædicta qualitas habitualis gradibus distinguatur.

Vnc operæpretium est speculari, quonam pacto prædicta habitualis qualitas tam in cibis quã in medicinis reperta, licet æquiuoce temperata, nunc primi, nũc secundi gradus, & sic deinceps dicatur. & rursus scrutari quã proportionem inter gradus cõstituere de-

beamus. Et pro huius intellectu supponimus, quod quẽadmodum in æquali, & pondus si daretur in natura omnes qualitates ad gradus medios suarum latitudinum naturaliũ refractæ eẽnt. pari modo in æquali, & iusticiam existimamus qualitates oppositas ad medium latitudinum suarum iusticialium esse remissas, & rationabiliter quidem sic contingit eo quod, & ipsa æqualis dicitur. Præmittimus etiam quod utraq; latitudo tam naturalis quam iusticialis secundum philosophantes usq; ad gradum ut octo extendantur excessusq; proportionabiliter utriq; latitudini respondeat. ita quod eo modo quo gradus primus distemperantiæ per calidum in eo, quod est ad pondus æquale est caliditas quinq; graduum, quæ uno dũtaxat gradu ponderalem qualitatem superat, sic quoq; inæquali ad iusticiam primus intemperantiæ gradus per calidum dicitur quintus uno tantum iusticiale temperamentum excedens. Supponamus tertio loco aliud, quo utraque latitudo conueniat quod est tam in latitudine naturali quam iusticiali. nõ possunt qualitates contrariæ in primis gradibus simpliciter suarum latitudinum commisceri, ut ex ipsis complexio cõficiatur æqualis. Dixi simpliciter qa ĩ primis supra temperamentum, & in aliis commisceri possunt, & inuicem refrangi ad æqualitatem, Nam cum primo gradu simpliciter sunt gradus septem qualitatis oppositæ, si igitur ĩ primis gradibus simpliciter mixtio fiat ex qua sit temperamentum, hoc nõ erit rõne primorũ graduũ absolute, sed ratione tertiorũ graduum super tẽperamentum. Absolute igitur primi gradus simpliciter latitudinis præcisi ab aliis gradibus non sunt, qui in mixtione temperamentum efficiatur quamuis sint uirtute æquales. Aliter rursus æquale non esset eiusdem ratiõis in omnibus, sed aliud quidem ex qualitatibus mediis suarum latitudinum constaret aliud simpliciter ex primis gradibus, earundem aliud ex secundis, & sic deiceps quod apud naturales monstratur ĩpossibile non tantum ad æqualitatem constituẽdam quantũ etiam

ad quamuis distemperatarum complexionem. Nā denomina-
tio semper fit, uel ab æquali, uel ab eo. quod temperamentum
excedit. nunquam autem ab eo, quod infra subsistit. Idem suo
modo sentio in latitudine iustistiali esse dicendum. quare colli-
gitur ex prædictis medicinam primi gradus temperamētū uno
gradu superantem in latitudine iustitiali non agere per unum
gradum solum, sed per gradus quique, quia si (ꝙ impossibile) re-
mouerentur ab ea gradus quatuor & reliqueretur gradus unus.
ipsa non ageret in corpus temperatum, quæ cum aliis gradibꝰ
quatuor in illud agere potest. Includit igitur primus gradus pri-
mos quatuor quibus temperamentum cōsistit. Et propter hoc
medicina calida in primo ad idem temperamentum propor-
tionem habet sexquiquartam. calidæ uero in secundo ad cali-
dam in primo proportio est sexquiquinta, & tertii ad secūdum
sexquisexta. & quarti & tertium sexquiseptima. Ita quod tem-
peramentum partes quatuor continet qualitatis, quam gradus
primus supra temperamentum continet, qui gradus primus est
quintus in respectu ad totā latitudinem. cuius temperamētum
habere dicitur partes quatuor. Secundi uero gradus intempe-
ramenti respectu proportio est sexquialtera. & temperamentū
quatuor sextas partes illius obtinet. Eo quod ille gradus secun-
dus dicatur sextus, sicut temperamentum quartus habito respe
ctu ad totam latitudinem qualitatis. Tertii autem ad idem tem
peramentum proportio est supra tripartiens, propterea quod
habet temperamētum quatuor septimas partes de partibus q̄li-
tatis gradus tertii. Proportio uero quarti ad idem temperamen
tum dupla est eo. quod ille totius latitudinis gradus octo ha-
beat. istud uero quatuor tantum, inter quos dupla mediat pro-
portio. & habet temperamentum octauas quatuor de partibus
octo qualitatis gradus quarti. Primus autem gradus respectu se-
cundi quinque sextas habet de sex partibus qualitatis eiusdem
gradus. habet etiā idem gradus primus tot septimas gradus ter-
tii, totidem uero octauas gradus quarti. Er proportio secundi

ad ipsum ut dictum est proportio est sexquiquinta, tertii uero ad eũdem est superbipartiens, quarti autem supertripartiens. Et habet gradus secundus septimas sex de septem partibus gradus tertii, totidem ãt octauas gradus q̃rti. Et proportio tertii ad secũdum est sexqui sexta, & quarti ad eundem sexquitertia. Proportio autem quarti ad tertium ẽ, quæ dicta est sexquiseptima, & habet tertius gradus octauas septẽ de octo partibus qualitatis gradus quarti. Et ut omnia perfe cte intelligantur. disponatur primum figura proportiõis gradus superioris ad eum tantum. qui immediate antecedit. postmodum autem per deductas lineas à singulis gradibus ad temperamentum, & gradibus ipsis inter se omnis, quæ dicta est proportio demonstrabitur. Itaque talẽ subiiciamus figuram.

Caput sextum demonstrans gradus, qui naturali ordinē cō stituuntur adinuicem nó habere geometricam eādem proportionem, sed tantum arithmeticam.

u

Ides quod à quaternario numero naturali ordine in octonariū procedētes nó pót inter numeros minor ulla uel maior constitui quam ea, quæ ex superiori formula est digesta proportio. Et inter constitutos terminos semper unius ad proximum est æqualis distantia in omnibus, cum unus à proximo tantum sit unitate distans, hac enim gradus primus temperamentum. secundus primum, tertius secundum, & quartus tertium superat, & eadem se unitate proportiones inter dictos gradus positæ superexcedūt. Etiā si quæ ordinatorum naturaliter graduum sunt ad unum aliquid referātur, & non solum si proxime tantum intra se comparentur. Relata enim sexquiquarta proportio, quæ inter gradum primum & temperamētum existit ad proportionem sexquialteram. quæ gradus secundi est ad idem ipsum temperamentum tantum. per unitatem distabit. per quartum gradus secūdus gradum primum excedit. Eodémque modo est in gradibus cæteris, si qui sunt in naturali ordine proximi conferantur. eodémq; modo proportiones proximæ inuicem comparentur. Itaque quanta naturali ordine, positorum graduum distantia fuerit, tanta est suarum proportionum, etiam si in aliquod tertium referantur. quamuis specificam proportio denominationem mutarit, modo tales gradus quorum proportio accipitur, cōsequētes sint. Ex quo sequitur, quod in proportionibus nó semper quæ eiusdem generis sunt consequenter se habent ad aliquod unum, sicut in respectu temperamenti non omnes gradus proportionē habent de genere superparticularium aut super partiētium, sed ad idem temperamentum collati proportiones uariant, quas tamē ita immediatas dicere oportet, sicut gradus immediati sūt, qui eas habent in respectu temperamenti. Tantūmodo autem

multiplicitatis genus suas species ordine naturali collocat respe-
ctu unitatis, ut duo duplum sint unius tria triplum, & sic dein-
ceps. super particularium uero genus, quod supra binarium cõ
stituitur. ad quem ternarius sexquialteram habet proportionẽ
à quaternario qui ĩmediate cõseqtur gen⁹ superparticulariũ ua
riatur. est enim duplũ ad binariũ, ad quem nulla præter eã quæ
dicta est suppartícularium species reperitur & denique ad nul-
lum numerum. sed ad solam unitatem omnes cõsequentes na-
turali ordíne numeri eiusdem speciei habent proportionem.
quamuis eiusdem generis nonnunquam contingat. habet eni
gradus primus ad temperamentum proportiõem sexquiquar-
tam. Secundus uero sexquialteram quæ species eiusdem gene-
rís sunt super particularium nó autem eiusdem speciei nec sem-
per ea quæ eiusdem generis est ab omnibus seruabitur numeris
qui consequentes sunt. Sed quia non sunt hæc presentis nego-
cii & ex scientia numerorꝫ facilliime potest quisque deprehen-
dere ideo de his finem scribendí faciam. Vnum duntaxat repe
tam eas esse proportiones immediatas. quæ sunt uũerorꝫ tantũ
unitate distãtiũ ad unũ aliqd cóparatorum. Et ut summatim lo-
quar in hoc differt arithimetica proportio & geometrica, eo qd
hæc terminos æquali tantum proportione coniungit nó æqua-
li, & indiuisibili differentia, sicut eadem est proportio binarii
ad unitatem, quæ est quaternarii ad binarium, quamuis hic dif-
ferentia sit, binarius illic uero tantum unitas. Sæpe etiam con-
tingit eandem esse differentiam, ubi geometrica uariabitur pro-
portio, sicut octo ad q̃tuor, proportio dupla est. duodeci uero
ad octo sexqaltera. Arithmetica uero proportio ẽ, quæ eãdẽ ha
bet differentiã nó eandẽ denoĩatiõnẽ proportionis, sicut cuius
cunq; nũeri ad eũ, q naturali ordíe, uel antecedit, uel seqtur, &
hæc est cómunis ratio omniũ graduũ, quam quærebat Arnal-
dus, nó proportio geometrica, sic ipse & Alchindus existima-
runt, & cõuenientius sic habere per sequens caput monstratur.

Caput sextum declarans quomodo conuenienter, & rationabiliter gradus ipsi arithmeticam, & non geometricam inter se proportionem habeant.

Ristoteles, & qui post eum philosophati sunt periores rerum species numeris & figuris comparauerunt. in his enim qualibet unitate addita uel subtracta, speciem uariari necesse est. Quod & in speciebus rerum necessario contingit. differentia enim uel addita uel subtracta species uariatur. Et quemadmodum non sunt species duæ numerorum easdem præcise unitates habentes sic, nec duæ rerum species substantiales easdem prorsus perfectiones habebunt. Et rursus sicut maior numerus minorem uirtualiter continet eodem modo, & rerum formæ habent. superior enim id potest, quod inferior, & amplius. Quæ omnia in figuris licet conspicere, quibus etiam Aristoteles secundo de anima, & octauo metaphysices species comparauit, in quibus uerior similitudo est, ut alibi dicetur. In proposito igitur sic existimo in gradibus esse. Arbitror enim unam temperatam speciem in numero quodam constare, hoc est in gradibus mediis iusticialium latitudinum omnium oppositarum quatuor qualitatum, quarum latitudinem superius a non gradu usque ad octauum extendimus. In earum igitur gradu, quarto qui medius est in latitudine usque ad octo extensa uniuntur, ut complexio proueniat temperata, quæ an habeat latitudinem prætermitto. Nihil enim ad id quod intendimus. Imaginor rursus ad mentem medicorum, quod tamen non omnes assentiunt philosophi complexiones quattuor simplices calidam, frigidam, humidam, siccam, quarum quælibet latitudinem habeat, & quattuor compositas, calidam humidam, calidam siccam, frigidam humidam, frigidam siccam, calida autem & frigida nec simul coherent, nec simul possunt consistere. Idemque dicatur de humida & sicca. Complexio itaque medicinarum omnium simplicium. de his. n. nunc loquimur aliquam prædictarum nouem complexionum, necesse

B

est suscipiat denoiationē, aut temperata est, aut distemperata secundum aliquē modū, uel simpliciū uel cōpositarum distemperantiarum. Et forte complexio simplex distemperata, nō sicut uniuersaliter iuenitur in simplicibus medicinis, sicut in specie corporum. Sed qa nihil est hoc ad propositum, ne in pertinētia pertractemus, de eo dicere prætermittamus. Prædictæ igitur octo distemperatarum cōplexionū numero quodam constituūtur. Et quoniā inter se accidentaliter ordinē habent, una aliā uirtualiter cōtinere non dicitur. Calidū.n. non in se habet frigidū, nec id potest quod frigidum, & illo amplius essentialiter calido, & frigido per se consideratis. neq; frigidum ecōtra potestatē & uirtutem habet calidi, eodēq; modo de humido sentiendū, & de sicco. Idem quantū ad hoc existimādū in compositis unius ad alteram facta relatione, uerum unaquæq; species cū non sit specialissima species, sub se habet alias species. in quas subdiuiditur, & dipartitur, quæ certe sicut numeri habent. Pro cuius intellectu sciēdum, quod naturalis latitudo singularum qualitatum alio modo extrema habet, quā latitudo iusticialis. quæ respectu corporis humani temperati accipitur. In latitudine enim naturali, quod est summū, nō habet oppositum, & cōstituitur in specie per īpositum numerum denominantē ipsum summū. Sicut caliditas ut octo, quæ est extremus caliditatis gradus per gradū octauum quem hēt in specie reponitur, quæ dicitur species caliditatis, ut octo quæ nihil frigiditatis secū habet admixtū, & una quæq; caliditas citra hāc, & ultra mediam propositæ latitudinis speciem capit, uel a caliditate, ut septē, uel ut sex, uel ut quinq;, speciē aūt dico accidentaliter propterea, quod est penes id, quod qualitati accidit, qtenus ī subiecto ē. Intensio uidelicet & remissio qlitatis fit secundū maiorem uel minorē uel participationē subiecti, ut doctoribus placet, quis qualitas ipsa in se considerata speciē habeat secundū quā nullam recipit uariationem, sed in indiuisibili essentia consistit, nec magis suscipiens, aut minus. Sunt igitur qlitatis species accidentales prædicto modo, & quot gra

dus habuerit supra temperamentũ, quatenus a subiecto partici pari contigerit, in tot species accidentales secari dicenda est. Quæ uero infra mediũ latitudinis substiterit secundum ponentes contraria in aliquibus gradibus simul existere posse, sicut mihi sæpe uisum est, probabilius proculdubio qualitas illa non denominat subiectum, in quo est, sed eius cótraria, cuius in subiecto is gradus existit, qui medium latitudinis superat. considerata. tamen remissa qualitas in se, ẽt in aliqua specie accidentali est suæ qualitatis, & denominari habet a gradibus ĩfra medium, qđ dicitur gradus quartus facta extensione totius qualitatis, usq; ad octo. Denominabitur igitur prædicta remissa, qualitas a gradu prio infra medium. uel a gradu secundo, uel tertio, uel ab ipso medio, quod si supra ipsum eleuata fuerit. denominabitur, uel a primo supra medium, uel a secundo, uel a tertio, uel a quarto, sed gradus supra medium secundum tenentes, quo quomodo contraria, esse simul absolute sine aliqua additione subiectum denominant, qui uero infra medium non nisi facta determinatione propterea quod a qualitate contraria facta est denominatio. Tenentes uero contraria nullo pacto simul posse coexistere a quocunque gradu subiecti facient denominationem,

Prædicti aũt gradus secũdum quos accidẽtales species capiuntur sese uirtualiter cótinent, & sola quẽadmodũ numeri tãtum differunt unitate nunquã æquales, uel in denominatione, uel in uirtute existentes, sed & numero, & potestate superantes hi, superati illi. Quæ in latitudine naturali diximus a latitudine iusticiali non putamus esse aliena, nisi quod eius extremũ, cæteriq; gradus nó æquali partitione respondẽt extremo & gradibus latitudinis naturalis. Nam medicina quæ est calida, in quarto, qui est ultimus gradus supra temperamentum, sicut etiã gradus, ut octo est quartus supra quartũ in quo medietas totius latitudinis cóstituitur, quæ a non gradu usq; ad gradũ octauũ protenditur minime in naturali latitudine, ut octo calida diceretur nam ignis eẽt, & non aliquod corpus ex cópositis, uel simplex

elementũ in summo retinēs qualitatē. Rursus qui est gradus primus supra mediũ in latitudīe naturali, nō erit gradus primus supra mediũ in latitudine iusticiali, eodēq; modo de cæteris dicatur gradibꝫ, & demũ qđ alia, & alia ī utraq; latitudine ēfacta ptitio. In hoc igitur utraq; nō cōuenit latitudo. in cæteris uero quā optime, īmo uerius in latitudine iusticiali quilibet gradus spēm cōstituit, & medicinæ oēs calidæ in gradu prio apud medicos dici possent eiusdē speciei, eodēq; modo in gradibus cæteris supra uel infra temperamentũ. quāuis in naturis propriis maxime distarēt. Hoc aũt ex eo cōstat, qa talis gradus oēs cōsimiliter denominatæ simplices uel cōpositæ medicinæ susciperēt definitionē. Omnis uero gradus, ut dictum iam est nũero quodā cōficitur, & ipsum etiā temperamentũ nō quidē in medietate, ut uoluit Alchindus, quasi in unitate consistit, sed potius per gradum quartũ iusticialē unius cuiusq; qualitatis in se perficitur primus uero gradus, & qui cōsequũtur reliqui per tot unitates temperamento sup additas specificātur per quot unusqsq; gradus ī numero noīatur. Tam sufficiēs aũt hæc graduũ distinctio est, ut īpossibile sit quicquā reperire respectu corporis humani tēperati, quod ad illuđ non se habeat, uel ut temperamētum, uel ut ab aliquo gradu alicuius qualitatis denominatum in ipsis, postremo gradibus sese, ut numeri habentibus, & uirtus unius in alio continebitur in quo etiam aliquid amplius reperitur.

Caput septimum in reprehensione positionis Alchindi, & Arnaldi per applicationē suppositorum ad illam.

e X prædictis constat quam maxima sint reprehensione digni, q æqualitatē ueluti medietatem quandam constituerunt respectu gradus primi, & eodē modo consequentes gradus intra se habere. Nam æqualitas iusticialis non potest ex gradibus latitudinis naturalis infra mediũ existentibus confici. Propterea quod

complexio temperata tam secundum medicos quam philosophos uel nō recedit ab æqualitate ponderali, uel sit supra ipsā p calidū, & hūidū i natura potissimū hūana, quæ illi propinquius accedit. Cum igitur qualitates post cōmistionem non sint magis intensæ, quam ante commistionem, impossibile profecto ē quod infra gradum medium suatum latitudinum in misturam proueniant, uel quæ postmodum intendātur, ut illud excedāt. & consequenter æqualitas ipsa in unitate sit cōstituta nō in aliquo numero cuius oppositum iam mōstrauimus. Cum igitur sufficienter declaratum sit temperamentum nullo pacto posse in unitate consistere, sed necessario in gradu medio iusticialis latitudinis, nunc rursus monstrandum esse impossibile gradum primum ad illud duplam habere proportionē hoc pacto. Tēperamentum iusticiale est ultra gradū mediū latitudinis naturalis per calidum, & humidū. & gradus medius est, ut quatuor, ergo duplum ad ipsum erit, ut octo, & ei quod est ultra quatuor duplum erit ultra octo. ultra uero quatuor est temperamentū iusticiale, ergo ultra octo eius duplum erit. & demum per additionem gradus ad qualitatem intensiorem elementari qualitate proueniemus, & sic ad calidius igne, & humidius aere, quod est omnino absonum. Non igitur gradus primus temperamentū in dupla superat proportione. Rursus eandē habet gradus primus in latitudine iusticiali proportionem ad temperamētum, quam in latitudine naturali habet ad æquale ad pondus, in hac autem gradus primus temperamentum superat per solam unitatis additionem, igitur & in illa. Ne tamen nos nonnulla Auerrois uerba perturbent, aduertendum quod omnis numeri species ab ultima sui unitate speciem sortitur, quare & temperamētum iusticiæ in numero quodam consistens ab unitate sui ultima, quæ media est latitudinis, ut octo speciem capit. Et eatenus gradus primus duplam habet proportionem ad temperamentum, quatenus ad eius ultimam unitatem confertur. & non ad inclusas reliquas. Et hoc modo a nobis intelligendus est, ut pu

to Auerrois sic dicēs. Et erat ei sufficiēs dicere, quod secundus eēt duplus primi, & tertius triplus, & quartus quadruplus, & sic intellexerūt medici in ordine graduum ad hoc, ut essent æquales. His uerbis apertissime constat inchoasse Auerroim latitudinē distemperantiæ a gradu primo usq; ad quartum, quem quadruplum primi ponit & tertium triplum, & secundum duplū, quod minime contingit secūdum geometricā proportionem sed tantummodo secundū arithmeticam. secū dum quam tantum gradus primus distat a temperamento quantum secundus distat a primo. accepto itaq; gradu ultimo, uel ultima unitate, qua temperamenti species fit ad illam, erit duplus gradus primus. & demum is, qui est ordine prior ad proximum cōsequētem habet unitatis ratióem, proximus uero binarii ad eum, qui in mediate præcedit. Quod si non tantum ultima cuiusuis gradus unitas accipiatur, sed hæ etiam quæ intra ipsam concludūtur, non dixerim gradum primum, ad temperamentum duplam habere proportionem. Quod enim superius aduersus Alchindum arguebatur, sequeretur medicinam in gradu primo, in corpus humanum manifestam alterationem inducere, quod omnes pariter medici non affirmāt. Neq; in proportióe graduum dissentiunt Galenus & Auerrois, ut dicas aliam medici aliam philosophi in re hac haberi sententiā. habent enim uerba Galeni, quæ inducit Auerrois hoc modo. Et dicendum est quod illud quod intellexit Galenus in primo gradu est quod habet excessum super temperamentum in una parte ultra ipsū et secundum hoc quando componetur compositio dupli in excessu graduum non erit necessarium quod medicina, quæ ē in quarto gradu sit dupla super medicia, quæ est temperata sexdecim duplis uicibus, Nihil profecto ex his uerbis clarius constat quam hoc ꝙ proportio dupla si inter gradus collocari debeat prædicto quo diximus, modo est faciēda atq; etiam, ut gradus primus una tantum parte temperamentum excedat, quæ omnia Auerrois existimauit esse de mente Galeni, quēadmo-

dum sequentibus uerbis sic comprobat. Ait enim & quod dictum Galeni significat quando dixit. & mea intentio est in primo gradu. illa res, quæ manifestatur sensui in principio permutationis corporis, quod si gradus primus duplam haberet proportioně ad temperamentum permutatio quæ manifestatur ĩ corpore a medicina primi gradus, nó esset solum permutationis principium, sed perfecta, & manifesta permutatio, qđ ignorauit Arnaldus existimans Auerroim consensisse, & existimasse gradum primum ad temperamentum duplam geometricæ proportionem habere, cum longe diuersum senserit Auerrois ut monstrabimus. Et admiror profecto hunc hominem, qui sibi rationem Auerrois de proportione gradus primi ad temperamentum obiecerit, deinde uelut Alchindo Auerroim consensisse, quod primus gradus respectu temperamenti, duplam habeat proportióem modo ipsius Alchindi Et falsum etiam est nullam esse opinionem, quæ respectu temperamenti gradũ primum dicat non habere talem duplam proportionem, ut aptissime monstrauimus de Auerroi, & Galeno.

Caput octauum ex prædictis distinctam, eliciens responsionem ad ea, quæ superius generaliter soluta sunt de positione, Arnaldi & Alchindi.

Sed posito fundaměto opinionis, ueræ reputamus rursus, & distinctius declaremus nonnulla eorum quæ superius breuiter & indistincte attigimus confutantes prædictas positiones, & dicamus primum quod proportio in gradibus seruatur eadem, cum æqualis distantia intelligitur ab uno gradu ad alterum, & a prío ad temperamentum. Et talis proportio arithmetica dupla ẽ respectu eius qđ gradũ specificat, a quo actio prouenit, & penes talě duplationě duplatur & actio. Sicut forte ad mětẽ Aristotelis aliqñdo mõstrabitur, & ex hoc loco Auerrois præducto ma

nifestæ patet. nã ſi calidũ aliquã producat actionẽ quã nõ poſſit tẽperatũ producere, actio talis nõ fit niſi rõne exceſſus ſupra tẽperamentũ, pro quod nulla proueniebat actio. Et propterea ꝙ ſupra exceſſum duplabitur in duplo fortiorẽ operationẽ producet. Talem uero exceſſum habet gradus ſecũdus ad gradum primũ, & tertius ad ſecundũ, & quartus ad tertiũ. Quod in obiectis aliorum ſenſuũ etiã explicare poſſumus. Si eni ponatur aliquod uiſibile in aliqua diſtantia, ita quod ſit maximum, ꝙ non poſſit uideri, dico, ꝙ non neceſſe eſt quod dupletur ad hoc, ut ſit primũ uiſibile, nã ſi addatur medietas talis maximi ſola uideri profecto poterit, quod probatur per diffinitionẽ maximi, qđ nõ poteſt agere, & id maxime ſi maximum in eo quod eſt maximum habeat denominationẽ, exempli gratia ſi dixero ꝙ in. a. diſtãtia. b. uiſibile, quod eſt decẽ digitorum, eſt maximũ uiſibile, quod ab aliqua potẽtia ut pote. c. non poſſit uideri. Dico quod uno ſuperaddito digito uideri poterit, ſecus enim ſi digiti decẽ non fuiſſent maximũ quod uideri non poteſt. unde aduerte, ꝙ cũ dicimus minimũ dari intelligimus ſecundũ aliquam denominationem certã. Et hoc modo ceſſant importunitates ſophiſtarum contra uiam peripateticoꝝ, nam ſi illis decẽ digitis adderetur granum milii, & etiam nõ uiderẽtur, nõ ſequeretur qđ ipſi de ſe digiti nõ eſſent maximũ quod uideri nõ poſſet. Et rurſus in maximo qđ nõ, & in minimo quod, ſic ſemper accipi debet quantitas minima ſecundũ impoſitionem ſicut in ponderibus exempli gratia ſumimus granũ ordei. Et ĩ propoſito accipimus medicinam tẽperatam, & dicimus illam eſſe maximũ, a quo corpus humanum nõ poteſt permutari ad aliquã qualitatem. Cũq; ipſa habeat gradus quatuor qualitatis iuſtitialis, ſi illi addatur gradus primus qui eſt ſupra temperamentum. neceſſario ĩcipiet in corpus humanũ agere. Aliter eni gradus quatuor non fuiſſent maximũ, quod in idẽ non potuiſſet agere. Medicina uero in eo ꝙ agens eſt per gradus denominatur, & ſic quarta pars addita ſufficit ad actionem & non requiritur, quod gradus quatuor tẽ-

peramenti geminentur. Non autem semper quarta pars super-adiecta maximo, quod nō potest agere requiritur cū illo ad agē dum. Nam si digiti octo sint maximū ꝙ non potest agere non necessario requiruntur duo digiti, ut possint, sed tantū unus sufficiens est, qui octaua pars illius existit. Si uero tria essent maximum, quod nō posset agere quarta pars superadiūcta forte non sufficeret ad agendū, sed requireretur tertia, nam quarta pars trium nō haberet eandem cū tribus denominationē, & in summa generaliter loquēdo, ut quod nō potest maximū agere, possit, requiritur una pars ex his quibus ipsum maximum denominatur, ut si denominatur pro octo, octaua pars requiritur si per decem decima, & sic deinceps. Eodēmq; modo si per tria, tertia. & si p quatuor quarta adhoc, ut sit primū, tale, quod agere possit. Nec puto inconueniens esse, quod sit infra hoc posse agere ut si decē digitoꝝ quātitas sit maximū uisibile, quod ab aliqua potētia, & in aliqua distantia uideri nō possit eadem quātitas superadiectis tribus unius digiti quartis forte uideri poterit. Sed hæc nō erit primū uisibile a tali potentia denominabile p integra digitorum, quod intēdebamus quærentes quot sint digiti q in hac distantia ab hac potētia sint primū uisibile. Sicut etiam in mensuris & pōderibus potest per se quisq; animaduertere. Nūquā enim in quantitate cōtinua dantur tales denominatiōes maximū, quod nō potest agere, uel minimū quod potest, nisi secū dum aliquam denominationem factam, secundum quantitatē discretam intelligatur. Propterea quod nō datur minimum in quantitate continua quemadmodum in discreta sicut patet itelligenti. In medicina uero considerantur gradus, quodāmodo secundum cōtinuam & secundum quantitatem uirtualem iquātum tamen denominabilis est per gradus secundum quantitatem numerosam.

Tractatus secundus in quo certificamur de quæsito princi
pali suppositis principiis de quibus iam determinauimus.

Caput primum tractatus secundi declarans quæ complexio ex temperatis medicinis ac distemperatis distinctæ qualitatis in eodem gradu efficiatur.

P Ostquam ueræ opinionis fundamētum iecimus ne longius propositum differamus uidendū cōsequenter est de gradu resultante in medicinis cōpositis, & ut nobis facilior additus sit a facilioribꝫ incohabimus dicentes primo generaliter, quod si misceātur medicinæ temperatæ cū temperatis, aut distemperatæ eiusdem qualitatis & gradus, siue in eadē dosi, siue in diuersa semper resultat medicina composita eiusdē qualitatis & gradus, cuius fuerat unaquæq; de per se ante cōmistionem. & hoc quidem rationabiliter contingit, propterea quod una aliā non habet uel intēdere, uel remittere. Primū quidem quia ageret ultra gradum propriū, secundū uero quia una alteri cōtrariaretur quorꝫ neutrum uerꝫ est, uel necessariū. Haberet etiā talis cōposita medicina eandem dosim quā unaquæq; simplicium p se sola si omnium cōmunis dosis fuerit quæ ī eodem gradu eiusdē qualitatis collocantur. Dico etiam eundem in composita esse gradum & qualitatem, ac etiam dosim ratione mistionis considerata. ex aliis enim forte oppositū posset contingere. De multiplicata uero dosi talis medicinæ idem sentiendum, quod de multiplicata dosi singularium de per se, & hoc loquor in comparatione ad corpus humanum, nam duplata quantitas respectu eius gradum multiplicat & hoc generaliter est uerum, siue loquamur de actione qualitatum primarum, siue secundarum,

uel etiam tertiarum, in quibus secundum Auerroim distinguū tur gradus eodémque modo ī eisdem gradibus eiusdem qualitatis cognitis per diuersa genera saporum in quibus secundum eundem etiam uariantur gradus secundum quancunque speciem, esto etiam ꝙ inter quinque species saporum caliditatem significantium una secundum se alia calidior sit. Quod quomodo contingat dicēdum est, quod gradus quilibet latitudinem habet & eam operationem quam facit natura calidior ī uno gradu ueblociter eandem facit natura minus calida in eodem gradu, sed non æque uelociter. Non est enim necesse quod natura calidior plures quam quatuor gradus habeat supra temperamentum. Sed de hoc sufficientius alias & explicatius. Nunc autem satis sit rem subtilem & pulchrā breuiter attigisse.

Caput secundū explicans ꝗs gradus ex medicinis oppositarum qualitatum, in eisdem tamen gradibus & ī æqualibus dosibus efficiatur, & quid faciat quantitas aucta alterius.

n On existimo incongruum inordinatúmque consequenter determinare quis nam gradus resultat ex medicinis oppositis in eisdem tamē gradibus quod oppositum est eius quod priori capite cōtinebatur. Nam oppositorum altero cognito alterius non est difficile assequi cognitionem, & Auerrois quidem sententia, quæ uerissima est, distinguendum uidetur an tales medicinæ eiusdem gradus oppositarum, tamen qualitatum, accipiantur in una dosi, aut ī pluribus, aut æqualibus numero, aut in æqualibus. & siquidem in una singularum dosi accipiuntur apud omnes certum indubitatúmque est temperatam confici complexionem, utpote si unciæ duæ mellis cum duabus dragmis sandalorum misceantur complexio temperata cō

ſurget merito commiſtionis in his primis doſibus , quamuis
poſſit ex modo præparationis aliter contingere . Si uero mel-
lis quantitas duplaretur una tantum permanente doſi ſanda-
lorum,quanuis nno explicet Auerrois diſtincte qualis ex his
complexio fiat..eſſet tamen medicina calida in primo , & in-
fra unum gradum caliditatis , quæ melli ſecundum ſe debe-
tur & doſis talis medicinæ non erit qualis eſt mellis per ſe ac-
cepti. Sed maior & tanta quanta debetur cibis medicinalibus ĩ
gradu primo calidis. Nam ex duplatione alterius medicinæ ſu-
pra alteram ſecundū Auerroim augetur,uirtus auctæ . Propte-
rea ꝙ ſi quis duas comedat doſes mellis, tāta caliditate alterabi-
tur,quanta ſi medicinam ſumpſiſſet trium graduum ĩ prima do
ſi. Ad eundē itaque gradum dragmæ duæ ſandalorum deducēt
doſes duas mellis ad quem reducerent calidam in tertio ad gra-
dum primū ut expreſſe infra monſtrabimus,ad idē igitur & duæ
mellis doſes reducerentur a duabus dragmis ſandalorum. Nec
ualet quod obiicit Arnaldus in ſuo tractatu de gradibus quod
ſequeretur medicinam ſimplicem,uel compoſitam per diſtin-
ctas ſui quantitates reponi indiſtinctis gradibus quod eſt incō-
ueniens cum ſit uniformis per totum,& ſic gradus multiplica-
rentur per multiplicationem quantitatum aut doſiū,& medici
na admiſta ſuo cōtrario in qualitate non minus eſſet talis,quam
ſimplex, & in ſe ſola , mō doſis fuerit multiplicata . Nam conce
ditur quod medicina per diſtinctas ſui quantitates ſi in corpus
humanum aſſumatur reponitur in diſtinctis gradibus,ubi enim
medicina habet agere diuerſa eius quantitas diuerſos habet gra
dus. Ex quo enim gradus medicinæ per eius actiōem dignoſci-
tur, ſi diſtinctas habeat actiōes ſecundū uariā & diuerſam ſui quā
titatē,quæq; actōes diſtīctis debeātur gradibꝰ diſtīctos quoq; gra
dus hēbit ĩ ſui quātitate diuerſa. Sed aduertēdū qđ una medicīa
aliter hēt ĩ alterā agere,& alio mō ĩ corpꝰ humanū. Etiō oportet
diſtīguere penes qđ paſſum hēat diſtingui gradus ĩ medicina,&

manifestum est quod primo in comparatiõe ad corpus humanum temperatum. Concederet igitur Auerrois, quod cum duplici dosi mellis posita una sandalorum si compositũ ex ipsis corpori humano temperato daretur causaret in ipso caliditatem eandem quam medicina gradus primi utriusque acceptis æqualibus partibus. Si uero cum tribus dosibus una dosis poneretur applicareturque & daretur corpori humano tẽperato illi esset ueluti medicina calida in secundo, & sicut illa dosanda. Et forte quia illa una dosis esset iam cõuersa a tribus dosibus, ut in cõsequẽtibus apparebit ideo sensibiliter loquendo eũdem produceret effectum si eius tanta quantitas acciperetur quanta sunt tres doses solæ ipsius mellis & idem, quod illa efficeret. qđ si tota medicina resultans ex talibus nõ detur in una assumptione corpori humano sed eius aliqua pars dico, quod non ageret in ipsum eo modo quo medicina tertii uel quarti gradus. Nam ex cõmistione mellis uel sandalorum nunquã potest confici medicina quam mel calidior uel frigidior, quam sandali per conuersionem alterius ab altera. Nam a tribus dosibus mellis, una dosi sandalorum uel conuertitur, uel parum abest. Et non amplius est mistio, si enĩ duæ doses addũt gradum unum caliditatis forte tertia dosis unũ gradum etiã superadiũget, & erunt gradus duo in quibus mellis complexio constat facto, itaque tẽperamento ex medicinis oppositarum qualitatum in eisdem gradibus per aliquam multiplicationem alterius altera tandem conuertetur sicut distincte in sequẽtibus explicabimus, in proposito autem conceditur quod in respectu corporis humani multiplicatõ quantitatis multiplicat gradum, respectu uero formæ resultantis per totam medicinam mistam non sic. Quia cum peruenerit ad gradum alterius componentium quod multiplicatum fuerit, non amplius in gradibus augebitur. Et quum dicitur ab Arnaldo non minus esset medicina talis cum suo contrario addita dosi quam simplex. hoc conceditur tunc maxime quando plures doses unius unam dosim alterius in se conuerterint

Nam doses tres mellis cum una sandalorum si ex ipsis accipia-
tur una dosis nõ minus nisi forte insensibiliter corpus humanũ
alterabunt quam una dosis solum simplicis mellis,& hoc quã-
tum est ex ratione qualitatis,& si nõ est mistio multiplicata toti-
ens dosi alterius nõ erit dosatio ibi assignanda tanquã i medici-
na composita,sed solum tanquã in simplici,& propterea doses
plures cũ medicina cõtraria plus corpus humanũ alterant ,quã
una sola dosis ipsius simplicis medicinæ.ubi tamẽ seruatur mi-
stio,& fiat mistum quod non sit tanti gradus quanti est alterum
componentium,proculdubio tenendum est quod medicina
cõposita est dosanda secundum quantitatem gradus qui uario
modo & diuersimode resultat ex mistura tali facta ex pluribus
dosibus alicuius ipsarum supra alteram. Si uero utriusque medi
cinæ simplicis accipiantur plures doses, & nõ tãtum unius plu-
res & alterius una sola. Siquidem accepta fuerint in dosibꝫ æq̃
libus idẽ penitus sentiẽdũ est de misto resultante ex ipsis quod
prius sentiebatur de misto resultãte ex una dosi utriusq; ipsoꝶ.
Si uero plures unius doses quã alterius acceptæ fuerint,tunc ui-
dendum & considerandũ quo numero,uel unitate altera,alterã
in dosi excedat.& secũdum numerum dosium utriusque addẽ
dus est gradus deĩde aliq̃d remittendũ est ex gradibus medici-
næ habentis pauciores doses,& aliquid addendũ medicinæ ha
bentis plures doses sicut exempli gratia si sumerẽtur doses qn-
que mellis & tres sandalorũ diceremus,quod medicina ex his
composita esset calida in aliqua denominatione,propter duas
doses in quibus medicina calida medicinam frigidam superat,
& talis medicina composita in una sui dosi non tantum ad cali
ditatem humanum corpus alteraret quãtum una dosis sola mel
lis.Quamuis aduertamus hoc loco proportionem etiam arith-
meticam seruari.sicut enim tres doses mellis per binarium nu-
merum uincunt dosim unam sandalorum. eodem modo per
eundem binarium quinque doses mellis uincunt tres doses san
dalorum,tamen quia non tantum est una dosis medicinæ tem

peratæ productæ ex tribus dosibus utriusque, sed plures, ut infra uidebitur, ideo quinque mellis cum tribus sandalorum nõ facerent medicinam cõpositam calidam ĩ secũdo, sed infra ipsum. Id quoque nõ est hoc loco prætereundũ quod cum dicimus medicinam ex pluribus dosibus plurium medicinarum compositam esse tanti gradus intelligimus in se tali medicina considerata, nam tantũ posset dosis multiplicari, quod gradum intẽderet, quare licet doses tres mellis & una sandalorum faciãt medicinam calidam in secundo, sicut erat mel solũ, nõ tamen talis medicina est solum dosis una. sed ad minus doses tres, nam sandali iam ponũtur esse conuersi, & quia fundamẽtum omnium prædictorum est, quod duplicata quantitas medicinæ gradum superaddit, ideo ne uideãtur, quæ diximus omnia esse uana signum apponam quo ita esse euidentissime appareat, sumptũ uero est ab Auerroi quinto colliget. Si enim acceperis medicinam, quæ sit calida aut frigida in tertio gradu si duplicetur augebitur gradus qualitatis, & ipsa de necessitate interficiet sicut interficit uenenum. Medicina itaque eius censetur gradus, cuius effectũ produxerit. Duplata igitur, quæ est tertii gradus, ex quo interficit, iudicabitur quarti.

Caput tertium de gradu medicinæ compositæ ex simplicibus oppositarum qualitatum indistinctis gradibus secundum Arnaldum, & de eius positionis confutatione.

p Ertractandũ post prædicta de gradu medicinæ cõpositæ ex simplicibus oppositarũ qualitatũ ĩ distinctis gradibus, per hoc enĩ poterimus faciliter uenari gradum medicinarum compositarum ex simplicibus indistinctis gradibus eiusdem qualitatis, Sed quia alium nobis Arnaldus graduandi modum reliquit, quam approbemus, ideo in graduandis compositis medicinis primo modum eius reprobabimus, in quibus non satis sane dixerit, po

ſtea noſtra ſententia qua breuius atque facilius poterit explica-
bitur. Sentit autem Arnaldus aphoriſmo trigeſimo primo tra-
ctatus ſui, quod medicinæ tẽperatæ ſi inuicem miſceantur quan
tum ex ipſis eſt ſolum temperamentum producunt, in quo ſa-
tis noſtræ ſententiæ uidetur conſentire. Aduertẽdum tamẽ eſt
quod forte & medicīæ temperatæ & quæ eiuſdem qualitatis. &
gradus ſunt improprie miſceri dicũtur, quamuis temperatæ &
quæ eiuſdem gradus ſunt & qualitatis diſtinctarum ſpecierum
ſint & naturarum, nam hic miſtio conſideratur a nobis penes
qualitatem illam uirtualem de qua ſuperius habunde locuti ſu-
mus, quæ in temperatis & in his quæ eiuſdem gradus & qualita
tis ſunt. nec agit, nec patitur, quãuis forte naturæ talium p actua-
les qualitates inuicem, & agant & patiantur, & ut ſic miſceantur
utpote diſtinctarum ſpecierum exiſtentes. Secus uero quate-
nus eiuſdem qualitatis uirtualis exiſtunt. Ponit etiam idem Ar-
naldus ut eius ordine progrediar in aphoriſmi trigeſimi ſecun-
di expoſitione, quod ſi temperatum miſceatur diſtempera-
to. quod diſtemperatum remittitur, quod licet uerum ſit, non
tamen propter rationem quam ipſe exiſtimauit. Supponit enī
quod ſi medicina calida in primo miſceatur cum temperata,
quod partes calidæ inuicem aggregãtur, & quia calidum in pri-
mo ſecundum ipſum habet caliditatis partes duas, propterea
quod ponit temperamentum ueluti unitatem, & ad gradũ pri-
mum ſubduplam habere proportionem, quibus duabus parti-
bus ſi addita fuerit pars quæ in temperato eſt erunt caliditatis p
tes tres, ſi autem partes frigidæ quæ in calido in primo & intem
peramento exiſtunt ſimul copulentur erunt frigiditatis partes
duæ nam calidum in primo qualitatem temperamenti conti-
net & aliam ſuperaddit quibus inuicem iunctis erit gradus pri-
mus ſecundum ſui denominationem in proportiōe dupla ad
temperamentum, quod partem unam tantum continet quali-
tatis primi gradus, habet autem & gradus primus partem unam
frigiditatis ſicut & temperamentum, nec in hoc, uel tempera-

mentum ipsum superat, uel ipse temperamentum, his suppositis arguitur ab ipso, sic per medicinā tēperatā additur una pars caliditatis duabus, quæ sunt & continentur in gradu primo caliditatis. Et per eandem medicinam tēperatam additur una ps frigiditatis alteri, quæ erat in eodē gradu prīo. Ergo multo plus proportionabiliter additur uni parti frigiditatis alia parte frigiditatis supra iuncta, quia fit duplum eius quod prius erat quā addita una parte caliditatis super duabus. Nam ex tribus partibus caliditatis ad duas, quæ prius erant in calido in primo fit solū trium ad duo proportio sequialtera. Et propter hanc rationē inqt Arnaldus medicina temperata addita medicinæ calidæ in primo de illius caliditate remittit. Nam in calido gradus primi partes calidæ in duplo sunt ad partem frigidam. sunt enim illæ duæ hæc una. Et per cōmistionem temperatæ cum calida in prīo fit proportio sexquialtera facta cōparatione partium calidarū ad partes frigidas, quæ, sexquialtera proportio proculdubio minor est quā dupla. Hæc ē tota eius sentētia quā ut potui clarius enarraui. Sed huius fundamentū ex antedictis constat esse falsū. Nō eni gradus primus supra temperamentum duplā proportionē habet, sed solum ut diximus sexqquartā sumpto tēperamēto in medio iusticialis latitudinis in gradu ut quatuor. uerum aūt est qđ frigiditas, quæ est ut quatuor in tēperamēto in proportione maiori addit supra frigiditatē ut tria, quæ est in primo gradu caliditatis, quā addat caliditas, ut quatuor eiusdē temperamēti ad caliditatē ut quinque, quæ ē in eodē gradu prīo. Nā frigiditas tēperamēti ad frigiditatē primi gradus caliditatis proportionē habet sexquitertiā, caliditas uero eiusdē temperamēti ad caliditatē gradus primi unā subsexquiquartā habet proportionē. Tātū enim gradus remittit de una qualitate tēperamēti quātum supra tēpamētum addit de opposita, Et hoc ī prædictis cōpatōibus de facili ītelligitur. qđ si rursus uelimus accipe proportōem quā habēt ptes calidæ oēs ad ptes calidas primi gradus tātū & proportionē quā habēt frigidæ oēs ptes ad ptes frigidas primi gradus calidita-

tatis facta commistione ex medicina calida in primo & tempe rata. procul dubio inueniemus esse auctam proportionem partium frigidarum omnium ad partes frigidas calidæ ĩ primo quã sit aucta proportio partium omnium calidarum ad partes calidas primi gradus. Ex tempamento enim sumuntur partes quatuor frigiditatis. ex gradu autẽ primo caliditatis tres, quæ additæ prædictis, quæ erãt quatuor septem conficiunt, quarum ad tres proportio est dupla sexquitertia. Si uero omnes capiantur calidæ & conferantur calidis primi gradus tantum, procul dubio minor quam ea, quæ dicta est erit proportio. Sunt calidæ partes primi gradus quinq;. quatuor uero temperamẽti, que simul positæ nouẽ cõstituũt quarum proportio ad quinq; est superquadripartiens. Constat autem quod in maiori proportione frigiditas temperamenti addit ad frigiditatem primi gradus quam caliditas eiusdem temperamenti addat ad caliditatẽ eiusdem. Et ideo uerum est quod medicina temperata remittit medicinam calidam in primo. quantum autem remittat, posterius erit manifestum.. Non enim puto aliquo prædictorum modorum distinctã posse à nobis cognitionem haberi quantũ scilicet una medicina de altera deprimat in mistione illarum ad inuicem. De medicinis uero oppositarum qualitatum in distinctis gradibus tenet Arnaldus quod semper gradus ĩferior superiorem deprimat plusquam per unum gradum, quod sic conatur ostẽdere. accipiatur inquit medicĩa frigida in primo, accipiatur quoque medicina calida in secundo, & accipiãtur partes utriusque qualitatis, quæ sunt in uno quoq; eorum & addantur calidæ calidis, & frigidæ frigidis & deinde proportio calidarum ad frigidas inspiciatur & conferatur etiam proportio quam habeãt partes calidæ ad partes frigidas in calido secũdi gradus ad proportionẽ q̃ uim hẽnt partes oẽs calidæ simul ad ptes frigidas quæ sũt in medicina cõposita ex medicina calida in secundo, & frigida in primo. Et manifestum est secundum Arnaldũ q̃d calidũ ĩ secundo hẽt partes quatuor caliditatis & unam frigiditatis. frigidũ

uero in primo frigiditatis habet ptes duas & unā caliditatis manifestū ēt est quod partibus uniformibus simul cóiunctis erūt caliditatis partes quinq; & partes frigiditatis tres, qđ si capiatur proportio inter has partes manifestum est, quod nó resultat proportio eadēquæ in utrouis cōponentium per se conspiciebatur. nā in calido gradus secundi partes calidæ maiorē proportionem habent ad partes frigidas quā in composita ex calido in secūdo & in frigido in primo, propterea qđ ibi est proportio quadrupla hic aūt supbi partiens. Rursus in medicina frigida in primo est caliditas secundum eum media pars frigiditatis. in medicina uero composita est plus quam medietas caliditatis sicut constat de tribus respectu quinque quare cum medicima cōposita non habeat unam qualitatem quæ respectu alterius quadruplam habeat proportionem non poterit esse in gradu secū do quia talis gradus per quadruplam constituitur proportionē. In gradu autē primo etiam esse non poterit propterea qđ una qualitas plus est q̄ medietas respectu alterius. primus aūt gradus resultat p proportionem duplā unius qualitatis ad alterā & hoc modo inquit Arnaldus patet quod frigidum in primo remittet calidum in secundo infra finem primi & idem frigidum in primo deprimet calidum in tertium infra finem gradus secundi & calidū in quarto ītra finē gradus tertii. Et rō huius est secūdū Arnaldū quia qualitas, quæ ē in gradu īferiori non inuenit qualitatē gradus supioris liberā sed ligatā cū aliqua portiōe qualitatis naturæ īferioris & ideo q̄litas īferioris gradus illi addita plus distare facit a tēpamento quā ipsa p se sufficeret. Sed ī his dictis iā apparet falsitas. nā æq̄litas nó debet ueluti medietas primi grad⁹ supponi nec pro q̄rta pte secūdi, uel pro octaua tertii uel pro sexta decima quarti, nā (ut mōstrauimus) secūdus gradus caliditatis excederet extremum ipsius latitudinis propterea quod temperamētū iustificiale excedit gradū mediū latitudinis naturalis, qui ē gradus quartus respectu cuius gradus primus habens duplam proportionē eēt, ut octo. & secundus gradus esset ut sexdeci &

tertius, ut triginta duo & q̃rtus ut sexaginta quatuor quæ nihil ab surdius. Proposito etiã temperamẽto tanquã unitate & gradu primo tanquã binario, & gradus secundo tanquã quaternario, & sic deinceps cõstituta semp proportione dupla i gradibus suo modo manifestissima incõueniẽtia & absurda sequentur, impossibile eni est quod gradus inferior deprimat superiorem oppositæ qualitatis aliquãto plus quã gradus ipse inferior distet a temperamẽto. ageret enim ut cõstat ultra gradum propriũ. Nã si frigidum in primo coniungatur calido in secundo, & plus deprimat de calido in secũdo quã ipsum sit frigidum, supra tẽperamẽtum pono pĩpossibile illud. quod a frigido in primo debet deprimi ex calido in secundo esse separatum ita q̃d in aliquo subiecto sit caliditas sola maior uno gradu supra tẽperamentum, & tunc quero an medicina frigida tãtum in uno gradu illã corrumperet, an nõ, & manifestum quidẽ uidetur quod nõ, quia a proportione minoris in æqualitatis proueniret actio, immo fortius corruptio quod est ĩpossibile. Dices forte quod accepta pte illa, quæ ex calido in secundo diminueretur p frigidum in prĩo posita in aliquo subiecto non esset ultra gradum primũ calida. Propterea quod ratione tẽperamenti in medicina calida in secundo gradu dicebatur ultra unum gradum. In se uero cõside rata sine tẽperamẽto nõ dicebatur tãti gradus. Sed hoc nihil facit præinductæ rationi, accipio enim partem hanc esse cum tẽperamento sicut est quãdo ponitur in calido gradus secundi, nam aliter nunc diceretur diminui ultra gradum unum, ex quo gradus denominat semper cõposito sibi temperamẽto, nam & frigidum in primo p duas medietates dicitur secundum ipsum quarum alterã hẽt ex tẽperamento, alterã uero ex eo. q̃d supaddit In proposito igitur si ponatur calidum ultra primũ gradũ, manifestum est q̃d frigidum in gradu primo præcise nõ reducet ad tẽperamẽtum, quod tamẽ deberet secundum eius rationẽ, quia frigidum in prĩo ultra gradum unũ põt remittere de calido gradus secundi. R ó quoq; Arnaldi mihi nõ potest uideri nõ erro

litatum in gradibus tamen æqualibus. Nunc consequenter perscrutandum nobis est, & determinandum de gradu medicinæ compositæ ex simplicibus oppositarum qualitatum, sed in gradibus distinctis existentibus. Et dicendum in hoc generaliter est secundum Auerroim, quod medicina gradus iferioris per tantum medicinam gradus superioris remittet, quantum ipsa īferior medicina distiterit a temperamento. Nec obstat quod dicit Arnaldus esse dictum hoc irrationabile, neq; experientia, neq; ratione ulla constans, quia experientia habetur de naturis rerum. hic autem agitur de mensura complexionis. Ratio etiã inquit Arnaldus assignari non potest. nam si frigidum in primo habeat respectu temperamenti proportionẽ duplam, quia habet partes duas frigiditatis, & unam caliditatis, si cõponatur prædicta medicina cum calido, in quarto resultabit proportio partium calidarum ad partes frigidas dupla, & sic erit calida, in primo cuius est talis proportio, & non ī tertio. oporteret enim qđ proportio esset tripla, quæ propria est gradui tertio. Ergo ratiõe proportionis, quam in gradibus assignat Auerrois, non possumus. inquit Arnaldus concludere id, quod dicit Auerrois de remissione medicinæ superioris, sed longe aliud. Sunt enim in calido quarti gradus partes quinq; caliditatis ex quo respectu tẽperamenti habet proportionem qncuplam, & est in eodem ps una frigiditatis. Iunctæ uero qnq; partes caliditatis uni, q̃ erat in frigido. in primo erũt sex, & si una frigida iungatur duabus partibus frigidis, quæ erant in frigido primi gradus, erunt tres. inter has autem partes dupla nascetur proportio, quæ est primi gradus ad temperamentũ. Et sic patet secundum hanc rationẽ frigidum in primo quodcũq; calidũ ad gradum primũ, uel infra ipsum deduceret, quæ oĩa inqt Arnaldus, sunt deliramenta & fatuitates. probat aũt tot caliditatis partes, & frigiditatis esse in calido in quarto & frigido, in primo computata semp parte una tẽperaměti, quæ in gradibus oĩbus cõcluditur. Aliud igitur dicit Auerrois, & aliud sua fundamẽta demonstrãt. Qui si dixerit qđ

eius ratio in hoc sustinetur,& fundatur, quia quantū una quali-
tas fortificatur supra temperamentum tantū potest reprimere
contrariā,& qa frigidum in primo per unū gradum superat tem
peramentū,per tantundē remittet calidū,in quarto. Sed con-
tra.quia secundū Auerroim,nō potest hoc dici ppea quod nō
eadem seruatur proportio in gradibus.nā proportio quæ ē gra-
dus primi ad temperamentum,non est alioꝝ graduum ad gra-
dum primum.Hæc sunt quæ Auerroi obiicit Arnaldus, quæ
non puto hēre uim maximā,si qs ea, quæ præmisimus oia bene
aduerterit.Dicamus igitur quod expientia,& rōne constat tan-
tum medicinā superioris gradus deprimi ab opposita īferioris
gradus quātum hæc distiterit a tēperamento. expientia inquam
eo mō quo cōplexio medicinaꝝ simpliciū est repta ab effectu
quē in corpus hūanum producūt. Rōne uero nō ea, quā ipse
supinduxit,& ascripsit Auerroi,qui nō sensit qđ ille existimauit
de proportione graduū ad tēperamentū,& qđ primus ad illud
duplā hēat proportionē.sed eius rō est,qa quēadmodū additio
in gradibus p ordinē naturalē nūeri cōficitur,ut supior respectu
īfierioris addat gradū unū. Similiter subtractio seu dimīutio &
remissio debet fieri prædicto mō ordine retrogrado scđm natu
ralē nūeri cōstitutionē.Quia igitur medicina calida.ī quarto hēt
latitudīs iusticialis gradū extremū includentē latitudinē totā ca
liditatis,quæ respectu nō gradus dicitur eē,ut octo respectu ue
ro mediæ latitudinis in q̄ cōsistit æqualitas,ut q̄tuor. Si igitur ac
cipiatur gradus octo caliditatis i una dosi alicuius simplicis me
dicinæ calidæ,in quarto,&accipiatur ēt dosis una frigidæ,in pri
mo gradu,quæ respectu totius latitudīs frigiditatis est,ut qnq;,re
spectu uero tēperamenti,ut unū,& duæ hæ medicinæ inuicem
misceātur calida,uidelicet in quarto,& frigida ī prio.māifestum
ē qđ illa,q̄ est quarti gradus debiliorē uincet,quæ est gradus pri
mi.uirtus tamē fortioris debilitabitur,quātū uirtus inferioris su
perat tēperamentū.Et qa frigidū in prio per gradū unū tēpera-
mentū excedit calidū,in q̄rto ad calidū,in tertio faciet declina

re. Simili quoq; rõne si eadẽ frigida medicĩa primi gradus addatur calidæ tertii ad gradũ scđm reducet. Ita ut generaliter loquẽdo gradus ĩferior medicinæ oppositæ q̃litatis hẽre debet tanq̃ id qđ subtrahitur. gradus uero supioris medicinæ ut id a quo fit subtractio. Et rõnabiliter quidẽ hæc oĩa ex eodẽ Auerrois fũdamento nascuntur. Si.n. frigidũ, in q̃rto calidũ in quarto in proportionatis quãtitatibus reducit ad temperamentum medicina igitur frigida in tertio admixta prædictæ calidæ, in quarto in eadem proportione arithmetica debet minus posse, in qua deficit a medicina frigida in quarto, deficit autem ab ea per unum gradum. ergo in uno gradu minus debet medicina prædictam alterare posse. Illa autem, quæ erat ĩ gradu quarto, poterat ad æq̃litatem usque remittere. ergo frigida tertii debet uno gradu minus posse, quare ex ipsis inuicem mistis resultabit medicina calida in primo. In eadem etiã proportione debet minus frigida ĩ scđo in respectu ad frigidã ĩ tertio, & simili mõ debet hẽre frigida in primo ad frigidam, in secundo. Et sic fundamenta Auerrois non solum deseruiunt in graduum intensiõe, sed etiam in remissione eorundem quando fit medicinarum oppositarum qualitatum, & graduum compositio. Ratio autem, quæ inducebatur ab Arnaldo in confutatione positionis Auerrois, nõ est ad propositum, sed procedit ex falso intellectu positionis Auerrois, Non enim ponit gradum primum ĩ geometrica proportione duplam in dupla proportione excedere temperamentum. Sed solum eundem excessum primi ad temperamentum, quo secundus primum excedit per solius unitatis additionem. Quod si temperamentum capiatur pro ultima unitate á qua constituitur ad ipsam solam gradus primus est duplus, & eodem modo dici debet de gradibus supra tẽperamentum ĩuicẽ collatis modo proximi accipiantur, & in hoc ĩtellectu argumẽta Arnaldi contra Auerroim non procedunt. nam secundum eius positionẽ falsum supponit qđ nõ tantũ unus gradus distet ab alio quantum primus distat a temperamento. Nã si hoc sen

sisset Auerrois non posset substineri, quod quantũ inferior qualitas tẽperamentũ superat tantum de qualitate opposita in gradu superiori posset reprimere. Nam ad quoscunq; gradus non eandem habet proportionem, quare nec respectu cuiuscunq; poterit cõsimilem effectum producere sicut cõtra ipsum superius demonstratiue cõclusimus suppositis eius fũdamẽtis, quæ philosophiæ principiis aduersantur. Sed forte & ipse aduersus nos insurgeret inquiens quo nam pacto eadẽ primi gradus frigiditatis medicina potest de calida quarti gradus & tertii tantumdem reprimere. s. gradum unum cũ non eãdẽ respectu utriusq; seruet proportionẽ cũ tertius ad primum sit supbipartiẽs, quartus uero ad eundẽ suptripartiẽs, Ad quod respondendum. q̃d eadem medicina tantum potest de fortiori quãtitatiue remittere quantũ de inferiori, & minus forti, nõ tamen tantũ proportõnabiliter. nã medicina frigida in primo ex calida in quarto respẽctu temperamẽti remittit solũ partẽ quartã. ex medicina uero calida in tertio partẽ tertiã, & hoc intelligendũ est in primis dosibus utriusq;. nam tãta quãtitas accipi posset, quod nihil sensibiliter de medicina gradus superioris diminueretur. Et probabiliter quidem sic cõtingit, quia medicina dicitur tãti gradus respectu qualitatis habitualis, nõ autem respectu qualitatis actualis, nã forte in hac maius esset dubium quomodo tantũdem ab eadẽ ex superiori, & inferiori medicina posset deprimi cum superior resistat magis actioni alicuius agentis quã inferior, sicut uero de qualitatibus habitualibus cũ utraq; mistione. nõ ueluti qualitates actuales habeant, quãuis una alterã remittat, & forte talis remissio sequitur, nõ per actionẽ qualitatũ habitualiũ, inter se. sed per actionem & passionem qualitatum actualium, ad quas habituales sequũtur. Et hoc modo, eidẽ secundum proportionẽ eandem arithmeticã imo idẽ absolute deprimetur per frigidã, in primo ex medicina calida. in quarto & medicina calida, ĩ tertio. & in hoc qualitas habitualis in medicina composita ex simplicibus magis habebit rationẽ numeri producti ex subtractõe

gradus inferioris a gradu superiori, quã habeat rationem qualitatis refractæ ex actione contrariarum qualitatum adinuicẽ. Quãuis per actionem contrariarum qualitatum sit producta. neque forte etiã est necesse, ut quantũ contrariæ qualitates actuales in gradibus naturalis latitudinis se remiserint tantum habituales. qualitates sese refrangant. forte. n. minorem maior remissio cõsequetur, maiorem minor. nam qualitates secundæ (sicut ponimus) qualitatem illam habitualem, quãuis ex actiõe qualitatum primarum eueniant in cõposito ĩmixto, tamẽ una habeat aliam refrangere secundum rationem numeri subtracti, & a subtrahẽte præcedente tamen actione qualitatum primaꝝ, dixi autem qualitatem habitualem, qualitatem secundam, quãuis calidum, frigidum humidũ, & siccum dicantur a medicis et philosophis qualitates primæ. propterea quod in medicina est qualitas secũda, quãuis in corpore humano reducta ad actum dicatur qualitas prima. Hæc oĩa patent recte speculanti. Aduertendum etiã ẽ quod subtractio a medicina calida in quarto gradu, uno per frigidum in prĩo, non est etiã forte necesse, quod superaddita alia dosi fiat calida in gradu secundo, quãuis hoc fuisset necessariũ dicere secundum positionem Arnaldi. nam non tantum una dosis esset, sed plus, esto quod esset deducta ad gradum tertiũ. accepta tantum una dosi talis medicinæ cõpositæ, & calidæ in tertio necesse est dicere, quod superaddita frigida in primo remitteretur ad gradum secundum, cuius rursus accepta dosi, & superaddito frigido in primo reducetur ad gradum primum. & sic deinceps. Ponamus igitur figuram huius capituli, ut exẽplo pateant, quæ ratione mõstrauimus.

Quæ diximus de remissione medicinæ calidæ a medicina frigi-da, econuerso intelligēdum est de remissione medicinæ frigidæ a medicina calida, & idem intelligimus de qualitatibus passiuis. uidelicet de frigido, & de sicco. quid autem ex frigida & calida in eisdem gradibus fiat. ex proprio capitulo dignosci potest.

Caput sextum de inuentione gradus medicinæ cōpositæ ex simplicibus eiusdem qualitatis.

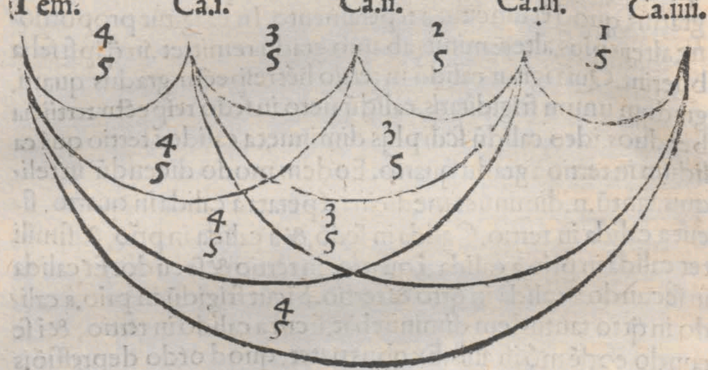
P Er prædictam methodum facilem etiā nobis, & clarā uiam aquisiuimus de inueniendo gradu medicinæ cōpositæ ex medicinis eiusdem qualitatis i distinctis tamē gradibus, quāuis Arnaldus in hoc accuset

Auerroim, quod fuerit diminutus non tradens determinatam remissionē in ipsis, sed solum per remotionē aliorum graduū docet, qui gradus non oriatur. nam qui fundaměta Auerrois i hac materia recte tenuerit examussim retractionis quantitatē assignabit, nec eum mordebit, quod ueluti ignarus prætermiserit. Sciendum igitur, quod tertius gradus caliditatis sunt septem octaui gradus, quarti eiusdem caliditatis. nam gradus quartus super temperamentū est ut octo respectus totius latitudinis tam naturalis quā iusticialis, & prædicti septē, sunt octaui septē integra, incipiendo a non gradu totius latitudinis. Scdus uero gradus sunt sex octaui eiusdem gradus quarti secundū eandem rationem, & primus gradus quinq; octaui eiusdem prædicto modo intelligendo, E contrario uero tertius gradus frigiditatis est unus octauus caliditatis quarti gradus. Secūdus uero frigiditatis duo octaui, primus uero tres, his supradictis dicamus, quod si componatur medicina calida in primo cum medicina calida i quarto, noticia cōplexionis cōpositæ medicinæ hoc modo habebitur. Scitum enim iam est, & exploratum, quod cōmistione medicinæ frigidæ in gradu primo cum medicina calida in quarto resultabat calida in tertio. Accipiendi igitur sunt gradus caliditatis infra temperamentū in medicina frigida in primo. & manifestū est, quod sunt tres. iam enim diximus, quod primus gradus frigiditatis sunt octaui quinq; caliditatis arguatur modo sic. Ex gradibus octo, qui sūt tota latitudo caliditatis gradus tres caliditatis minuunt gradum unū. Ergo gradus qnq; qui sunt i medicina calida in primo minus proportionabiliter diminuēt, qa minus habēt de frigiditate diminuente. Manifestum aūt est ex regulis arithmeticæ, qđ solum diminuēt tres partes qnq; partiū unius gradus. diuiso. n. gradu, qui remittitur i partes qnq;, si tres gradus totas illas qnq; aufert pp admistionē qnq; partium frigiditatis, quinq; gradus tres qntas tantū tollent pp admistionem trium partiū frigidarum tantum. Vel clarius dicamus, qđ a nō gradu usq; ad gradum primum frigiditatis supra tēperamentū sunt

quinq;,in calido uero in primo sunt tres. Si igitur qnq; ptes frigiditatis diminuunt unũ integrũ siue unum gradũ de medicina calida in quarto, quod integrũ, seu qui gradus est unũ octauum eius. tres igitur partes remittent de eadẽ medicina calida in qrto tres qntas eiusdẽ unius itegri, uel gradus quidẽ unũ octauum Quod supponitur diuisum in prædictas ptes quinq;, & hic modus est facilis, & clarus, & seruat in remittẽdo proportionẽ arithmeticam, ut aĩa duertenti apertissime cõstat. Per hãc eandem regulã, scire possumus, si medicina temperata admisceatur medicinæ calidæ in quarto, quantũ ex hac diminuetur. Et manifestũ est qđ quatuor qnte partes per talem admistionẽ auferũtur. s. n. qnq; hoc est frigidum in prio diminuunt per unũ gradum integrum quatuor. i. tẽperamẽtum. diminuũt quatuor qntas secundum regulas arithmeticæ disciplinæ. Modo cõsimili, si medicina secundi gradus caliditatis misceatur medicinæ calidæ ĩ quarto, reperietur complexio medicinæ ex his compositæ, qa medicina frigida in primo supra temperamentum hẽt ptes quinq; frigiditatis. Medicina calida in secundo supra idẽ tẽperamentum hẽt ptes duas frigiditatis infra tẽperamentum, & illa dat integrũ. hæc igitur dabit duas qntas ptes, si uero medicina calida, ut tria misceatur cũ ea, quæ est calida in quarto scđm eandẽ rõnem diminuet quintã unã partem. Eodem modo si medicina eadẽ calida in secundo misceatur medicinæ calidæ in tertio, diminuet ipsam per prædictas qntas partes. Calida uero in primo qntas tres, tẽperata uero quatuor, At uero si coniungatur calida ĩ primo, cum calida, ĩ scđo tres prædictas qntas fortioris remittet, tẽperata uero quatuor, & easdem diminuit a calida in primo, Rõ ãt quare plus diminuat gradus secundus caliditatis a gradu tertio, quã gradus tertius diminuat a gradu quarto, & similiter plus gradus primus a scđo, quã scđs a tertio. Et amplius etiã tẽperamẽtum a gradu primo quã primus a gradu scđo est. quia scđm gradus frigiditatis inclusæ in ipsis fit depressio semper a calido. Et plus & minus scđm proportionem arithmeticam, quæ ĩ nũeris

reperitur nõ aũt depressio fit secundũ numerũ graduum calidi tatis, ex quo in hoc sunt similia, & nullã habent contrarietatẽ, qa igitur gradus tertius caliditatis habet gradum unũ frigiditatis, p quẽ distat a gradu quarto. Gradus uero secundus duos. igitur re spectu cuiuscũq; plus caliditatis remittet calidum in secundo. quã calidum in tertio. Et calido in scđo amplius calidum primi gradus, quod ẽt uincitur a tẽperamento. In ea igitur proportio ne alteꝝ plus, alteꝝ minus ab uno gradu remittet. in q̃ ipsi se ha buerint. Quia igitur calidũ in tertio hẽt respectu gradus quarti. gradum unum frigiditatis. calidũ uero in scđo respectu tertii ha bet duos. ideo calidũ scđi plus diminuet a calido ĩ tertio quã ca lidum in tertio a gradu quarto. Eodem modo dicendũ in reli quis. tantũ. n. diminuet medicina tẽperata a calida in quarto, si cut a calida in tertio. Calida in scđo, & a calida in prĩo, & simili ter calida in prĩo a calida, ĩ quarto, in tertio & secũdo. Et calida in secundo a calida in q̃rto & tertio. Sicut frigidũ in prĩo, a cali do in q̃rto tantũdem diminuebat, sicut a calido in tertio, & ĩ se cundo eodẽ mõ in aliis. Ex qbus patet, quod ordo depressiõis in proportionibus graduũ in medicinis eiusdẽ qualitatis, & di uersoꝝ graduũ est idẽ cũ ordine exaltationis graduum, & eãdẽ seruat proportionẽ. Ex his ẽt manifestum est, q gradus nõ tantũ tres metas habet, sicut nõnulli ponunt, sed saltẽ metas quinque sicut ex ordinata depressione scđm numeꝝ eiusdem qualitatis ipsi monstrauimus. Immo nõ tantũ gradũ in tres mansiões par timur, sed in infinitas. Et ut dicit Auerrois sexto colliget, sunt in diuiduoꝝ tot præparatiões fixæ pp materiæ possibilitatẽ, ut eas per signa cognoscere nõ possimus. Et prĩo theoricæ cõplexio nes quodãmodo ĩfinitæ sunt, ponendæ forte tantũ sunt metæ tres sensu diiudicabiles. Quod si sic habet necessario ponendũ quod in cõmistione tertii gradus cũ quarto eiusdẽ qualitatis, & in eadem dosi non uariatur meta sensibilis quarti gradus. Quã uis compositum ipsum locetur infra summũ situm eius in quo primo constitebatur medicina eleuatiõis gradus. Secũdus ue

ro gradus ponet gradũ quartum in meta scđa. Gradus ãt prim⁹ eundẽ quartũ infra medium scđæ metæ. Et quẽadmodum inter gradum,& gradum est æqua proportio, ita etiã ab una meta ad aliam, quando per gradus proportionales fuerint productæ, ut autem quæ prædiximus pateant subscripta figura sic explicabimus.

quot enim partes subtrahit medicina inferiora summa, quæ est quarti gradus totidẽ sumit á superiori qualibet, ut tractus ĩ prædicta figura præsignant. Ad cognoscendum uero, quæ meta sit diuide gradum ĩ partes quinq;,& ex quintis partibus iudicabis. Partiemur.n.qnq; quintas in partes tres,& primas dabimus primæ metæ, secundas mediæ, tertias postremæ. Quare subtractio per unam quintam partem solum non uariabit metam, nisi po suerimus in infima parte alicuius metæ priorem simplicem medicinam fuisse positam, Si uero per quintas duas in media meta gradus locabitur,& eodem mõ tu speculare in reliquis.

Caput septimum de cognitione couersionis unius medicinæ ab altera secundum unam opinionem.

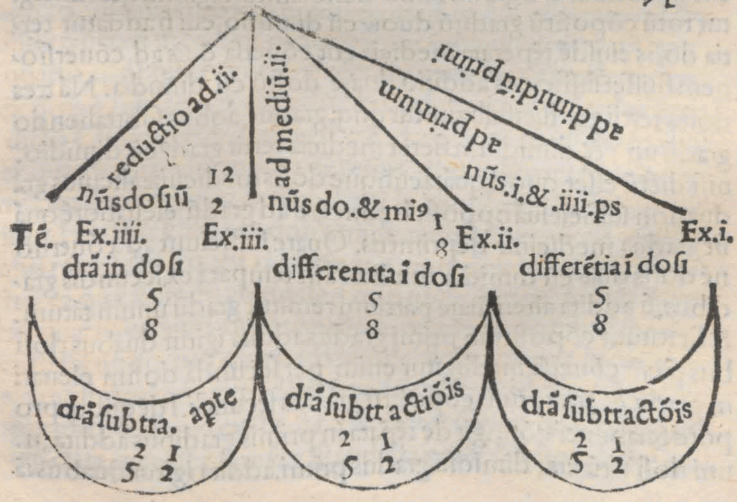
Nquirendū deinceps est, & pscrutandū quot doses reqrat una medicina, ut aliā couertat ad sui denoīatione, siue fuerit medicina oppositæ qualitatis, & eiusdē gradus. siue distictorꝫ graduū, & oppositæ qualitatis, siue his modis oppositis. Et demū tam de conuersione minoris a maiori, quā ecōtra, & in his quidem forte respondebit aliqs dicēs suppositū iā ē, qđ iūctis medicinis oppositarꝫ qualitatū in eisdē tamen gradib⁹ fit tēperamentū, si i primis suis dosibus copulētur. Suppositū ēt est, qđ a duabus dosibus medicīa oppositæ q̄litatis diminuit medietatē eius, qđ diminuebat ab una dosi qbus stātibus dicitur, qđ medicīa calida i quarto i una dosi iūcta, cū frigida i quarto fit tēperamentū, ad qđ si supaddatur dosis alterius mediciæ cōponentis prouēiet gradus medius cōplexionis qđ debetur mediciæ adiūctæ, & totū cōpositū erit in secundo, qđ qdē probabile illis ē, qa duplata uirtute agētis subduplatur actio sui cōtrarii, qđ erat ei uirtute æq̄le. Si igitur frigidū in q̄rto potuit calidū i q̄rto reducere ad tēperamentū. calido duplato reducet ad gradū scđm unū, tamē necesse ē dicere qđ medicina tēperata ex primis dosibus oppositarꝫ medicinarꝫ i q̄rto hēt plures doses ppea, qđ iā demōstratū ē. qđ medicīa tēperata nō pōt i una dosi ultra q̄tuor qntas ptes ab aliquo gradu remittere. Hic āt remittit itegra duo, q̄ sunt decē qntæ ptes, & sic plures doses hēt ēt quā duas, qđ si obstet q̄spiā dicēs nō eē possibile medicinā tēperatā hēre plures doses, quā sint i nūero partiū cōponentiū ipsam. ptes uero cōponentes erāt duæ doses tātum. igitur medicīa tēperata nō hēt plures doses, quā duas, dicendū scđm hāc opinionē, qđ nisi eēt qđ singulæ cōponētiū hēnt singulas doses ad mortificādū, & nō est icōueniēs, qđ ex duab⁹ dosib⁹ medicinarꝫ i q̄rto fiat medicīa tēpata, q̄ hēat plures duabus dosib⁹ eiusdē mediciæ tēperatæ, ut puta doses duas cū dimidia. Et iō huic tēpatæ addita mediciæ calidæ i q̄rto dosis altera cōsi

cietur medicia calida i scdo, & n̄ erit una dosis tantū, sed plures. Eodē mō facta medcia tēperata ex medicia calida i tertio. & medicia frigida i tertio, deide superadiecta dosi altera mediciæ calidæ uel frigidæ in tertio fiet medicina calida uel frigida in medio gradus scdi, qa a medicina calida uel frigida in tertio remouet integrae unū & dimidiū, quæ sunt qntæ ptes septē cū dimidia. Et qa medicina tēperata in una dosi hēt tantū a medicina supra ipsam remouere q̄tuor qntas ptes, Illa uero remouet qntas septē cum dimidia. Erūt igitur duæ doses minus una octaua pte alterius illarū, & sic medicia tēperata producta ex q̄rtis gradibus oppositis plures doses hēt, & plus diminuit a medicina altera ipsarum. quā medicina tēperata cōflata ex tertiis gradibus oppositis respectu alterius tantū. Eodē mō necesse est euenire in medicia temperata producta ex secundis gradibus. addita. n. alteri dosi utriusuis ipsarū erit medicina cōposita primi gradus, & medicia tēperata, q̄ addita est, erit una dosis, & quarta pars sicut medicia temperata producta ex gradibus tertiis oppositis respectu uni9 dosis alterius suarū partium minus qntas duas, cū dimidia diminuit quā faciat medicina temperata composita ex quartis gradibus similiter oppositis ab altera dosi alterius suarū partium. quia medicina tēperata cōposita habet plures doses, illa. n. diminuit tantūmodo per septē qntas partes cum dimidia. Ista uero p decem, quorū differentia est duo & dimidiū. Eodē modo medicina tempata gēita ex gradibus secūdis oppositis minus duas qntas partes & dimidiā minuit ab altera suarū partiū, si illi fuerit superaddita, quā faciat medicina tempata ex tertiis respectu unius dosis alterius suarū partium. hæc enim qntas partes qnq; hoc est integrum unū præcisum, illa uero ultra hoc quitas duas partes cum dimidia & erit in illa ex secundis medicia temperata dosis una, & quarta pars. Consimiliter posita medicina tempata ex primis gradibus qualitatum cōtrariarū, & huic superaddita dosi alteri9 earum resultabit medicina dimidii primi gradus, quæ per duas qntas partes cum dimidia distat ab ea, quæ producta fuerat per

medicinā secūdi gradus, supadditā temperamento facto ex gradib9 secūdis oppositis,& dosis mediciæ tempatæ ex primis gradibus cōflatæ erunt duæ partes unius dosis & semis, ex quo diminuit duas partes qntas & semis solū eius gradus de quo medicina tēperata in una dosi diminuit quatuor. Et secundū hoc nō erit incōueniēs ex duabus dosibus oppositaꝶ qualitatū in eisdē gradib9 cōfici medicinā tēperatā unius dosis tātū, uel infra unā dosim sicut dicebatur nō eē icōueniens ex duabus dosib9 tantū cōponi medicinā tempatā, quæ erat āplius quā duæ doses Et demū cōsequēter diceret. hæc positio qđ diuersitas hæc accidit pp eleuationē ī gradib9, uel depressionē. Vbi.n. maior fuerit eleuatio ibi plures resultāt doses medicinæ tēpatæ. e cōtrario ubi minor. Vlterius nō oīum medicinaꝶ tēperataꝶ cōpositaꝶ erit eadē dosis, sed lōge minor in cōflata ex gradibus eleuatioribus q̄ depressioribus. Nā si cōponatur medicia frigida in quarto cū medicina calida in quarto & dosis utriusq;, exempli gratia sit dragma una medicina tempata nō erit duaꝶ dragmarū, sed eius dosis erit scrupuli duo ad producēdū īquā talē actionem, qualē producere debet medicina tempata. nūquā tamē hoc cōpositū ēt totū productū ex gradibus oppositis ī q̄rto producet actionē, quæ debeatur mediciæ calidæ uel frigidæ in q̄rto gradu sed solū tāto plus aget q̄to una dosis cū dimidia addita uni dosi mediciæ tempatæ solet ad alterā qualitatū trāsmutare secūdū præparationē corpoꝶ. Nā prædicta medicina temperata ex quartis ē duæ doses &' dimidia. una igitur & dimidia plus aget ultra unā qđ dictū est. Est.n. determinata q̄titas medicinæ tempatæ, qua multiplicata ad alterā qualitatū accidit secundum qđ in pluribus experientia cōprobatur, ēt si medicina tempata fuerit simplex quāto magis in cōposita. Et forte in medicina tēperata simplici determinatur minimū & maximū respectu oīum medicinaꝶ tempataꝶ simpliciū. Respectu uero tēperataꝶ cōpositaꝶ propriā sibi determinat q̄titatem cōposita ex quartis gradibus oppositaꝶ qualitatū. Et aliā propriā composita ex tertiis

gradibus rursus aliã quæ ex secũdis, & demũ aliã, quæ ex primis. Proportio aũt eadẽ arithmetica seruabitur in numero dosium medicinarũ temperatarũ ex quartis gradibꝰ. Ex tertiis ex secũdis & primis oppositis, sicut eadẽ prorsus q̃titas numeralis seruabatur in minori subtractiõe tẽperatæ ex gradibus iferioribus quam superioribus. quãdo alteri partiũ cõponẽtiũ medicĩa tẽpata addebatur, & erat semp differentia per duas qntas partes cũ dimidia. simili mõ cõtinget in dosibus, nã medicina tẽperata ex quartis gradibus oppositis plus habebit quã medicĩa tẽperata ex tertiis quinq; octauas partes, nã doses duæ minus octaua à duabus cũ dimidia subtractæ remanẽt octauæ ptes qnq;. Duæ uero doses cũ dimidia erãt mediciæ tẽperatæ ex gradibꝰ quartis, duæ uero minus octaua erat tẽperata ex tertiis. Eodẽq; mõ si à duabus minus octaua subtrahatur dosis una, & quarta pars, quæ est denominatio medicinæ temperatæ ex secundis, residua erunt totidẽ octauæ partes. Si uero ab una & quarta parte subtrahãtur unius partes duæ cũ dimidia, reliquũ erunt prædictæ qnq; octauæ partes, sicut ex scientia numerorũ plane quisq; assentiet. Vide quo modo differentia est proportionalis ex parte quãtitatis subtractæ à medicina temperata respectu alterius suarũ partiũ. Ita medicinæ ipsæ temperatæ in dosibus, eadem prorsus seruãt quantitatem. Ibi. n. differentia subtractionis erat duæ qntæ partes cũ dimidia, hic uero differẽtia dosium est qnq; octauæ partes Rursus aduerte si placet, quod quinq; octauæ partes maior pars est unius integri quã duæ quintæ partes adiecta dimidia, nã hæc sũt medietas itegri, illæ uero plusquã medietas. In quo etiã admirabimur medicinã temperatã compositã ex gradibus oppositis superaddi. tã alteri partiũ nõ solũ deprimere medietatẽ graduũ illius, sed ẽt unã medicinã tempatã respectu alterius tẽperatæ seruare ideprimẽdo ab altera suarũ partiũ differentiã medii gradus. Duas, n. qntas ptes & dimidiã plus deprimit una tẽperata ab altera suarũ ptiũ, quã faciat alia tẽperata. Nec dubiũ cuipiã esse debet, qa nõ maior sit differentia i eo, qđ subtrahitur quã duæ q̃n-

tæ partes cũ dimidiã .ſi differentia doſiũ in ipſis medicinis tẽ/
pera tis eſt p er qnq; octauas partes. Videretur.n.qđ tãta deberet
eẽ differẽtia ſubtractiõis ,q̃ta ẽ differentia doſiũ ex eo,qđ nos ui/
demus medicinã i ſecundo remittere ab oppoſita tertii gradus
duos medicinã uero gradus primi unũ tãtũ ,& qualis ẽ differẽ/
tia gradus ad gradũ i medicinis deprimẽtib9,talis ẽ differẽtia q̃ti/
tatis depreſſionis unius ab altero. Et ſic deberet eẽ differẽtia per
qnq; octauas unius gradus. Niſi eſſet qđ medicia tẽperata & ſi
i ſe itegra aliquã habuerit deniationem tamen alteri ſuperaddita
nunquã remittit itegrũ ex quo ad illud cui additur nõ hẽt oĩmo
dam cõtrarietatem. neq; neceſſariũ ſẽper eſt ex differentia doſi
um eãdem arguere differẽtiã depreſſiõis,ſed ſolũ proportiona/
lem. Vnde qnq; octauas partes in doſi mediciæ tẽperatæ cõpo
ſitæ reſpectu alterius ſuaꝝ partiũ nõ remittuntur qnq; octauæ,
ſed tãtum duæ qntæ partes cũ dimidia.idiferentia uero graduũ
ſecus cõtingit. Ponatur aũt figura ,ut ea,quæ hoc loco dicta ſũt
inſpecta figura facilius deprehendatur,

cõsequẽter diceret hæc positio, qđ si eadem medicina tẽperata adderetur nõ uni dosi tãtũ alterius suaꝝ partiũ sed pluribus uidendũ ẽ qđ cõtingeret, & prio in medicia tẽperata cõposita ex qrtis gradib⁹ oppositaꝝ q̃litatũ, & qa ipsa dicebatur hẽre duas doses cũ dimidia, & ab una dosi alteri⁹ suaꝝ ptiũ dimiuere duos gradus, dico scđm hãc uiã qđ tãtũ dẽ præcise diminuet à duab⁹ dosib⁹ nisi qđ addẽdus ẽ grad⁹ un⁹ ip sis, pp additionẽ dosis. nã sicut una pars tãtũ dicebatur q̃rti grad⁹ duæ dicẽtur qnq; gradus hẽre scđm existimationẽ. q̃uis medici nõ progrediãtur ultra q̃rtã. Et sic à duab⁹ dosib⁹ eiusdẽ q̃litatis in q̃rto medicia tẽperata cõpsita ex q̃rtis gradibus oppositis i una dosi reducet ad gradũ tertiũ, qđ si triplicetur dosis dicetur medicia sexti gradus, a q̃ prædicta tẽpata, qa erit cõuersa, & deductũ erit totum cõpositũ ad gradũ q̃rtũ. Eodẽ mõ medicia tẽpata ex tertiis gradib⁹ oppositaꝝ qualitatũ i primis dosib⁹ utriusq; ab altera suaꝝ ptiũ remittebat gradũ unũ cũ dimidio, à duabus dosib⁹ remittet tantũ dẽ sed illis erit gradus unus additus pp multiplicationẽ q̃titatis & sicut denoĩabatur à gradu tertio denoĩabitur. à gradu q̃to. Erit igitur totũ cõpositũ graduũ duoꝝ cũ dimidio, cui si addatur tertia dosis eiusdẽ, tẽperata medicia erit cõuersa, q̃uis ad cõuersionem fuisset sufficiens additio duaꝝ dosiũ cũ dimidia. Nã tres doses tertii gradus itelliguntur qnq; gradus, à qbus subtrahendo gradũ unũ & dimidium fieret medicia tertii grad⁹ cũ dimidio. nisi dictũ esset, quod quãtacunque dosis medicinæ alicuius gradus non sufficit suã oppositã reducere ad gradũ eleuatiorẽ quã sit gradus medicinæ deprimẽtis. Quare sufficiunt ad cõuersionẽ dosis duæ cũ dimidia, similiter aũt tempata ex secundis gradibus, si addita alteri suaꝝ partium remittit gradũ unum tãtum. & fit totum cõpositum primi gradus addita igitur duabus dosibus tã erit cõuersa. intelligitur enim per secundã dosim eleuari in gradu, & erit totum cõpositũ gradus secundi. Idẽ quoq; proportionabiliter cõtingit de tẽpata in primis gradibus addita, n. uni dosi tãtũ erat dimidiũ gradus primi. addita igitur duabus iã

erit conuersa. Intelligitur.n.ipsa duplata augere gradū, sicut igitur tempata à primo gradu nō diminuebat nisi gradus. medietatē tantundē diminuetur à gradu secundo, & sic cōpositum eēt ī dimidio secūdi, nisi quod doses illæ nō ultra gradum, utriusuis ipsarum possunt temperatam perducere, utraq; aūt erat in primo gradu. harum igitur ad cōuertendū tēperatam erit dosis una & dimidia. Vides ne quo pacto plures doses ex altera suarum ptium requirātur ad cōuertendā temperatā ex q̄rtis gradibus, quā ad conuertendā tēperatā ex tribus? Et ad hāc plusq̄ ad tempatā ex secūdis. Et rursus ad hāc plusquā ad temperatā ex primis. Nam ad cōuertendā temperatā ex quartis requiruntur tres doses. Ad tēperatā ex tertiis duæ & dimidia. Ad tēperatā ex secundis duæ tātū. Ad tempatā ex primis una & dimidia. Vides ne ēt qđ eadē est differentia subtractiōis in gradibus à partibus supadditis tēpamētis. quæ ē ipsarum dosiū partiū supadditarum pro cōuertendis tēperatis. Plus.n. subtrahebat tēperata ex q̄rtis ab una suarum partiū, quā tempata ex tertiis ab altera suarum. Et hæc amplius quā tēperata ex secūdis, quæ rursus amplius quā tēperatæ ex primis. Et differētia cōis unius ad suā proximā erat medietas gradus. Ad cōuertendū similiter tēperatā medietas dosis reqritur āplius in altera ptiū, quæ ē ī quarto, quā ī tertio, nā tres doses alterius ptis cōuertūt tēperatā ex q̄rtis. Duæ uero & dimidia tēperatā ex tertiis, & sic deinceps ut dictū ē. Rō aūt est, qa plus est quod cōuertēdū est in tēperata ex quartis, quam intēperata ex tertiis, & amplius intēperata ex tertiis, quā intemperata ex secūdis, & in hac plusquā ītēperata ex primis. Hoc aūt cōstat ex dosi uniuscuiusq; tēperatæ ad alterā. Ex his manifestū ē quot doses reqrit medicina, ad hoc ut conuertat eā, quæ ē similis gradus sed oppositæ q̄litatis. Nā illa quæ est in quarto requirit doses quatuor, quæ in tertio tres & semis, quæ in secundo tres, quæ uero in p̄io duas & semis. Ita ut numero reqsito ad cōuertendā tēperatā ex talibus addatur dosis illa, quæ intēperata præexistit. nā ipsa ēt intelligitur quādo loqtur de tēperata, quæ est cōposita. Prædicta patēt sub scripta figura.

Tem.

Ex quartis ad alterã suaꝝ. partium.	Ex tertiis ad alterã suaꝝ.	Ex secundis ad alterã suaꝝ	Ex primis ad alteram suarum.
ꝑtriplicatã dosiũ q̃titatẽ	per .z. 1 .z.	per duas tantum	per unã & dimidiam.

d Icetur igitur opposita qualitas ẽe cõuersa, si ad datur sẽper dosis, quæ intemperata intelligitur. Hac uia non erit difficile scrutari quot doses habeat temperata cõposita ex oppositis gradibus in qualitate, sed eiusdem dominatiõis in pluribus dosibus æqualibus tamẽ numero. Misceãtur enim doses tres medicinæ calidæ in quarto cũ dosibus tribus medicinæ frigidæ ĩ eodẽ gradu, proculdubio resultabit medicina tẽperata, cuius dosis tripla erit ad eã, quæ resultabat ex una dosi tãtum utriusque. Illius autẽ doses erant duæ & semis. Hæc igitur habebit doses septem & semis, secundum dosationem medicinæ temperatæ. Quæ doses omnes additæ uni medicinæ calidæ in quarto, proculdubio conuertent, cũ etiã qnq; sufficiant. Nã si doses duæ & semis medicinæ temperatæ ex quartis cõpositæ poterãt dosim unã alterius suarũ ꝑtiũ, gradib9 quæ erat in quarto reducere ad gradum secundum. Similiter doses quinq;, quæ sunt eius duplum sufficient conuertere. Hoc etiam patet subtrahendo pro singulis dosibus quintas quatuor partes unius gradus, quatuor enim quinq; uiginti efficiũt, quæ quatuor integra sunt, & q̃tuor gradus singulo gradu eoꝝ qnq; ꝑtes habẽte. Eodẽ modo facta medicina tẽperata ex tertiis gradibus qualitatum oppositaꝝ in tribus dosibus singulaꝝ resultabit medicina

in triplo plurimū dosium, quā fuerat medicina tēperata ex una dosi tātum utriusq;, & qa illi medicinæ doses inerāt minus altetius octaua una. Huic igitur inerunt sex minus tribus octauis. Et illa de altera suarum partium poterat subtrahere gradum unum & semis. Hæc igitur duplata poterit conuertere, cum duplata semper possit illud agere. propterea quod prior ad medietatem suæ latitudinis reducebat. Eodem modo dicendum de medicina temperata producta ex pluribus dosibus medicinarum oppositæ qualitatis in primo gradu. Semper enim duplū ad doses, quæ erāt intemperata tātum ex unis dosibus constituta medicinarum eiusdē gradus, sed oppositæ qualitatis potens erit cōuertere. Tot autem doses erunt ītemperata ex pluribus dosibus constituta, quot mōstrabuntur à numero multiplicatiōis dosium utriusq; cōponentium, nā semper erit eadem proportio dosium ad doses intemperata, quæ est partium componentium temperatam ex pluribus dosibus ad partes componētes temperatam ex unis tantum dosibus utriusq;.

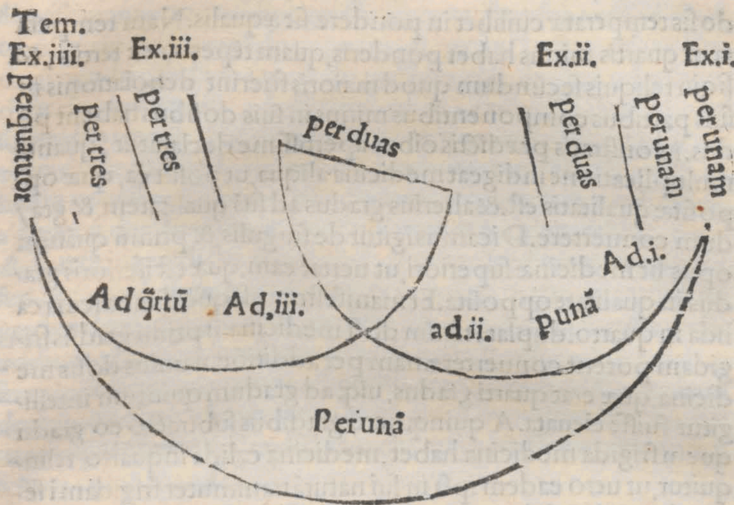
Caput octauum, de confutatione prædictæ positionis & de eo, quod in hac materia est tenendum secundum propriam opinionem unius medicinæ ab altera oppositæ qualitatis.

HAec quanq̄ uideantur subtiliter dicta, & fundamēto probabili sustentata, non reor tamē oīmodam habere ueritatē nec firmis esse stabilita radicibus, ut gradatim procedentibus demōstrabitur. Primū.n. admissis suppositis negatur, quod addita medicina composita ex quartis gradibus temperata alteri suarum partium remittat illā usq ad suæ latitudinis mediū, nec hoc ad præmissa sequitur, neq; qđ subiūgitur. cogit hoc dicere. Non enī necesse est semper q duplata uirtutem agentis, subdupletur actio sui contrarii, quod erat ei uirtute æquale. Nam hoc dato sequeretur quod agens nunquā uinceret aliquod passum, cum quo prius fuerit ī uirtute æquale. q̄tūcunq; ēt multiplicetur, nā in infinitū p medietates diuideretur, qđ eēt sic proportionabiliter remittēdū facta multiplicatio

ne sui cõtrarii. Si uero dicatur, qđ scđm proportionẽ arithme-ticã subtractio fieri debet, & sic non erit processus in infinitum Contra tunc sequeretur contra id quod suppositum est, quod addita dosi alicuius medicinæ additur gradus unus tantum, nã de necessitate adderentur gradus duo ad medicinam calidam in quarto nam facto temperamento ex quartis gradibus qualitatis oppositæ, in quo ĩtelligitur dosis una utriusq; qualitatis, quæ duplatur, necessario cõuincitur esse graduum sex, nan quæ simplex est, habet gradus quatuor, qui subtrahendi sunt ab illis, si debeat medicina duorũ graduum permanere, ut dicit positio, nã si secundum positionem addito tantum gradu uno in duplata intelligeretur medicina graduum quinque, à quibus subtractis quatuor mediciæ qualitatis oppositæ ĩ quatuor, remaneret gradus unus tantum. Aliud igitur est suppositum, & aliud ex ipso sequitur, quam dicatur. Neq; euitatur inconueniens, ad quód dicta positio ducebatur in medicina temperata, cõposita plures esse doses quã sint in utraq; cõponentium. Nam sequeretur medicinam temperatam esse dandam in minori pondere, quã calidam uel frigidam in quarto. Nec medicinas omnes temperatas esse eiusdẽ rõnis siue simplices fuerint, siue cõpositæ, nec etiã uidetur rationabile temperamentum cõpositum ex primis gradibus esse minus una dosi. si temperata cætera ex aliis gradibus cõposita plures doses habeant. cum oĩa temperata ex unis tãtum dosibus pariter supponãtur composita. Neq; obstat tẽperamentum unum fuisse ex eleuatiorib⁹ gradibus cõstitutum. aliud ex depressioribus, Nam temperata oĩa æqualiter tẽperata dicuntur à quibuscunq; gradibus eorũ prouenerit temperamẽtum. Nõ assentio etiã prædictæ positioni, quatenus ponit ipsã temperatam ex quartis medicinã ad qualitatem alterius suarum partium conuerti, si illic fuerit quãtitas triplicata, & suo modo de reliquis temperatis medicinis ex aliis gradibus sẽtiatur. E contrario uero duplata ipsa temperata unam dosim suarũ partium tantum posse conuertere. Nam secundum predictam positio

nem prima dosis superaddita temperatæ, potuit addere gradus duos. Ergo ipsa geminata dabit gradus quatuor, & sic media tẽ perata per duas doses erit conuersa. Arguitur.n. per consimilẽ modũ arguendi, quo arguebatur superius. sicut.n. una dosis ad dita contrariæ remouebat gradus quatuor, & reducebat ad tem peramentum, & ex hoc ulterius arguebatur. ergo ab ipsa dupla ta remouebit medietatem. Ita econtrario cõsimiliter arguitur una dosis addita tẽperamento superaddit gradus duos, ergo ge minata dosis eidem adiuncta reducet ad gradum quartũ, & sic duæ poterunt cõuertere tẽperatã, & consequenter tres sufficiẽt ad conuertendã contrariã, & nõ erunt necessariæ quatuor, ut di cebatur. Comprobatur secundũ prædictam positionem dict9 modus arguendi. Sicut.n. duplata quãtitate ipsius medicinæ tẽ peratæ dosis alterius partis eius conuertitur ad temperamentũ. Ita econtrario duplata dosi, debet temperamentum conuerti ad q̃litatem dosis supradictæ. Sicut.n. pría dosis superaddita tẽ peramento trahebat ipsum ad gradũ secundum, & eleuabatur per duos gradus, & dosis addita per tantũdem deprimebatur utrouis igitur ipsoꝝ duplato debet alteꝝ ad sui denoĩationẽ tra here, qđ tamen est ĩpossibile. ergo & positio ad quã hæc sequũ tur. Si.n. dupletur medicĩa temperata ex q̃rtis gradib9, duæ do ses ĩtelliguntur. utriusq; cõponentiũ, si ergo alterius ponatur ter tia dosis secundum supposita constituetur in gradu eleuatiori a quo si subtrahãtur gradus medicinæ non multiplicatæ nec au ctæ per unũ gradum tantũ, quod fuerat temperatũ a tempera mento descendet. Si uero duæ doses alterius accipiantur ultra dosim quã hẽt altera per gradus duos totũ a temperãtia, & æq̃li tate seperabitur, & nõ cõuertet, quẽadmodũ dicta opinio sim pliciter affirmat. Rursus nõ ĩtelligo quo pacto possunt geminæ partes. partes tres æq̃lis uirtutis ad temperamẽtum perducere. quod tamen necesse est eos dicere, qui temperamentũ ponũt geminatum dosim alterius partis superadditã posse cõuertere. eo quod falso existimarunt temperamentũ ante duplationem

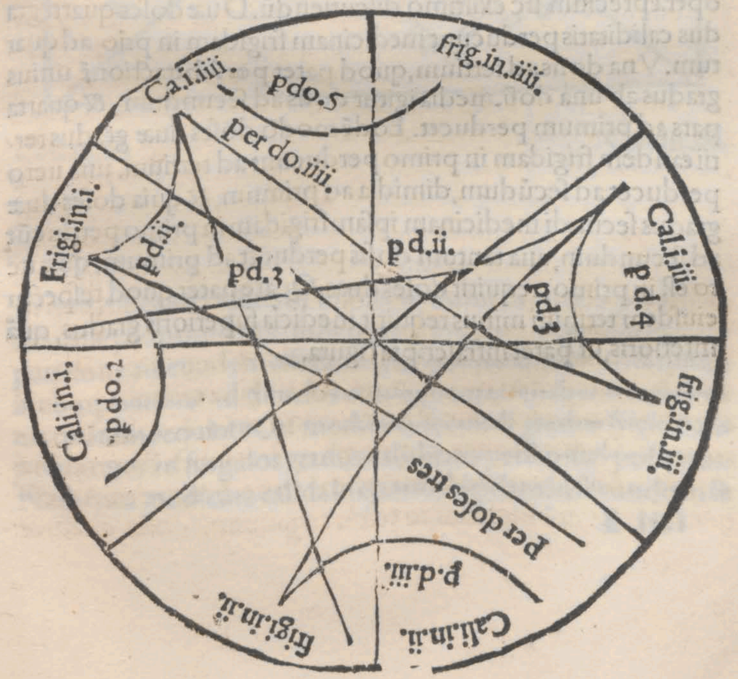
ad mediũ posse eandem partẽ deducere. Propter hæc, & plera que alia inconuenientia aliter dicendũ puto secundum positionem Auerrois. Supposito etiã fundamento, quod in superioribus admisimus quantitate uel dosi alicuius medicinæ additæ gradum augeri. Hoc iacto facta medicina temperata ex q̃r tis uel tertiis, uel secundis, uel primis gradibus addita dosi alteri suarũ partium, cuius facta est duplatio itelligitur gradus esse additus, a quo subtracto gradu partis nõ auctæ totum cõpositum eius est denoĩationis, & eũ habet gradũ, qui facta subtractione relinqtur. Et demum dicitur esse gradus primi. subtractis. n. gradibus quatuor a quinq; reliquus unus fit, & hic cõpositi totius est. Si enim calida in quarto, & frigida in q̃rto medicina copule tur, temperamentũ fit addita dosi alterius, itelligitur habere gradum quintum ea, quæ augumentũ suscepit, a qua quatuor qualitatis oppositæ sunt detrahendi. Et si medicina, quæ prius erat temperata gradum unũ accepit propter additionẽ dosis unius acciperet etiam gradus duos, si ultra partem illã, quæ in temperamento est, adderentur doses duæ. Si uero ultra eandem adde rentur doses tres gradus totidem adderentur. per quartam uero dosim superadditã iã conuersa esset ad huius partis denominatiuam qualitatem, quæ prætereunda non est, nec transcendi po test per cuiuscunq; quantitatis additionem. Semper eodẽ mo do proportionabiliter intelligendo de coniunctione aliarum quæ sunt aduersæ & pugnãtis inter se qualitatis, quãuis numero graduum non dissentiãt. Huius autem rei clarum subiiciamus exemplum.

Vides quo pacto nũerus dosium alterius ptis supra tẽperamentum ad suam ipsius numeri trahit tẽperamentũ denominationem, uides etiã eundẽ ipsum numerꝝ dosiũ supra gradũ debitum suæ dosi per gradũ crescere, a quibus omnibus subtrahere gradus oporteat, qui in opposita fuerint qualitate. Semp.n.q̃litas inferior a superiori contraria tantũ remittit quantũ illa a tẽperamento destiterit, cũ quidẽ hæc ita habeant, ut premisimus non difficile est uidere quot doses habeãt singulæ medicinæ tẽperatæ ex primis dosibus tantũ oppositaꝝ qualitatũ in eodem gradu. Et manifestum est, quod una dosis tantũ, & quarta pars. Propterea q̃d dosis una tẽperatæ, quatenus talis est per quatuor quitas tantũ hẽt remittere, q̃libet uero haꝝ tẽperataꝝ ex primis dosibus remouet per integrũ ab altera suaꝝ partiũ. Igitur de necessitate erit dosis una. & quarta pars, & sic rationabiliter euenit æqualis numerus dosium, in q̃libet tẽperata cõposita ex æqualibus dosibus oppositarum qualitatum, quãuis non omnis una

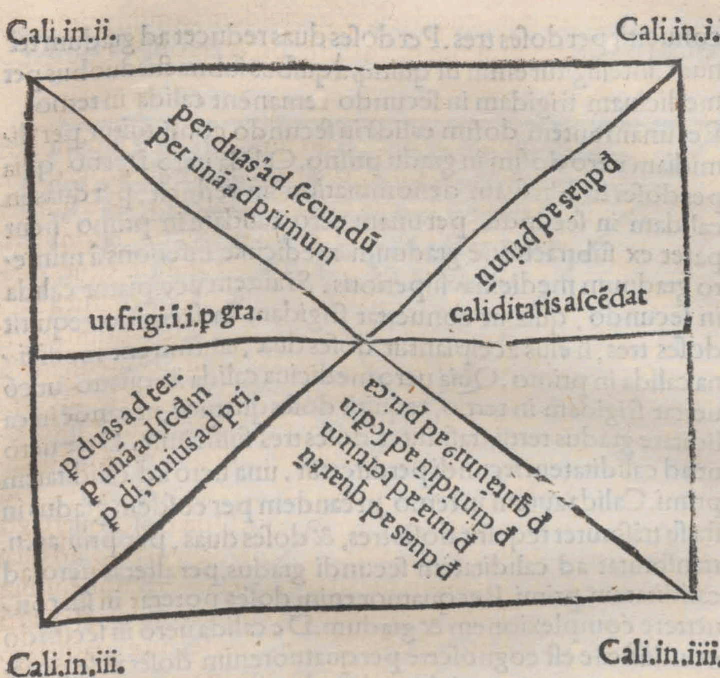
dosis temperatæ cuilibet in pondere sit æqualis. Nam temperata ex quartis minus habet ponderis, quam tēperata ex tertiis, & sic in reliquis secundum quod maioris fuerint denoīationis in suis partibus componentibus minus in suis dosibus habent pōdus. Monstratis prædictis oībus apertissime declaratur, quanta multiplicatione indigeat medicina aliqua, ut possit ea, quæ opposita qualitatis est. & alterius gradus ad suā qualitatem, & gradum conuertere. Dicamus igitur de singulis, & primū quātum opus sit medicinæ superiori, ut uertat eam, quæ est īferioris gradus in qualitate opposita. Et manifestum est quod medicina calida in quarto. duplata tātum dosi medicinam primi gradus frigidam poterit conuertere. nam per additiōem unius dosis medicina, quæ erat quarti gradus, usq; ad gradum quintum intelligitur fuisse eleuata. A quinq; uero gradibus subtracto eo gradu quem frigida medicina habet, medicina calida in quarto relinquitur, ut uero eadem ipsa in sui naturā transmutet frigidam ī secundo triplari debet, & intelligetur esse graduum ut sex, a qbus subtractis gradibus duobus medicinæ frigidæ in secundo, quartus gradus caliditatis relinquitur. Si aūt eā, quæ est tertii gradus debeat oppositā transmutare doses quatuor necessariæ sunt. nā ad septimum usque gradum eleuata intelligitur a quo detracti gradus duo ad eosdem penitus gradus quatuor peruenitur. Eadem ratione, ut ea quæ est quarti gradus eam conuertat, quæ totidem gradus habet doses quinque oportet alterius accipere. intelligitur enim gradus octo habere a quibus quatuor oppositæ medicinæ gradus auferuntur, & reliqui fiunt gradus quatuor totidem doses, & eadem ratione requirit medicina calida in tertio ad conuertendum frigidam in primo, & frigidam in secundo. ad alteram enim duas tantum, & ītelligitur quatuor graduū a quibus una subtracto id efficitur, quod prius. Ad alterām uero doses tres. & ītelligitur, ut quinq; a quibus subtractis gradibus duobus relinquitur medicina calida ī tertio. sicut prius. Ad cōuertendam uero frigidam, in tertio requiruntur doses quatuor

& exiſtimantur, quod ſint gradus ſexa quibus ſubtractis tribus, quæ ſunt in doſi oppoſita qualitas &, gradus auctæ perſiſtit. Eodem modo calida in ſecundo ut idem agat de frigida í primo. duas tãtum requirit. nã efficitur calida, ut tria uirtualiter a quibꝰ ſubtracto uno in denominationem propriam concreſcit. Tres uero doſes, ut frigida ín ſecũdo permutet eandẽ in ſecundo calidam neceſſe eſt habere. nã ad quartũ uſq; gradum perducitur, a quo gradus duos ſubtrahere, oportet, & totidem relinquere. Aduerte in prædictis medicinã, quæ multiplicatur incipere à ſecunda doſi augere gradum. per primã. n. in propria tantũ ſui gradus denominationem perſiſtit ſupra quã, quot fuerint doſes additæ tot gradus intelliguntur adiuncti. Rurſus aduertas quæſo eum ſemper numerum ad conuertendũ requiri ſupra unam doſim medicinæ ſuperioris per quem denominabitur medicina gradus inferioris. Prædicta autem ut apertiſſime pateant ſubſcripta figura manifeſtiſſime monſtrantur.

Caput nonum, quod respectu eiusdem termini minus requirit medicina superior quam inferior, & quod in hoc seruatur proportio.

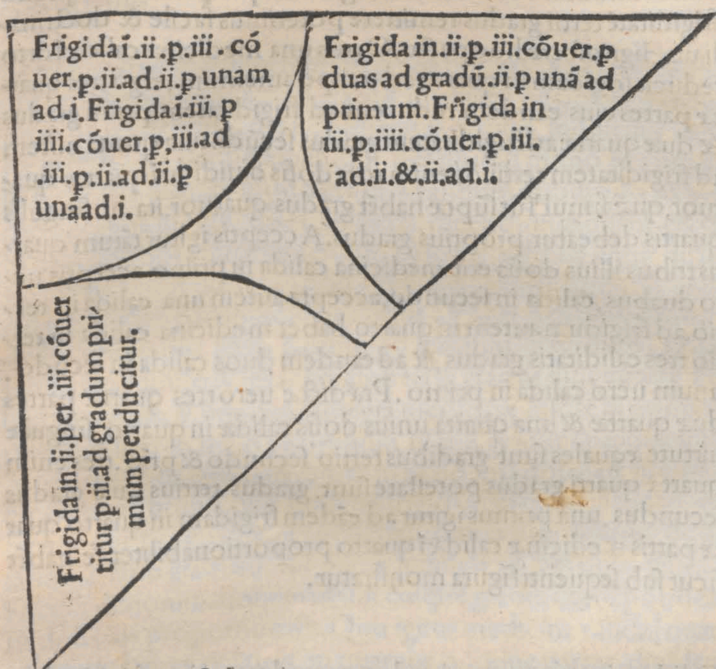
n Ec mirum si tot doses requirit medicĩa superior ad conuertendam medicinam ĩferiorem ad gradum suæ qualitatis, quot medicina inferior, ut ad suũ gradum perducat. Sicut enim ad conuertendum frigidum in primo ad quartum reqruntur doses duæ eiusdem quarti, totidem tertii requiruntur, ut cõuertatur ad tertium, & totidem secundi ad secũdum, & totidem primi ad primum. Nam altius eadem medicina eleuatur per medicinam quarti gradus, quam per medicinam gradus tertii, & sic successiue. Si enim ad eundem terminum „per superiorem & inferiorem deduceretur proculdubio esset minor quantitas medicinæ gradus superioris, quam medicinæ gradus inferioris, quod operæprecium sic existimo discutiendũ. Duæ doses quarti gradus caliditatis perducunt medicinam frigidam in prĩo ad quartum. Vna dosis ad tertium, quod patet per subtractionẽ unius gradus ab una dosi, media igitur dosis ad secundum, & quarta pars ad primum perducet. Eodẽ modo doses duæ gradus tertii eandem frigidam in primo perducunt ad tertium. una uero perducet ad secũdum, dimidia ad primum, & quia doses duæ gradus secundi medicinam ipsam frigidam in primo perducũt ad secundum, una tantum dosis perducet ad primum, quæ uero est in primo, requirit doses duas. Quare patet quod respectu eiusdem termini minus requirit medicĩa superioris gradus, quã inferioris, ut patet infrascripta figura.

Si quis diligenter aduertit inspiciet, quod in præscripta figura seruatur proportio non solum unus gradus ad alterum in comparatione ad eundem effectum, sed etiam eiusdem ad se ipsum in comparatione ad diuersos consequenter se habentes. eadem uia quãtum requiritur, ut medicina secundi gradus frigiditatis perducatur ad singulos gradus caliditatis perscrutari posumus. Nam quia medicina calida in quarto frigida m in secundo in se

conuertit per doses tres. Per doses duas reducet ad gradum tertium. intelligitur enim ut quinq; à quibus subtractis duobus per medicinam frigidam in secundo remanent calida in tertio. Per unam autem dosim calida in secundo constituitur, per dimidiam uero dosim in gradu primo. Calida uero ĩ tertio, quia per doses tres in suam denominationem reducit, per duas in calidam in secundo, per unam uero calidam in primo, sicut patet ex subtractione graduum medicinæ inferioris à numero graduum medicinæ superioris. Si autem accipiatur calida in secundo, quia ut conuertat frigidam in secundo requirit doses tres, si eius accipiantur doses duæ, tantum erit medicina calida in primo. Quia uero medicina calida in quarto, ut cõuertat frigidam in tertio, requirit doses quatuor, ut eandẽ in caliditate gradus tertii, trasmutet doses tres sufficiunt. Duæ uero ut ad caliditatem secundi perducatur. una uero ad caliditatem primi. Calida autem in tertio, ut eandem per eosdem gradus infra se trãsmutet requirit doses tres, & doses duas, per primas .n. transmutat ad caliditatem secundi gradus. per alteras uero ad caliditatem primi. Per quatuor enim doses poterat in sui conuertere complexionem & gradum. De calida uero in secundo non difficile est cognoscere per quatuor enim doses in se poterat conuertere. per tres igitur ad gradum primum perducet, qđ clare constat augentibus gradum ꝑ multiplicatas quãtitates. deinde subtractis gradibus, qui medicinã denominant, quæ in una tantum dosi accipitur, & propterea quia calidum in quarto per doses quinque conuertebat dosim unam medicinæ frigidæ in quarto, necesse est dicere quod per doses quatuor ad gradum tertium caliditatis trahat per doses tres ad gradum secundum. per doses duas ad primum, quæ omnia exemplari figura insinuantur.

Calida in quarto. Calida in tertio.

Calida in secundo.

Videsne quo pacto hac uia eisdem pricipiis perueniam9 ad ordinatos gradus oppositæ qualitatis per ordinatam dosiũ appositionem, quod si quis uoluerit nó ad oppositá qualitaté

transferre per ordinem graduum, sed solum ordinatam gradu-
um detractionem efficere non illi facilis & artificialis deerit mo-
dus. Si .n. uolumus medicinā frigidā in q̄rto p calidā in q̄rto ad
frigiditatē tertii gradus remittere poterimus facile & doctrina-
li uia dignoscere hoc pacto. Dosis una medicinæ calidæ ī q̄rto
reducit frigidam in quarto ad temperamentum, ergo tres quar-
tæ partes eius eandem reducent ad frigiditatem primi gradus
& duæ quartæ ad frigiditatem gradus secūdi. una quarta autem
ad frigiditatem tertii. Si enim tota dosis diuiditur ī quartas qua-
tuor, quæ simul sūt sūptæ habēt gradus quatuor, ita ut singulis
quartis debeatur proprius gradus. Acceptis igitur tātum quar-
tis tribus illius dosis erit medicina calida in primo acceptis ue-
ro duabus, calida in secundo, accepta autem una calida in ter-
tio. ad frigidum autem in quarto, habet medicina calida in ter-
tio tres caliditatis gradus, & ad eandem duos calida in secūdo.
unum uero calida in primo. Prædictæ uero tres quartæ partes
duæ quartæ & una quarta unius dosis calidæ in quarto, singulæ
uirtute æquales sunt gradibus tertio secundo & prīo. tres enim
quartæ quarti gradus potestate sunt, gradus tertius duæ gradus
secundus, una primus igitur ad eādem frigidam in quarto quar-
tæ partis medicinæ calidæ ī quarto proportionabiliter se habēt
sicut sub sequenti figura monstratur.

Calidam in quarto quomodo per gradus remittat frigidā ī q̄rto

Per unā dosim Temperata per tres quartas Fri-
gida in primo.

Per duas quartas　　Frigida in secūdo per unā　　Fri-

gida in tertio.

Eodē modo si frigidum tertii, uelimus per gradus decrescentis suæ qualitatis ante quam ad gradus qualitatis oppositæ, perducatur procedendum erit nobis per tres quartas, medicinæ calidæ in tertio, fit temperamentum per duas in primo, per unam in secundo. eodem modo considerandum quomodo ex medicina calida in tertio, fiat remissio & dicendum quidem est, ꝙ in unis dosibus temperamentum efficitur, additis igitur duabus tertiis unius dosis uni dosi alterius ad gradū primum eiusdem qualitatis perducet in qua prius à tribus denominabatur. Addita uero una tertia tantum ad gradum secundum. Duæ enim tertiæ unius dosis medicinæ tertii gradus, sunt uirtute integrum unum & una dosis integra medicinæ calidæ in secūdo. quæ frigidam in tertio ad primum usque gradum perduxisset. Vna uero tertia eiusdem calidæ in tertio. una dosis est medicinæ calidæ in primo. quæ similiter frigidam in tertio. ad gradum secundum perduxisset. Et aduertendum ꝙ una quæque dosis tanti uel tanti gradus in tot partes secanda est per quot gradus suscipit denominationem ut uni cuique gradui correspondeat in dosi pars proportionalis. Quia igitur medicina calida ī quarto, gradus habet quatuor, in quatuor quoque partes diuidenda est. Calida uero in tertio. in partes tres. quantum etiam facit medicina quarti per unam. uel duas sui quartas partes unius dosis tantum idem facit calida in tertio. per unam, uel per duas sui tertias. sicut conferentibus sequentem cum præcedenti figurā licet de facili conspicere.

Calida in tertio.quomó per gradus remittas frigidá in tertio.

Per uná dosim Témpata p duas tertias. Ad gradum primũ. Per unam Ad secundum.

Nec admirari oportét tantũ enĩ uirtute continet una quarta medicinæ calidæ in quarto quãtum una tertia medicinæ calidæ in tertio ,& una medietas calidæ in secundo,ná si tota una dosis é calida in gradu secundo,eius medietas erit calida in primo.addita igitur frigida in secũdo,ad frigidæ primi gradus pducet.siquidem tota dosis poterat per gradus duos remittere,& ad téperamentum usq; deprimere,sicut ex naturali ét philosophia satis monstratum arbitror.per hác rationalem. methodum poterit unusquisq; depressionem ordinatam uniuscuiusq; medicinæ p suam oppositam assignare , siue eiusdem fuerint gradus siue non.Modo in eas partes secetur per quas facta fuerit denoiatio.Ná medicina calida in tertio potest frigidá ĩ quarto ordíatæ remittere.integra enim ad gradum primũ,duæ uero tertiæ ad gradum secũdum,una uero ad gradum tertium eodẽ mõ tu cõsidera in reliquis.De conuersione igitur medicinæ inferioris & oppositæ qualitatis à superiori Et de ordinata remissione medicinæ oppositæ qualitatis hæc dicta sufficiãt.e contrario uero de cõuersióe medicinæ superioris ab inferiori deinceps dicẽdũ.

Caput decimum de confutatione cuiusdam positionis de conuersione medicinæ sũpioris & de sensu p gradus eiusdem p applicationem medicinæ ĩferioris in opposita qualitate.

Quæramus igitur & perscrutemur diligenter quot doses medicina frigida in primo gradu requirat ut calidam in quarto ad frigiditatem primi gradus conuertat.Et similiter calidam in tertio, calidam in secundo , calidam

à primo. Et rursus inuestigemus, quo pacto per medicinam frigidam in primo calidã in quarto remittamus ad caliditatem tertii, caliditatem secundi, ad caliditatẽ primi. Eodem mõ descendamus per gradus medicinæ calidæ in tertio, & per gradus calidæ in secũdo, quibus quæsitis forte quis existimabit satisfacere, si eorũ quæ prædicta sunt meminerimus. Dictum est .n. quod multiplicata dosi multiplicatur gradus. Tantum igitur dosim multiplicabimus medicinæ frigidæ in primo, quod tot gradus habebimus quot in medicina conuertenda inuenti fuerint. Et tunc medicinã temperatam per cõpositionem efficiemus cui addita dosis qnta medicinæ frigidæ in primo quas doses intelligemus esse quinq; graduum frigiditatis, & à quibus si subtrahãtur gradus quatuor caliditatis, q erãt in medicina calida in quarto necessario totum cõpositum erit frigidum in primo. Et sic ad cõuertendã medicinam calidã in quarto, in una dosi ad frigidam in primo necesse erit accipere doses quinq medicinæ frigidæ in primo. Ad cõuertendum uero dosim unam mediciæ calidæ in tertio, requiruntur doses quatuor eiusdem medicinæ frigidæ in primo. Intelligũtur .n. gradus quatuor, à quibus subtractis gradibus tribus medicinæ calidæ in tertio, reliquum fiet frigiditatis gradus unus. Ad conuertendum uero calidam in secundo, requiruntur frigidi in primo doses tres à quibus subtractis gradibus duobus, unus frigidus & idem primus. Eadẽ prorsus uia procedendum, ut frigida in secundo & in tertio cõuertant medicinã calidã, in quarto, & suo modo de reliquis gradibus sicut per figurã hic positam demonstratur.

Vt medicina frigida in primo, secundo, tertio, quarto. calidã cõuertat in quarto, tertio. secundo. & primo.

Per quinque doses	Calidam in quarto
Per quatuor	Calidam in tertio
Per tres	Calidam in secundo
Per duas	Calidam in primo

Vides ni fallor medicinam gradus iferioris ad côuertendâ medicinam superioris gradus supra numeꝝ graduû superioris medicinæ tot gradus supaddere per quot medicina inferior nominabatur sicut supius ad conuertendû medicinâ inferiorem dicebamus medicinâ superiorê ultra primâ dosim tot supaddere quot est numerus graduû medicinæ iferioris. Videamus rursus de conuersione alioꝝ inferioꝝ graduum respectu supiorum & dicamus qđ medicia frigida in secundo ut conuertat medicinâ calidâ in quarto, requirit doses quinq;. nâ intelligentur frigiditatis gradus sex. à qbus subtractis caliditatis gradibus quatuor erit medicina frigida in secundo. Ad conuertendam uero calidam in tertio doses quatuor. intelligitur enim ut quinq; calidam uero in secundo doses tres, & intelligitur ut quatuor, calidum uero in prîo p duas semper. n. numerus gradus mediciæ côuertentis côputatur. Et numerus medicinæ côuertendæ supadditur. Simili mô si per frigidâ in tertio uelimus côuertere calidam in quarto accipiendæ erût frigiditatis doses quinq;, si uero calidû in tertio doses quatuor, calidum in secûdo, doses tres, calidû in primo doses duas, ꝓpter côsimilê rationem quâ prædixim9. & ne sepius nos oporteat repetere, uide î supradicta figura. quæ uerissima ratione monstrauimus. Quêadmodû in conuertêdis medicinis iferioribus â supioribus tot doses reqrebâtur inutraq; supioꝝ si futura erat côuersio medicinæ inferioris ad gradû primû utriusq;. Nâ & calida in quarto & calida in tertio ad côuertendum frigidum in primo, requirebat doses duas tantû, similiter requirit medicina frigida in secundo, & frigida in tertio, pro côuersione utriusq; prædictoꝝ, & eadê rô, quæ ibi assignanda est. habet. n. altera ad supiorem gradû eleuare, & conuertere, & quanto est altera fortior tanto plus habet agere, & ideo æquales doses requiruntur, ubi uero idem sit actionis terminus pauciores doses una quâ altera habebit, Rursus sicut supius facto temperamento ex dosibus oppositaꝝ qualitatû deide addita dosi alterius côuertebatur ad primû gradû. duabus uero ad secûdû.

& sic deinceps eodē mō facto tempamento per doses quatuor, frigidi in primo cū calido in quarto in una dosi, deinde sup addita dosi una frigidi in primo, totū efficietur frigidum in primo qđ patet ēt subtractis gradibus q̄tuor à gradibus qnq;. Eodē mō tu speculare in reliquis. Sed mirabile quid dicis qđ nō probabile est, qđ facto temperamēto ex una dosi medicinæ calidæ in quarto, cū quatuor dosibus medicinæ frigidæ in primo una dosis medicinæ calidæ in quarto, quæ ē i quadruplo potētior, quā dosis una medicinæ frigidæ in quarto solū possit ad gradū unū caliditatis pducere, sicut superius satis est demostratum. Et dosis una medicinæ frigidæ in primo possit ad tantum gradum frigiditatis perducere. Ad quod forte dices, quod medicina frigida in primo reducit prædictum temperamentum ad frigiditatem in primo nō ratione unius dosis tātum sed ēt ratione cæterarū dosiū. quæ sunt quatuor. sicut calida in quarto agit & reducit ad gradū primū caliditatis rōne alterius etiā dosis, quæ in tēperamenro intelligitur. Et rursus in eo qđ est agere secundum unū gradū nō differt medicina primi gradus à medicina quarti gradus, sed secūdū aliā rōnē cum utraq; possit agere secūdū uirtutē unius gradus. Differunt aūt qa quæ ē quarti gradus pōt per quatuor gradus agere nō multiplicata dosi, quæ uero est primi grad⁹ nō, nisi multiplicetur quēadmodū patet si ex ipsis simul iūctis fieri debet tēpamentū. Quod si dicatur supposito tempamēto, addo q̄rtā partē unius dosis medicinæ calidæ in quarto. Et manifestū est secundū predicta qđ quarta pars mediciæ calidæ in q̄rto est calida in primo. Reducet igitur tēpamentum ad calidū in prīo. Sicut dosis una mediciæ frigidæ in prīo idē poterat reducere ad frigidū in primo, qđ si admittatur, addo quartas duas partes eiusdem medicinæ calidæ in quarto, quæ quia dicebātur calidæ in secundo reducēt ad caliditatē secundi gradus & tres supadditæ ad caliditatem tertii. Quatuor uero quartæ ad caliditatē q̄rti, & sic doses duæ mediciæ calidæ i q̄rto poterunt doses q̄tuor medicinæ frigidæ in prio ad caliditatē gradus q̄rti

perducere. Et cõsequenter duplicata dosi medicinæ quarti gradus oppositam in gradu quarto, poterit conuertere. Sicut patet accipienti loco quatuor dosium medicinæ gradꝰ primi, dosim unam gradus quarti eiusdem qualitatis. Præterea supposito eodem temperamento addatur medicinæ frigidæ in quarto dosis una & manifestum est secundum prædeterminata, quod eandem temperatam in gradu frigiditatis medicinã constituet. Et in eodem medicina frigida in tertio & secũdo, nam qđ possunt extremi gradus maximus scilicet & minimus idem debent posse & gradus medii. Et sic omnes gradus erũt in uirtute æquales. Rursus accepta medicina temperata ex unis dosibus medicinarum in quarto in qualitate oppositarum, deinde superaddatur medicina primi gradus & manifestum, quod prædictã medicinam temperatã non reducet ad gradum primũ, quia hoc fiet per medicinam calidam in quarto.. tantũ igitur reducet ad q̃rtam primi gradus, si uero eidẽ temperatæ sup addatur calida in secundo ad medietatem primi gradus. calida uero in tertio ad tresquartas & demũ calida in quarto ad integrũ primũ gradũ. Simili mõ cum medicina frigida in primo in quatuor dosibus constituat temperamentum cum una dosi medicinæ calidæ in quarto. addita igitur una dosi medicinæ frigidæ in primo totũ efficietur ĩ una quarta primi gradꝰ frigiditatis. adiũctis uero duabus efficietur in secũda quarta. additis uero tribus, ĩ tertia. additis uero quatuor, in primo integro gradu. Et sic octo doses requruntur medicinæ frigidæ in prĩo. Ad hoc ut cõuertant medicinam calidam in quarto in una dosi. Eodem mõ ut mediciã frigida in secundo eãdem conuertat ad gradũ secundũ, dicendũ est quod in tribus suis dosibus cũ medicina calida in quarto tẽparamentum producit. cum quarta uero dosi ad medietatẽ primi gradus reducit. cũ quinta autem ad primum gradum frigiditatis cum sexta uero ad medietatem gradus secundi, cũ septima ad integrum gradum secundũ. Similiter ut frigida in tertio conuertat calidam in quarto dicẽdũ est, quod doses duæ cũ illa cõ-

stituūt temperamentum, tres uero ponunt in tribus quartis primi gradus frigiditatis. quatuor uero in gradu secūdi medietate. quinq; autem in q̄rta prima tertii gradus, sex uero in tribus gradibus integris cōstituet, & ut huius rei noticia clarius habeatur, pono exemplum in figura.

Frigida in .i. doses. viii.
Ad cōuertēdū medicinā calidā ī q̄rto. Frigida in .ii. doses. vii.
Frigida in. iii. doses. vi.

Si autem proposuerimus medicinā calidam in tertio reducere ad frigidam in primo, uel ad frigidā in secundo ex utrauis ipsarū, per multiplicatā dosim constituemus cum illa temperamentum. Et q̄a frigida in primo triplicata, cū calida in tertio cōstituit tēperamentū supaddita una dosi medicinæ frigidæ ī p̄io efficietur in prima tertia primi gradus frigiditatis. Si uero addatur alia, & secūda dosis efficietur in secūda tertia parte eiusdem primi gradus frigiditatis. Si autem addatur tertia dosis, erit facta reductio ad frigidum primi gradus. Et sic requirūtur doses sex, ut medicina frigida in primo conuertat medicinā calidā in tertio. Vt autem frigida in secundo idem efficiat uidēdum ē, quæ fuerit opportuna. Et primum quidē per doses duas cū illa temperamētum perducit. per doses uero tres, duas tertias primi gradus per doses quatuor ad primā tertiā sc̄di gradus, p doses uero quinq; ad secundum gradum perfectæ, ut subiecta demonstratur figura.

Frigida in .i. doses. vi.
Ad conuertendū calidam in tertio.
Frigida in .ii. doses. v.

Vt autem frigida in primo conuertat calidam in secundo, ut sit in frigida in primo, quia per duas doses cum illa cōstituit temperamentum. per tertiā reducit ad medietatem primi gradus. per quartā uero ad primum gradum frigiditatis in secūdo conuertitur, q̄d quoq; in figura subiicitur. Calida in secundo p frigidam in primo in quatuor dosibus conuertitur.

F

Caput undecimum explicãs magis prædeterminata, & soluens obiectiones oppositas, & dubitationem aliam egregiam contra præsupposita in fundamentis Auerrois.

SI quis recte speculetur, & aduertat facile cõspiciet cõmunem unã rationẽ in inferioribus gradibus esse ad conuertẽdos gradus superiores oppositos, hæc ãt cõclusio est, ut facto primũ tẽperamẽto multiplicata, deinde dosi medicinæ, ĩferioris inspiciamus quota pars secundũ numerũ sit medicina ĩferior respectu superioris. Et tot partes addendæ erunt supra illas, quæ tẽperamentũ efficiebant, quot notabit numerus ĩferioris medicinæ respectu superioris, & hoc ad remotionem uniuscuiusq; gradus. Nã ex quo primus gradus ẽ quarta pars quarti gradus, ideo facto tẽperamento per superadditionẽ quatuor dosiũ efficietur medicĩa primi gradus, sicut facto tẽperamento ex medicina calida in quarto, & frigida in quarto deĩde addita una dosi medicinæ frigidæ in quarto fit medicĩa frigida in primo. æquiualent aũt doses quatuor medicinæ frigidæ ĩ prĩo dosi uni frigidæ in q̃rto. ergo additæ idẽ efficiẽt. eodẽ mõ dosis una medicinæ frigidæ ĩ q̃rto, æqualet trib⁹ dosib⁹ medicinæ frigidæ ĩ scđo. Et eidẽ tẽperamẽto ex q̃rtis necesse est supaddere doses duas medicinæ frigidæ ĩ q̃rto. si reduci debeat ad frigidũ in secũdo addi igitur debẽt doses quatuor frigidæ in scđo, si idẽ fieri debeat. Nã per quãtũ arithmeticæ distãt tres doses ab una per tantũdẽ distãt q̃tuor a duabus, q̃a etiã gradus secũdus est subduplus ad gradũ quartũ, ideo si dosis una gradus quarti tẽperamentũ reducit ad gradũ primũ doses duæ secũdi reducẽt ad gradũ eundẽ. Similiter cõsiderandũ in reliqs. Nec rõ supius adducta pro prĩa positiõe cõcludit. nõ. n. multiplicata quãtitas respectu cuiuscũq; multiplicat gradũ, sed tantũ respectu suæ denoĩationis. nã medicina primi gradus duplicata est in gradu secundo triplicata uero ĩ gradu tertio, & quadrupiclata ĩ gradu q̃rto. Si uero ulterius uoluerimus procedere per appositionẽ unius dosis nõ erit in gradu quĩto, si daretur. sed solũmõ

in quarta parte. & tantũ modo producit effectũ, quē produceret q̃rta ps unius dosis medicinæ quarti gradus per cuius solius duplationē integer gradus addi debet. nã una quæq; aliarũ solũ mõ multiplicat gradũ, usq; quo puentũ est ad quartũ scd̃m numerũ suarũ dosiũ postmodũ uero addit tantũ supra quartũ quota pars fuerit quarti. Et hoc puto dicendũ scd̃m positionem, cõformē principiis Auerrois. & qa medicina ĩ prĩo est q̃rta ps, q̃rtã partē unius gradus addit. Medicina uero scd̃i gradus, qa est medietas duas q̃rtas ptes, Medicina uero tertii tres q̃rtas partes. Simili mõ medicina ĩ gradu primo addita uni dosi medicinæ tertii non eleuabit ad medicinã gradus quarti, sed solũmodo ad tertiũ, & unã tertiã, sicut dosis una medicinæ in scd̃o eleuat ad tertiũ, & duas tertias. solum. n. una dosis tertii eleuat ad quartum & p gradũ ascēdere facit. Proportionabiliter idē cõtigit, si supra unã dosim medicinæ secũdi gradus addatur dosis una medicinæ primi gradus, nõ ascendet medicina scd̃i gradus, ut sit medicinæ tertii, sed solũmodo reducetur ad medicinã secũdi gradus & dimidiũ. Quod si dicas medicina primi gradus supaddita tribus dosibus suis perducit ad gradum quartũ, sed tres doses sui æquiualēt uni dosi tertii gradus. ergo superaddita dosi uni tertii gradus ad quartũ perducet. Eodē modo supaddita uni dosi scd̃i gradus perducet ad tertium ex quo supaddita duabus dosibus primi uni dosi scd̃i æquiualētibus ad tertiũ eleuatur, Hoc quidē bene soluere est satis difficile. dicã tamen quod sentio secundum principia ab Auerroi supposita. Dosis una primi gradus aduenięns uni dosi tertii uel secundi gradus inuenit aliquã in illis contrarietatē rõne maioris admistionis suo contrario ratione, cuius habet ab illis aliquid remittere. Addita uero dosibus gradus primi, nullã inuenit cõtrarietatē, & nihil habet remittere, sed ratione multiplicatæ quantitatis habet addere. Ex quo actio etiã formæ sequitur multitudinē. Rursus etiam nõ tãtum ratione dosis additæ adiungitur gradus in dosibus eiusdem denominationis, sed etiam ratione aliarũ dosium præcedentium.

Quarta etiã dosis dat quartum gradum, quatenus præcedentes repetit. Et sicut gradus primus p gradus duos distat a gradu tertio, sic per eandem proportionem arithmeticã in numero dosium debet trãsferri ad gradũ quartum, & medicina gradus primi transfertur per doses quatuor. Medicina uero tertii per duas & sic eadem est proportio in dosibus, quæ in gradibus amplius una, dosis primi gradus nõ est una dosis tertii, sed tertia pars. nõ mirum igitur si medicinã tertii non eleuauerit ad gradum quartum cũ tantũmodo dosis suppositæ medicinæ ad gradũ altiorem perducat, nisi forte supaddatur dosis superioris medicinæ quæ ultra gradum perducit. Si enim uni dosi medicinæ calidæ in primo supaddatur dosis medicinæ calidæ in secũdo. Dico quod totum si datum fuerit ad sumendũ corpori humano producet actionem ultra gradum secundum caliditatis nec obstat quod dictum est superius inferioris gradus, medicinam eiusdẽ qualitatis superiorem in gradu deprimere. hoc enim intelligebatur respectu mixturæ in se nõ autem si a corpore humano totum fuisset assumptum.

Caput duodecimũ in quo alia uia proceditur ĩ inuestigatione conuersionis mediciæ supiotis a medicina inferiori. Et non incidit hæc uia in nodos quos forte non euitat Auerrois, ut ex capite antecedenti colligitur.

S Ed ne uideamur uel ĩ oĩbus Auerroi addicti, in qbus ipse aliqd pronunciarit, uel alioꝝ uestigiis uelle semp insistere nihil ulterius per nos indagantes uolumus in præsentia modum aliũ ponere, per quẽ nulla ambiguitatũ prioris capitis pturbabimur. Ponit Auerrois pro pricipio, ut ex antedictis colligi põt ꝙ multiplicata dosis gradũ quoq; multiplicat ꝙ absolute in prioribus admissum nũc forte nõ oĩno uidetur cõcedendũ pp eã, quã ĩ antecedẽti capite annotauimus. Nõ.n. si medicina exẽpli gratia calida in secundo duplicata dosi fit ĩ tertio doses duæ medicinæ calidæ in primo, quæ & ipsæ simul calidæ sunt in scđo addita tertia eiusdẽ medicinæ calidæ ĩ primo, totũ

fieri debet in tertio. Nam licet forte ita sit respectu hũani corporis totũ assumentis pp ĩmoderatã, & ĩproportionatã quantitaté, tamen nó ita hét respectu medicinæ in cópatióe ad aliã medicinã, quã alterare hét. Dicamus igitur probabiliter alio mó ꝙ medicina unius gradus in una dosi duplata dosi efficitur gradus secundi, & duplata dosi medicinæ gradus secundi fit medicina gradus tertii, duplata aũt dosi medicinæ gradus tertii fit medicina in gradu quarto. Et hoc quidẽ uniuersaliter uerum est ꝙ duplata dosi cuiusuis medicinæ additur gradus, nó quidem ipsi medicinæ in se cum sit uniformis per totũ, ut ex antehabitis cóstat, sed in quantũ ab hũano corpore assumitur, aut quatenus medicinã oppositã hét alterare. post uero primã multiplicationẽ dosis nó existimo necessariũ esse & gradũ supaddi, maxime quatenus medicina cósideratur, ut alteratiua alterius, licet forte quatenus inter hũanum corpus assumitur. nam medicinis existẽtibus in eodẽ gradu calidis uni superaddita dosi medicinæ calidæ in prĩo tantũ eleuaretur quantũ altera cui fuisset supaddita medicina calida in secũdo, qđ nó uidetur conueniẽs. si enim accepta medicina calida in scđo per se in una dosi, ut fiat in tertio nó sufficit medicina calida in prĩo, sed reqritur alia dosis medicinæ calidæ in scđo. Ergo a simili, ut doses duæ medicinæ calidæ in prĩo, quæ uni calidæ in secũdo sunt æquales, si addatur medicina calida in prĩo non ad tertiũ usq; gradum ascendit. Dicimus igitur secundum proportionẽ arithmeticã numerorum, ꝙ si doses duæ medicinæ calidæ in primo dant gradum unum supra id quod naturaliter debetur illi medicinæ. secundum se in una dosi acceptæ, doses tres dabũt gradum unum, & partem mediã alterius supra id, quod debetur tali medicinæ calidæ, in primo in una sui dosi. Doses aũt quatuor secundũ hãc rationem facient eandẽ calidã in primo esse tertii gradus, doses uero quinq; in tertio cum dimidio. Sex uero faciẽt eam esse calidam in quarto. Eodem etiam modo eleuabimus medicinã calidam in secundo. Per duas enim eius doses fiet, medicina cali-

da in tertio, per três uero erit in dimidio gradus quarti, per quatuor uero ad gradum quartum dicetur elata. Medicina uero calida in tertio per doses duas tantum ad gradum quartum ptingit. Hoc supposito non est difficile uidere modum per quem medicina unius qualitatis, & gradus per multiplicationem dosium debeat medicinam oppositæ qualitatis in se conuertere. Quare differentia multiplicationis in gradu secundum hác uiã & uiam Auerrois est consideranda, & numerus dosium est addendus. plures enim doses requiruntur, ut medicina gradus primi efficiatur in gradu quarto secundum hanc uiam. quam secũdum uiam Auerrois. nam secundum hanc uíam requiruntur sex. secundum uero uiam Auerrois quattuor. Medicina uero gradus secundi, secundum Auerroim requirit doses tres, ut sit in quarto. secundum uero hanc positionem requirit doses quatuor. Medicina uero calida in tertio secundum utranq; uiam solummodo duas doses requirit. Cum autem peruentum est ad gradum quartum per dosium multiplicationem, & rursus aliæ doses adduntur. intelligi debent, uel gradus, uel graduum portiones augeri eo modo quo in capitulo conuersionis medicinæ superioris a medicina inferiori monstrauimus secundũ uiam Auerrois. Et non eo modo quo percurrentes prætermisimus in capitulo de conuersióe medicinarum oppositarum inferioris gradus a medicinis oppositis gradus sũpioris. Ibi enĩ dosim omnem generaliter cuiuscunq; gradus multiplicatam diximus gradum augere non distinguentes cuius & quãti gradus esset medicina. quare diligenter est aduertendum ne de omnibus idem feramus iudicium. Vt autem quæ diximus figuraliter monstrentur. ponemus exemplum tam de conuersione medicinæ inferioris a medicina superiori quã exemplum de conuersione medicinæ superioris a medicina inferiori, quibus habitis quisq; per se generalem de omni conuersione rationem habebit. dicimus igitur ꝙ ad hoc ꝙ medicina calida in tertio cõuertat medicinam frigidam in tertio addita dosi medicinæ calidæ

in tertio intelligitur medicina calida in quarto. addita uero secunda dosi præter primam fit medicina calida in dimidio gradus quinti. addita uero dosi tertia fiet medicina quinti gradus a quibus subtractis gradibus duobus medicinæ frigidæ, in secundo fiet medicina calida in tertio, & sic erit conuersa medicina frigida in secundo. Vt autem econtrario frigida in secundo conuertat medicinam calidam in tertio supaddita dosi medicinæ frigidæ, in secundo fit medicina frigida in tertio. Ex qua cum medicina calida in tertio fit temperamentum. addita secunda dosi medicinæ frigidæ in secundo fit tota medicina frigida in medio quarti gradus. per tertiam uero dosim in quarto, per quartam in dimidio quinti, per sextam ĩ quinto. a quibus subtractis gradibus tribus medicinæ calidæ in tertio relinquitur medicina frigida in secundo. Et sic medicina calida in tertio dicetur conuersa. patet igitur, ꝙ in conuertenda frigida in secundo ad calidam in tertio requiruntur medicinæ calidæ in tertio, doses quatuor. Econtrario ut frigida in secundo conuertat calidam in tertio requiruntur medicinæ frigidæ in secundo doses sex. Secundum uero ea, quæ prædeterminauimus ad conuertẽdum frigidam in secundo per calidam, in tertio requiruntur doses tres solum, ut autem econtrario frigida conuertat calidam in tertio requirũtur doses quatuor sicut ex suppositis figuris apertissime constat. Eodem modo speculandum in reliquis.

Caput tertiumdecimum ponens aliã uiam, quid de additione dosium medicinæ alicuius gradus adinuicem sit probabiliter sentiendum.

n On est forte propter rationem aliter dicere de additione dosium medicinarum eiusdem gradus adiuicem. Et probabiliter quidem uideretur dicendum ꝙ si medicina calida in primo addita dosi, ascẽdit

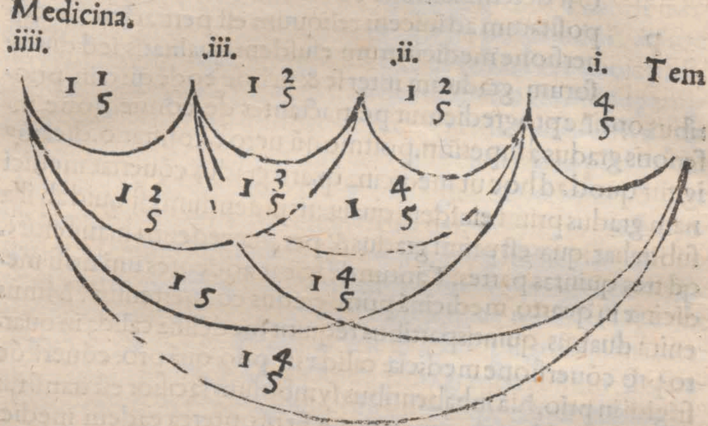
per gradum unum quod addita secũda dosi, fiat medicina calida i secundo, & tertia dosi adiuncta fiat medicina calida in tertio, & quarta dosi fiat ĩ quarto, sicut etiã superius dicebatur. sed si medicina calida in secundo multiplicetur in dosibus non unum tantum gradum per singulas doses addat. sed tot gradus p quot eius denominatio nominabitur, & sic medicina calida in secũdo duplicata dosi fiet medicina calida in quarto. Et eodẽ modo de quacunq; alia medicĩa multiplicata propria dosi, & hoc modo soluetur. dubium, quod superius contra Auerrois positionẽ induxeramus. plus enim addit medicina gradus superioris multiplicata dosi q̃ addat medicina gradus inferioris. Et rõnabiliter quidẽ contingit, quod gradus superior tãtum plus addat multiplicata dosi, quanto maior fuerit eius denomĩatio, & hoc quidem arithmeticæ. Si autem uelimus medicinam gradus superioris tantum solũmodo per multiplicatiouem dosis addere, quãtum medicina gradus inferioris, tũc dosis medicinæ gradus superioris in tot partes, est secanda, quot medicĩa superior continet gradus medicinæ inferioris. Exempli gratia, ut medicina calida in secundo addat solũmodo gradum unum, sic medicina calida in primo, solũmodo medicĩæ calidæ in secũdo. addenda esset medietas dosis calidæ uero in tertio, ut eadẽ etiã addat solũmodo gradum addenda esset pars dosis. Medicinæ uero calidæ in quarto, ut & ipsa idem efficiat solũmõ quarta ps apponetur. Et secundum hanc positionem dicimus, quod ut medicina calida in tertio conuertat medicinam frigidã in secundo sufficiunt dosis una & duæ tertiæ alterius dosis. E contrario uero ut frigida in secundo conuertat calidam in tertio sufficiunt doses duæ cum dimidia. consimili uia non est difficile speculari in reliquis & de singulis describere figuram, quod diligenti lectori opus relinquimus. Inspicienda est etiam differentia diligenter trium harum positionum, & quæ unicuiq; uidebitur probabilior erit tenenda.

Tractatus tertius de conuersione medicinarum eiusdē qualitatis adiuicem in distinctis gradibus. Et alia quædā ad perfectionem operis.

Caput primum. ut medicina gradus superius conuertat medicinā gradus inferioris eiusdem tamen qualitatis.

P Ost determinationē conuersionis medicinarum oppositarum adiuicem reliquum est pertractare de cōuersione medicinarum eiusdem qualitatis, sed diuersorum graduum inter se & in hoc eodē quo in prioribus ordine progrediemur pertractantes de conuersione inferioris gradus à superiori. postmodū uero ē contrario. dicam⁹ igitur quod ad hoc ut medicina quarti gradus cōuertat medicinam gradus primi eiusdem qualitatis uidendum est quid ab illa subtrahat, quæ est primi gradus & per præcedentia manifestū ē. qđ tres quintas partes. Tantundē igitur addentes uni dosi medicinæ in quarto medicinā primi gradus conuertemus. Minus enim duabus quintis partibus requirit medciina calida in quarto pro cōuersione mediciæ calidæ in prīo quā pro cōuersiōe frigidi in prīo. Nā in habentibus symbolum facilior est transitus ut dicitur in libro de generatione. Et propterea eadem medicina calida in quarto. ut conuertat calidam in secūdo, requirit dosim unam & duas quintas partes alterius nam tantundem ab ea deprimit medicina calida in secundo. Calida uero in tertio, ut ad quartum perducatur, necesse est sibi superaddi dosim unā & quintam partem medicinæ calidæ in quarto. Nam subtracta quinta parte per medicinam calidam in tertio. residuum erit calidum in quarto. uniuersaliter enim tantum in dosi oportet addere medicinæ gradus superioris pro conuersione medicinæ inferioris quantum medicina inferior secundū gradum subtrahit à superiori. Et ideo ut medicina secundi gradus conuertatur à medcía tertii gradus necesse erit addere qītas duas partes supra dosim unam medicinæ gradus tertii. Pro conuersiōe

uero medicinæ primi gradus tres quintas eiusdem tertii gradus necesse est uni dosi eiusdem superaddere. Et tãtundem opus ē medicinæ secundi gradus. si primi gradus medicinam omnino debeat transmutare. omnibus uero medicinis cuiuscunq; gradus ut conuertant temperatam supra dosim unã, accipiunt quatuor quintas alterius. Hæc uero infrascripta mõstrantur figura.

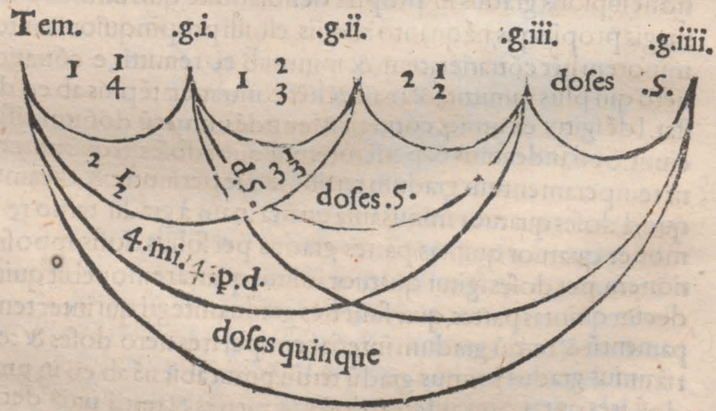

Caput secundum de conuersione gradus superioris à gradu imferiori eiusdem qualitatis.

u T aũt per medicinam gradus inferioris conuertatur medicina gradus superioris deinceps dicendum. Incipiamus igitur dicere quod ad hoc ut temperata cõuertat medicinam quarti gradus in complexionem tẽperatam requiruntur doses quinq;, & totidem requiruntur medicinæ primi gradus, & secundi, & tertii. si ad gradum primum secundũ uel tertiũ eadẽ quarti gradus medicina remitti debeat, qđ in singulis mõstrare erit opæpretiũ. Quia igitur dosis una medicinæ tẽperatæ remittit quintas q̃tuor partes unius gradus

medicinæ quarti gradus. Quinq; igitur doses remittẽt uiginti quintas partes, quæ quatuor itegri gradus sunt p quos distat temperata à gradu quarto. Eodẽ modo quia medicina primi gradus in una dosi tres quintas partes aufert à gradu supra se, quinq; doses auferent quindecim quintas partes, quæ tres gradus sunt. & totidem intersunt iter gradum primum & quartum. sublatis igitur tribus gradibus à gradu quarto reliquitur gradus primus. qđ autem quinque doses medicinæ secundi gradus requiratur ad cõuertendã medicinã gradus quarti eadẽ ratione mõstratur. Nã dosis una gradus secũdi qntas duas partes tollit gradus q̃rti. Quinque igitur doses decẽ qntas partes tollent totidẽ aũt interiacẽt inter secundũ gradũ & q̃rtũ. ipsis igitur detractis à q̃rto habetur gradus secũdus. Quinq; ẽt doses gradus tertii dosim unã gradus q̃rti ad suã trãsmutabũt denoiationẽ. Vna.n. dosis tãtũ qntã unã partem tollit. quinq; igitur qnq; partes q̃ntas tollẽt, quæ itẽger gradus sũt quo sublato à q̃rto tertiũ efficit. Nec est mirãdũ æquales oĩbus doses eẽ necessarias iferioribus gradib⁹ ad cõuersionẽ supioris gradus in propriã denoiationẽ, q̃uis unus alio sit magis propinqus nã quanto aliquis est illi propinquior tanto minorem hẽt cõtrarietatem. & minus ab eo remittit, e cõtrario uero qui plus remittit, & maiorẽ hẽt contrarietatẽ plus ab eo distat. Idẽ igitur ex utrisq; cõtingit & eundẽ numerũ dosium efficiunt. Sed uideamus & perscrutemur quot doses requiruntur, ut temperamentum gradum tertium ad se permutet. & dicam⁹ quod doses quatuor minus una quarta. nam à gradu tertio remouet quatuor quintas partes gradus per solius dosis appositionem. per doses igitur quatuor minus quarta remouebit quindecim quintas partes, quæ sunt tres gradus integri qui inter tempamentũ & tertiũ gradum interiacent. per tres uero doses & tertiã unius gradus primus gradũ tertiũ pmutabit nã ab eo in una dosi tres qntas ptes aufert. p doses igitur tres & tertiã uni⁹ decẽ qntas partes aufert, quæ gradus duo sũt & differentia iter primũ gradũ & tertiũ iteriacens qua sublata tertius ad primũ usq; gra-

dũ depressꝰ ẽ. Et qa dosis una gradꝰ secũdi tollit à gradu tertio q̃ntas duas partes. Doses igitur duæ & dimidia ad gradũ secundum perducent gradum tertium. Quod si uoluerimus gradũ secundum ad temperamẽtum trahere, & ad gradum primum. dicemus quia temperamentum à gradu secundo tollit quatuor quintas partes. doses igitur duæ cum dimidia decem quintas partes remouebunt, quæ duo integra sũt & duo gradus ꝑ quos secundus distat à temperamento. Gradus uero primus in se cõuertit gradum secundum per dosim unam. & duas tertias partes. una enim dosis tantum à gradu secundo remouebat tres q̃ntas partes additis igitur duabus tertiis. remotio erit per gradum integrum per quem primus gradus à secundo differebat. per dosim uero unam & quartam partem temperamentum gradum primum conuertit. nam una dosis tantum quatuor quintas partes tollit. una igitur & quarta pars alterius integrũ gradũ remouebit ut autem quæ dicta sunt clarius appareant descriptione subiecta fiunt manifesta.

Caput tertium explicans proportionem dosium requisi-tarum pro conuersione cuiusdam gradus indistinctis medici-nis eiusdem qualitatis.

q Vod si quis superiorem descriptionem diligenter aduerterit, & conferat omnes gradus inferiores ad gradum quartum. uidebit omnes doses quinq; re-quirere ut eundē quartū gradum cōuertant, quod si gradus inferiores ad gradum tertiū conferamus. uariabitur numerus. In conuersione enim tertii gradus tempe-ramentum plus requirit quam gradus primus quinque duode-cimas partes. Quod patet sub trahenti à quatuor dosibus min⁹ una quarta requisitis ad tem peramentum pro cōuersione gra-dus tertii. doses tres, & unam tertiam. quæ requiruntur in gradu primo. ut temperamentum conuertat. Et rursus medicina pri-mi gradus plus requirit, quam medicina gradus secundi. ad cō-uersionem eiusdem tertri gradus quinque sextas partes ꝙ patet subtrahendo à tribus. & una tertia duas & dimidiam. differen-tia igitur est in duplo maior hic inter primum gradum & secun dum, quam inter temperamentum & primum gradum. Quin-que enim sextæ partes duplæ sunt ad quinq; duodecimas par-tes. Hæc autem contingunt ratione partium subtractarum & ra tione termini ad quem subtrahitur. Temperamentum enī plu-res partes subtrahit, & ad iferiorem terminum perducit, quam gradus primus, & gradus primus respectu secundi. similiter plus subtrahit, & ad inferiorem terminum perducit. Quod si con-feramus temperamentum & gradum primum qua differant in-ter se differentia in conuersione gradus secū di. manifestum est ꝙ est dosis una ip sius temperamenti subtracta parte sexta eius-dem. Et sic maior est differentia iter temperamentum & gradū primum pro conuersione grad us secundi. quam inter idem tē-peramentum & gradum eundem primum pro conuersione gradus tertii. hic enim differentia dicebatur per quinque duo

decimas partes, que minus sunt quam una medietas dosis ipsius temperamenti. Illic uero per quinque sextas partes, quæ medietatem dosis eiusdem temperamenti longe superant. Huius autem diuersitatis ratio apparebit cum aperta difficultatum in hac re contingentium solutio habita fuerit, quæ persequens caput clarissime explicatur.

Caput quartum de solutione quarundam dubitationum contingentium circa prædeterminata.

Non erit ab're hoc loco tripliciter dubtrare, primũ quidem quare gradus omnes infra quartum ipsum in se trãsmutant per æquales doses, omnes enim pariter exigunt quinq;, qui uero sunt infra tertiũ non pari numero suarũ dosium idẽ efficiũt de gradu tertio maiorẽ requirit, qui ab eo magis distat. Et eodẽ modo cõtingit de conuersione gradus secundi. ad eos, qui infra ipsum consistunt, cum tamen æqualis omnibus mumerus esset superioribus pro conuersione alicuius eiusdem inferioris. Secũdo cum differentia aliqua sit. Cur non eadem? Cum iter gradus eadem sit distantia. Tertio mirabile uidetur & prope modum incredibile, quod gradus primus in conuersione secundi tantum quintam decimam partem plus exigat quam requirat gradus secundus pro conuersione primi, quod patet subtrahendo quintas tres partes à duabus tertiis partibus. Et rursus super omnia mirãda uidetur, quod temperamentũ minus requirat pro cõuersione primi. quam e contrario primum pro conuersione temperamenti. hic enin requirit dosim unam, & quatuor quintas partes Illud uero dosim unam tantum & quartam unam partem. Differentia autem est per undcim uigesimas partes, quæ aliquãto plus sunt quam dimidia dosis incõueniẽs autem est, quod tẽperamentum ad conuertendum gradum primum, requirat dimidiam dosim minus quam requirat gradus primus pro con-

uersione temperamenti. Hæ quidem dubitatióes maxime sunt & quæ studiosum quenque perturbent ad quas ut poterimus respondebimus ad primum quidem quia respectu fragmentorum fit depressio gradus superioris a gradu inferiori. ideo contingit quod gradus omnes inferiores ad se cõuertant per æquales doses gradum quartũ non autem sic habebat gradus inferiores ad gradum tertium, in quarto enim gradu inueniuntur quintæ uiginti partes, & ideo per doses quinque temperamenti potest ad ipsum reduci remouentur à quarto gradu quintæ tres p gradum primum. & inueniuntur in eodem quarto quindecim quintæ partes, & ideo ad primum gradum per doses quinque reduci potest ex quo singulæ remouent tres quintas. per gradum uero secundum remouentur quintæ decem in pluribus dosibus & reliquæ fiunt decem quintæ. priores uero decem à quarto gradu remouentur per doses quinque gradus secundi singulis earum remouentibus quintas duas. Tertius uero gradus reliquit in gradu quarto, quintas quinque partes quas quinque suis dosibus singulis tollentibus unam omnimodo remouet. non sic habent cæteri gradus inferiores ad gradum tertium respectu gradus tertii. Temperamentum enim habet remouere quindecim quĩtas partes ex quo per tres gradus ab eo distat. Sed quia singulis dosibus quintas quatuor partes tollit ideo non quatuor dosibus integris in se tertium gradum conuertit, sed tribus tantum & tribus quartis. Non potest igitur habere rationabilem proportionem deductio gradus quarti ad temperamentum cum deductione tertii ad idem & similiter de cæteris gradibus super temperamentum & per hoc patet responsio ad primam dubitationem, si enim non est rationalis propositio deductionis quarti gradus ad temperamentum & gradus tertii ad idem non est mirandum si non est eadem proportio diuersorum graduum ad conuertendum aliquod idem ad suã denominationem quãuis eadem esset differentia ut puta primi

ad secundum .quæ est tēperamēti ad primū& quāuis gradus superiores eiusdem qualitatis in conuersione eiusdem inferioris idem penitus reqrerent uidelicet ultra dosim, tot partes quot ab ipsis gradus inferior subtrahebat. nam illic una dosis cū partibus additis erat sufficiens conuertere, hic uero ut plurimum plures doses requiruntur. Et demum non necesse est eandem rationem quoad omnia in depressiōe, & eleuatione graduum seruari. Sed solum requiritur, quod proportionabiliter p singulas doses graduum subtractio fiat & non est necesse quod semper eadem sit differentia ex quibus patet responsio ad quæsitū secundum. Ad tertium. quod est longe difficilius respōdebimus primo. supponentes quod secundum rei ueritatem plus requirit temperamentum ut conuertat gradum primum quam e contrario ut gradus primus cōuertat temperamentum. tamē quia gradus primus denominat medicinā, quæ ī corpus humanum agit actione non distinctæ præcepta ideo addita parte aliqua temperamenti gradui primo tolletur ab eo, actio illa etiam inmanifestæ & indistinctæ percepta quam primus gradus agebat. Econtrario autem gradus primus non potest dare actionē qnam habet indistinctam temperamento nisi eidem tantum super dosim addatur quantum ab ipso temperamentum remouet. Facilius enim est destruere quam construere ut dicitur secundo de generatione, quod si dicatur idem igitur contingeret de gradu secundo respectu tertii. quod contingit de temperamento respectu gradus primi. nam gradus tertius in manifestæ corrumpit. plus igitur requiret gradus tertius. ut conuertat gradum secundum, quam secundus conuertat tertium. quod tamen est falsum, ut patet figuras suprascriptas conferentibus. Ad hoc dicendum quod proportio temperamenti ad gradū primum quamuis sit eadem .quæ in secundi ad tertium .tamē quantitatis temperamenti multa adiuuare potest, ut debilem illam actionē gradus primi remittat. nō sic autē de q̄titate secundi respectu. Et sic patet responsio ad tertiā. & q̄rtā dificultatē.

Caput quĩtum de inuentione gradus complexiõis medicinæ compositæ ex pluribus quam ex duabus simplicibus.

q Vomodo autem compositæ medicinæ complexio habeatur, quæ non ex duabus tantum nascatur simplicibus, sed ex pluribus & multiformibus nunc dicẽdum, hoc enim necessarium esse certum est. cum pars maxima medicinarum compositarum ex pluribus sit, quam ex duabus medicinis simplicibus. Dicamus igitur quod si plura simplicia ad inuicem commiscenda sunt, aut omnia eiusdem qualitatis sunt, aut non, si quidem omnia eiusdem fuerint qualitatis, animaduertendum si in eisdem fuerint gradibus, aut indistinctis, & si quidem in eisdem gradibus & eadem qualitate fuerint mistio fit quo ad uariationem substantiæ, non autem quo ad uariationem gradus. si autem indistinctis gradibus eiusdem qualitatis. accipienda est medicina eleuatioris gradus, & cum hac conferenda est ea, quæ post ipsam sequitur in multitudine graduum & ex his, quæ prædiximus, uidere debes quantum ex superiori deprimat, & hoc accipiendum est. Erit enim infra summum medicinæ gradus superioris, & supra gradũ, qui addebatur. huius autem compositi accipienda dosis una est. reliquum seruandum est, & illi dosi uni conferenda est medicina tertia in ordine. & uidendum quid ab illa subtrahat, & huius dosi uni conferenda est alia, & sic faciendum usque ad infimã, qđ autem super dosim occurrebat, uidere possumus quantum gradus sibi uindicet, & illud addere ei, quod facta omni subtractione relinquebatur. Et deinde uidere quantum eleuare possit, ut autem huius rei habebatur notitia exemplum pono ĩ terminis'. cómisceri debet medicina calida in quarto cum calida in tertio, cum calida in secundo, & calida in primo. in unis dosibus singularum, uideo quod facta commistiõe ex calida in quarto, & calida in tertio, fit medicina calida in quarto, minus una quita parte cuius accipio dosim unam & cũ hac compono medi-

cinam calidam in secundo, & iuxta prædeterminata quintas duas partes diminuit, & sic nascitur medicina calida in quarto, minus tribus quintis. Et huius accepta dosi cum qua misceatur calida in primo remouens quintas tres partes, & sic fit medicina calida in tertio, minus una quinta parte. quo facto quid subtrahat quod deerat reliquũ facta mistione calidi in secundo. à reliquo quod erat facta mistione calidi in tertio, uidendum est. Et ab eo toto quod erat reliquum unius dosis facta mistione calidi in primo subtrahendũ est. Et quod relinquitur additur calidæ in tertio. minus una quita parte. Et siquidẽ erit eiusdem cõplexionis, & gradus non est mistio, sed appositio. Si uero sit infra gradum tertiũ minus quinta parte subtrahendum est. Et demum uidendũ quod nascitur per subtractionẽ illud est quæsitum in medicinis eiusdem qualitatis. Si uero fuerint distinctarũ qualitatum omnes eiusdem qualitatis secundum ordinem cõstituendæ sunt. & à maiori subtrahendum est per ordinem ut explicuimus. & hoc facto ex utraq; parte uidendũ an medicia composita ex calidis solum in æquis dosibus accepta sit intensioris gradus quam cõposita ex solis frigidis. Et tunc gradus inferioris subtrahendi sunt à gradibus superioris sicut in simplicibus diximus. eandem enim utrobiq; ratio est & facta depressione secundum prædictos canones habebitur gradus medicinæ compositæ.

Caput sextum de solutione cuiusdã obiectiõis Arnaldi aduersus Auerroim de multiplicata quãtitatie simplicis mediciæ

n On est prætereundmu hoc loco quod Arnaldus aduersus Auerroim sæpius repetẽdo inducit quod quãtitas duplata alicuius medicinæ nõ auget super gradũ naturalem ipsius gradum alterum, propterea qd medicina est uniformis per totum quantacunque fuerit quantitas eius, nec magis calida est aut frigida intensiue sed forte quidem extensiue. Inquit enim pueros quosdam & adultos multam quantitatem mellis comedisse, qui tamen nullam malã discrasi

am consecuti sunt, cum tamen plures quam quatuor doses comedissent. Sed nõ aduertit hic hõ plurima quæ animaduersione digna censentur. Primum quidem quantum ex parte medicinæ in se uerum est quod eadem in quantiscunque partibus est intensio, modo formam illam sibi naturalem habuerint ad quam sequitur qualitas illa habitualis penes quam medicinarum gradus distinguntur, sed potest medicina ad aliam cõferri, & ad corpus humanum. Et utroque modo est differentia in gradu intensionis nam minor pars quam sit dosis nõ potest tantum medicinam oppositam alterare quantum si fuisset dosis una. Et si rursus fuisset quantitas maior quam dosis fortius alterasset nisi forte una dosis oppositam conuertisset. tunc enim maioris quæcunque quantitas nullam intensiorem qualitatem potuisset inducere. Velocius tamen idem gradus qualitatis fuisset à maiori quantitate productus quam à minori. quando tamẽ nondum prouentum est ad conuersionem semper maior quãtitas intensiorem gradum producit. In respectu uero ad corpus humanum semper maior quantitas intensiorem producit qualitatẽ quousque uita corpus derelinquat. Pro solutione uero eius quod obiicit Arnaldus sciendum differentiam esse inter medicinam absolute & cibum medicinalem, multiplicatio enim quantitatis in medicina absolute quæ cibus non est procul dubio secundum Aueroim gradum multiplicat sicut manifesto signo concludit quod superius induximus. & non solum extensiue magis alteraret sed etiam intensiue. Et forte etiã medicina quæ cibus est eodem modo agit & per multiplicatã quantitatẽ ẽt gradũ multiplicat quãuis modus alius dosandi sit in cibo medicinali & in simplici & pura medicina. Nam quæ est pura medicina calida in secũdo nõ habebit pro prima eius dosi uncias duas quẽadmodum habet mel quod est cibus medicinalis sed forte dragmas duas. Præterea dicitur. quod cibus quilibet medicinalis qui est respectu alicuius corporis tanti gradus si eius dupletur quantitas in eodem corpore producet in

eodem corpore qualitatem per gradum intensiorem. Neque ea experientia quam inducit Arnaldus monstratur contrarium Potest enim contingere ex discrasia corporum ad oppositam qualitatem, quod talis medicina non esset respectu eorum dicenda calida sed forte temperata, quod uel eos ad temperamētum perduceret, uel eos in temperamento confirmaret. Potest rursus & aliud contingere, ne assumptione mellis pueri, & adulti aliquā discrasiā incurrerit; & est qđ ipsi fuissent eiusdē qualitatis & gradus, per eandem autem qualitatem & gradum regimem habetur conseruatiuum & non alterātiuum. ratione enim prædictorū cibus absolutus esset, & nō magis læderet eos, quā cibus naturalis in corpore temperato. nam quemadmodum habetur in secundo artis paruæ calidiora calidioribus frigidiora frigidioribus indigent adiutoriis, & loquitur Galenus de regimine conseruatiuo quare etc.

Caput septimum quo pacto gradus quatuor assignantur in medicinis respectu corporum distemperatorum.

q Via respectu corporis humani temperati medicinæ omnes accipiunt gradum, qui multiplex est propter uarias operatiōes quæ in corpore temperato ab illis producuntur. alia est enim immanifesta alteratio i prio occursu, quæ primū gradū efficit, alia uero manifesta quæ secūdum. Alia rursus occulta corruptio, quæ tertium. Alia manifesta, quæ quartum gradum denominat. Nō ab re dubitabit aliquis, an ī corporib9 naturaliter lapsis iidē sint gradus cū manifestæ eædem opationes reperiātur. Nam respectu corporis naturaliter lapsi medicia dicitur tempata quia quā do comeditur ex ea quantitas, quæ nō est sensibilis cōparando eam quantitati partium dissolutarum à corpore tunc nō inducit in corpus rem extraneam, non tamen homo concedit de ea quantitatem sensibilem quemadmodum de cibo cui uerius at

tribuitur nomen temperantiæ cum ponat naturales partes cibati. Et est in specie partis dissolutæ. secus uero in mediam q̄uis enim ponat naturales partes cibati. tamen illa pars non est in specie partis dissolutæ & habet in se partem actiuam & alteratiuam. ideoq; cum superuenit ægrotationi contrariæ illa operatio uocatur curatio ut dicit Auerrois in libro colliget. Difficile est etiā inuenire medicinam temperatam in operationibus omnibus Respectu etiā eiusdem corporis naturaliter lapsi inuenitur mēdicina quæ immanifesta alteratione eum alterat, quæ dicitur esse gradus primus. Et quæ manifesta dicitur gradus secundus. Eodem modo de immanifesta & manifesta corruptione, quæ gradum tertium, & quartum constituunt. Manifestū autem est q̄d non eadem est medicina temperata respectu corporis temperati & respectu corporis naturaliter lapsi, neq; eadem in primo gradu respectu utriusque, & sic de cæteris gradibus. Pro huius autem notitia dicēdum probabiliter ui detur quod ab optima sanitate contingit labi per gradum & per graduum mansiones. supposuimus enim in prioribus omnem gradum magnam habere latitudinem & mansiones plures, sed tres quæ forte sunt tā tummodo sensibiles. Si igitur corpus labatur ab optima sanitate per primam mansionem primi gradus dicitur insensibiliter labi & incipit denominari corpus salubre ut multum. Si uero p̄ duas mansiones primi gradus dicitur fieri neutrum ut multum uersus salubria. Si uero in tertia mansione primi gradus dicitur fieri corpus neutrum, ut multum uersus ægrotabile. Si uero per primam mansionem secundi gradus erit neutrum simpliciter Et si per secundam eiusdem fiet ægrum ut multum. Si uero per tertiam mansionem secundi erit ægrum simpliciter. Si uero per primam mansionem tertii labitur ad ægrum ut nūc & iam ægrotat. His suppositis diuisionibus corporum non est difficile uidere quæ unicuique corpori naturaliter lapsi sit medicina tem

perata, & quæ primi gradus & quæ secundi, & sic deinceps si consimilis fiat diuisio medicinæ cuius diuisionis membra conferantur diuisioni prædictæ de corporibus. Dicamus ergo qđ si medicina tẽperata simpliciter est illa, quæ corpori salubri simpliciter talis existit, quæ ab ea lapsa fuerit per primam mansionẽ gradus primi, erit temperata respectu salubris ut multum. Quæ uero per secundam erit temperata respectu neutri ut multũ uersus salubria. Et quæ per tertiam mansionem eiusdem erit temperata corpori neutro, ut multum uersus ægra, & quæ constituta fuerit in prima mansione gradus secundi, erit temperata corpori neutro simpliciter. Et quæ secũdã habuerit mansionem gradus secundi, temperata erit respectu corporis ut multum ægri. quæ uero ĩ tertia fuerit temperata cẽsebitur in respectu ægri simpliciter & quẽadmodum prima tertii gradus meta in diuisione corporum constituebat corpora ægra, ut nunc etiam ægrotantia similimodo eiusdem tertii gradus meta prima in partitione medicinæ respectu nullius corporis erit medicina tẽperata, sed respectu ægri simpliciter erit medicina primi gradus. Secunda uero eiusdem meta erit gradus secundi. tertia uero meta erit gradus tertii. Medicinæ uero gradus quarti, in quacunq; meta erunt medicinæ mortiferæ respectu corporis ægri simpliciter cum corpus hoc inter cætera corpora sit naturaliter debilissimum. Aduertendum est quod tertia meta gradus secundi sola non erit gradus primus ægri ut multum nec prima tertii gradus, erit secundus gradus eiusdem nec secunda tertii. erit gradus tertius. Nam sequeretur quod per metam tertiam tertii corrumperetur per illam enim sortirentur gradum quartum. Sed aduertendum quod corpora quãto magis naturaliter lapsa fuerit à temperamento tanto minor portio graduum medicinarum respondentium ipsi temperamento sufficit ad faciendum

gradum corpori lapſo. Si igitur prima meta quarti gradus ē pro gradu quarto corpori ergo ſimpliciter aliqd illa intenſius correſpondebit pro gradu quarto corpori ægro ut multum. Et ſic de aliis corporibus naturaliter lapſis dicatur. Ita ut omnia corpora gradum quartum attingant. Sed hoc quidem magis illud uero minus. Aduertendum & illud eſt quod quēadmodum corpora naturaliter lapſa per modos octo lapſa eſſe contingit aut enim per calidum, aut per frigidum, aut per humidum, aut per ſiccum. Et rurſus aut per calidum & humidum, calidum & ſiccum, frigidum, & humidum, & frigidum, & ſiccū. Vno quoque eorum exiſtente aut ſano ut multum aut neutro ut multum uerſus ſana aut neutro ut multum uerſus ægra aut neutro ſimpliciter aut ægro ut multum aut ægro ſimpliciter ita proportionabiliter medicina his corporibus reſpondens aut eſt lapſa à temperamento per qualitatem unam ſimplicem aut plures & duplicem. Et ſecundum has quatuor gradus uariantur nec dubitandum tam in corporibus quam in medicinis lapſum eſſe ſimplicem quanuis Auerrois hoc neget. nam in corporibus poteſt per tempus eſſe diſcraſia ad calidum āte quam diſcraſia ad ſiccum ſecum ſociarit. Eodem modo de frigido dicatur reſpectu humidi in medicina uero quāuis eius cōplexio actualis non uarietur & eſſet compoſita & non ſimplex tamen qualitas habitualis quæ ad actum reducitur per calorem humani corporis aliquando poteſt eſſe tempata ſecundum unam qualitatem & non ſecundum alteram & ſic habebit & ipſa diſcraſiam ſimplicem. Non eſt autem facile per rationem cognoſcere medicinas cuiuſuis gradus reſpectu cuiuſcunque corporis. Nam in his rebus experientiæ habent locum magnum ut teſtatus eſt Auerrois non ſolum enim reſpectu corporis in ſe uariabitur medicinæ proprietas. ſed reſpectu diuerſorum membrorum. Nam medicina, quæ facit ſaniem in teſticulis non facit ſaniem,

in aure. Oportet igitur medicum diligenter aduertere ut ea, quæ ratione manifesta nõ constant sibi experientia pateant maxime cum in his locum experientiæ habeant, ut plerunque repetit Auerrois.

Caput octauum, quo pacto contraria in eadem medicina dicantur esse hoc quidem secundum magis, illud uero secundum minus.

Via in prædictis inuestigantes complexionem medicinæ compositæ ex simplicibus supponebamus in simplici medicina partes calidas esse & partes frigidas secundum tamen magis, & minus quod per denominationem medicinæ monstratur, ne quis in hoc dubitaret quomodo contraria simul esse possint dicendum aliquid est & similiter quo pacto ex medicinis compositis simul producantur contrariæ operationes. Nam componẽtia, aut habent æqualem uirtutem aut non, si habent æqualem uirtutẽ ex ipsis fiet tẽperamẽtum iuxta ea, quæ prædeterminauimus. Si autem alterum fuerit fortius uincet oppositum, & eius operationem in corpore fieri non permittet, & sic contrariæ operationes in humano corpore non apparebunt. Prima harum difficultatum ita soluitur secundum Auerroim i libro colliget. Non existimandum est contraria esse simul actu in medicina aliqua simplici uel composita. neq; etiam pura potentia, tunc enim nullius contrariorum fieret actio in humano corpore, sed esse ibi medio quodammodo inter potentiam & actum Immo possibile est quod in multis corporibus cõsimilibus dissoluantur partes componentes, in quibus postmodum inueniantur actu qualitates illæ cõtrariæ, quæ primo in composito cõsimili tantummodo erant medio modo inter potentiã, & actũ

neque sufficiens fuisset in solutione huius difficultatis, dicere in sensibus simul & semel recipiuntur contraria. sicut album, & nigrum in pupilla, & similiter calidum & frigidum in, commistione aquæ feruentis, & frigidissimæ quemadmodum ait Galenus. Nam uirtutes sensitiuæ non sunt prorsus materiales, & omnino alterabiles alteratione manifesta ab ipsis sensatis propterea quod ipsæ uirtutes non sunt coniunctæ materiæ forti cõiunctione. Medicinæ uero ipsæ materiales sunt, & materialiter cum alteratione manifesta corpus alterant, & transmutant per contraria. Necesse igitur est aliter dicere, & imaginari contraria esse simul, quamuis per similitudinem, non nimis propinquam, sicut extrema dicuntur esse in medio, utputa album, & nigrum in colore citrino. aliter enim unum contrariorum alterum uinceret. eodem modo dici potest de medicia composita compositione artificiali. eius enim operatio similiter est secundum contraria in ipsa existentia medio illo modo inter potentiam, & actum siquidem medicina ipse est unum in esse artificiali, sicut medicina simplex est unum in esse naturali, & quod dicitur de primis qualitatibus intelligi debet etiam de secũdis. Possunt enim commisceri, ita ut uirtus quædam habitualis nascatur media inter uirtutes ipsorum componentium, & medici quidem debuissent de hac dicere sicuti dixerunt de qualitatibus primis. & non imaginari naturam ad se trahere illam partem q̃ est magis conueniens, & magis necessaria. si enim in medicina non reperiantur uirtutes contrariæ, quomodo potest natura ad se trahere alteram tanquam magis conuenientem uni membro & nisi alterá ipsarum tãquam magis cõuenientem alteri mẽbro. nisi diceretur. quod tam in qualitatibus primis, quam in uirtutibus secundis, cum contraria miscẽtur, fit quoddam medium utrunq; extremorum habitualiter utrunque continens, & cum tale compositum sumitur a corpore humano per actionem caloris humani corporis separantur & resoluũtur partes, quæ erãt

in ipsa medicina composita eo modo, quo mixtum resoluitur in elementa, quæ deinde habent actu suas qualitates. Et si quidem artificio hoc fieri potest in misto uniformi, sicut de lacte Auerrois concedit multo magis per actionem caloris naturalis. Et hoc forte intellexerũt medici, non autem quod ĩ ipsa medicina composita sint contraria actu. Si compositum factum est unũ per artificium. hoc autem modo sensisse medicos probabiliter nobis persuadere possumus eo, quod confiteantur in medicina composita inueniri proprietatem. quæ consequitur totam substantiam, & non est alicuius partium componẽtium, sicut de theriaca uult Auicẽna, quod maior pars operationum theriace prouenit a proprietate consequẽte totam substãtiam. Manifestum igitur est, quod proprietates componentium ipsam refranguntur in proprietatem illam, & non est remotum à probabilitate, quod theriaca assumpta per calorem resoluatur ĩ partes quarum unaquæque habeat propriam uirtutem, & a mẽbris, quibus conferuntur attrahantur. Nisi forte dicat Auerrois quod medicinæ proprium est agere, & non pati a corpore. hoc enim est cibi, quatenus est cibus. Et ideo non potest medicina a calore corporis in suas partes resolui, quæ propriam deinde habeant qualitatem. Sed quicquid de hoc sit, satis est medicis uel proprietatem consequentem totam substantiam agere conuenientia pluribus membris. uel a calore naturali medicinam cõpositam resolui, & sic agere ĩ ipsum corpus humanum. nõ agit enim medicina, nisi calore naturali fuerit actuata, & per hæc patet responsio ad utranq; difficultatum.

Caput nonum, quare qualitas medicinæ non sic habeat ad qualitatem corporis humani, sicut ad qualitatem consimilem alterius medicinæ.

E ulla parte tractat⁹ hic noster uideatur diminutus, & mancus perquirendũ restat, an uerũ sit, qđ eodẽ modo habeant medicinæ intendere uel remittere nostri corporis qualitatem, sicut in prædictis monstrauimus, quod una medicina respectu alterius habet hoc agere. Nam uidem⁹ quod si homo habeat ægritudinẽ in quarto gradu. uel etiam in tertio, & dederimus rem calidam, in secundo gradu ab ea manifeste læditur, sicut a melle qui causonem patitur proculdubio læditur. ecõtrario patiens morbũ frigidissimum in capite lædetur per unctionem olei rosati, cum tamen prædicti morbi per applicationem mellis uel olei deberent remitti. Ad hoc autem dicendum, quod regimẽ curantiũ, fit per contraria in gradu & forma, quæ autem sunt eiusdem formæ potius habent intendere qualitatem quam remittere, propterea quod calor naturalis est in actu, cum calore præter naturali, & qualitatem habitualem medicinæ potest ad se conuertere, secus autem cum alteri medicinæ habẽti qualitatem habitualem, coniungitur, & illa non est apta conuertere, & forte quia in corpore est multitudo formæ caliditatis, & propterea præparatio corporum est talis, quod de sui natura est apta conuertere omnia ad consimilem qualitatem quantũcunq; fuerint remissa in simili qualitate, & ideo cõtingit quod mellis caliditas, quæ est infra caliditatem causonis, & quæ de se remitteret illam potius intendat, & lædat neque hoc est inconueniens in his febribus. A qua etiã cucumeris, quæ est frigidissima cõuertitur ad coleram maxime cum morbus hic fuerit in iuuenibus proter fortitudinem caloris extranei secus autem ubi non sit extra latitudinem sanitatis. nam tunc medicina oppositæ complexionis corpori potest illam remittere, & si etiam morbus fuerit in sene, non ita poterit eius caliditas medicinam cuiuscnnque qualitatis conuertere ad igneitatem, sicut in iuuene, & non est pos

sibile, ut tanta sit elongatio caloris senis a suo calore naturali sicut i iuuene. nam si hoc esset proculdubio esset necessariū, qđ per opposita tanti gradus esset eorum cura quẽadmodum in cura iuuenis cum simili morbo laborantis. Sed hoc est impossibile. nam senex patiens causonem propter membrorum radicalium frigiditatem cum febrem calidissimam patiuntur sufficiunt eis mediciæ frigidæ in secundo gradu. & rursus si seni adhibeantur medicinæ frigidæ ultra complexionẽ suā naturalem proculdubio ab eis lædẽtur. Secus uero iuuenibus prosunt, eo quod eorum uirtus est fortis ad eas permutandas. Et propterea errauerunt medici inquit Auerois absolute enunciantes quod quando complexio, aer, tempus anni & similia cum ægritudine conueniunt tunc non est egressa complexio à propria natura nimio exitu & poterit curari cum rebus in qualitate opposita remissis, secus uero ubi complexio tempus anni, & aer ab ægritudine dissentiant. Sed tamen hoc apparet falsum. iuuenis enim patiens causonem, cum prædictis omnibus conditionibus, non potest curari cum rebus remissæ frigiditatis, sed solum cum rebus intensæ frigiditatis, quæ si seni causonizanti propinentur eius calor proculdubio extinguetur, ratio autem est, quia esto quod uterque causonem patiatur, & senex & iuuenis, tamen caliditas senis non est tanta quanta est iuuenis in extraneitate, quia minori calore est manifesta. si uero intenderetur calor senis in extraneitate proculdubio tenderet ad perniciem Decepti igitur sunt ponentes eundem gradum elõgationis in sene & in iuuene quare. &c.

Caput decimum & ultimum, quare medicina debilioris uirtutis non semper deprimit fortiorem respectu corporis humani.

P Ostremo aduertendum est diligenter. & attendendum, quod nõ nunquam respectu corporis humani medicina debilioris uirtutis eã quæ fortioris uirtutis est, nõ debilitat, imo potius fortificat, sicut acetũ adiunctum medicinis calidis eas adiuuat propter apertionem, quãuis acetum respectu earum uideatur esse frigidum, quod tamen tangit ratione caliditatis. nam separata ab eo caliditate non ageret id, quod cum caliditate agit frangendo lapidem, forte etiam eius stipticitas retinendo medicinas calidas ne uelociter pertranseant earum operationem intendere uidetur, & forte hoc contingit propter assimulationem ipsarum medicinarum ad corpus humanum magis addita medicina debili medicinæ forti, quam per medicinam fortem tãtũ. quia nõ solum per medicinam fortiorem contingit uirtutẽ alicuius medicinæ intendere, sed etiam per medicinam minus fortem. Et nonnulli dicunt ꝙ experientia compertum est, quod uirtutes secundæ fortificãtur cum medicina alia simili in eodem gradu, & hoc maxime quando quantitas unius quantitati alterius fuerit æqualis, sicut patet, quod semen apii coniunctum semini melonis est fortioris uirtutis quam semen apii solum, & hæc præparatio inuenitur in compositionibus antiquorum qui laudauerunt illas medicinas, quarum secundæ uirtutes se inuicem adiuuant, quãuis in primis sint contrariæ, sed tamẽ dicere possumus, quod non sunt ueræ similes in uirtutibus secundis, quæ absolute similes iudicãtur. propterea quod impossibile est, quod prædictæ medicinæ non diuersificentur in subtilitate substantiæ, & in grossicie, in spissitudine, & raritate, quare necessario natura in transmutatione earum non æqualiter habebit. Et ab ipsis inuicem iunctis corpus magis permutabitur propterea quod illud quod uelociter corpus egrederetur propter suæ substãtiæ sub-

tilitatem retinetur ab ea. quod est tradi exitus, & hoc potest esse ratio fortificatiõis tam ab æquali quam ab ea, quæ debilioris existit uirtutis. Quantum tamen sit ex parte qualitatum solũmodo medicina superioris gradus habet inferiorem eleuare in gradũ superiorem. Et hoc modo intelligenda sunt omnia, quæ prædeterminauimus, & hoc modo haberi poterit complexio medicinæ cuiuscunq; compositæ complexione uero habita non est difficile eius dosim inuenire propterea, quod & maxima, & minima dosis secundum gradum complexionis attenditur, & si quæ diuersitas dosis reperitur in medicinis eiusdem gradus, ea contingit propter aliquid additum gradui, sicut diuersitas substantiæ stipticitas, & alia huiusmodi. Et sic præsens tractatus cum dei gratia terminat.

FINIS.

A B C D E F G Omnes sunt quaterni.

Venetiis. M.cccc.lxxxxvii.